

**ORTAOKUL 5,6, 7 VE 8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YER
ALAN HABER METİNLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Erke Ozan KÖKTEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Selen ÇİFCİ**

**Uşak
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ocak, 2019**

**ORTAOKUL 5,6, 7 VE 8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YER
ALAN HABER METİNLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Erke Ozan KÖKTEN

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Danışman: Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ

Ocak, 2019

Özet

Günümüzde kullanımı hızla artan haberleşme araçlarındaki bilgiler toplumu yönlendirmekte, gündemi biçimlendirmektedir. En çok da eleştirel düşünme becerisi daha yeni gelişmekte olan çocuklar, bu haberleşme araçlarından çok fazla etkilenmekte ve kolay bir biçimde yönlendirilebilmektedir. Haberleşme araçlarının toplumu yönlendirmekteki gücünün anlaşılmasıyla bu gücün olumsuz kullanımından kaynaklanabilecek durumları azaltmak ve haberleşme araçlarının kötüye kullanılmasına engel olmak için tüm eğitim dünyasında medya okuryazarlığı önem kazanmıştır.

Bu araştırmanın amacı, Türkçe derslerinde yaygın olarak kullanılan haber metinlerinin neler olduğunu, bu metinlerin Türkçe ders programıyla nasıl ilişkilendirildiğini ve ortaokul 5, 6,7 ve 8. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki haber metinlerinin sayısını ve dağılımını belirlemektir.

Araştırma kapsamında ortaokul 5, 6,7 ve 8. sınıf düzeyinde her sınıf için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından önerilen farklı yayınevlerine ait üç adet ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı incelenmiştir. Ayrıca öğrenci kitaplarında olmayan ama öğretmen kılavuz kitaplarında yer bulan dinleme becerisine yönelik haber metinlerine de ulaşılmıştır. Buna ek olarak araştırmada her sınıf kademesinde MEB Yayınevi en sık kullanılan kaynak olduğu için incelenmiş; diğer yayınevlerinin seçimindeyse MEB tarafından

önerilmesine ve olabildiğince farklı yayınevlerine ait kaynakları tarayabilmek, geniş bir örnekleme ulaşmak amacıyla aynı yayınevinin farklı sınıf kademelerinde de kullanılmamasına dikkat edilmiştir. Haber metinlerini en çok kullanan ders kitapları tespit edilmiş ve bu haber metinlerinin kullanıldığı temalar tasnif edilmiş, hangi becerileri geliştirmek amacıyla haber metinlerinin kullanıldığı incelenmiştir.

Ayrıca medya bilgisinin doğruluğu konusunda medya okuryazarlığı programları arasında “bilgiye ulaşma, birinci elden ve ikinci elden kanıtların ayrımı, olguyu görüşten ayırt etme, bakış açısını fark etme ve kalıp yargıyı fark etme” gibi becerilere yönelik etkinlik sayılarına bakılmıştır. Sonuç olarak en çok haber metinlerine yer veren yayınevinin MEB’ in kaynakları olduğu, haber metinlerinin ders başlarında ilgiyi çekmek için konuşma becerisine yönelik, genellikle çevre ve teknoloji ile ilgili temalarda kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular haber bilgisinin gerçekliği konusunun öğretime ve eleştirel düşünme becerisine yönelik olarak kullanımına gereken önem verilmediği şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgular sayesinde gerek eleştirel okuma alanında gerekse Türkçe öğretimi özelinde medya okuryazarlığına dair ve gelecekte yapılabilecek incelemeler için öneriler verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkçe eğitimi, haber metinleri, okuma

**EVALUATION OF NEWS TEXTS IN SECONDARY SCHOOLS 5, 6, 7 AND
8.**

Erke Ozan KÖKTEN

Department of Turkish Language Education

Uşak University Social Sciences Institute, January 2019

Thesis Supervisors: Doc. Dr. Selcen ÇİFCİ

ABSTRACT

The aim of this research is to determine what news texts are commonly used in Turkish lessons, how these texts can be related to the Turkish lesson schedule, and the number and distribution of news texts in the 5th, 6th, 7th and 8th grade Turkish lessons and workbooks.

The information in communication tools that are increasingly used nowadays guides the society and forms the agenda. Children with more critical thinking skills are much more influenced by these communication tools and can be easily manipulated. Media literacy has gained importance in the whole education world in order to understand the power of communication tools to understand society's power and to prevent situations that may arise from the negative use of this power and to prevent abuse of communication tools.

In this research, it was investigated which topics and how the news texts in primary school 5th, 6th, 7th and 8th class Turkish textbooks took part in activities. At the time of the examination, texts and workbooks of each grade level proposed by the Ministry of National Education were selected and news texts were identified, and the texts in question were classified according to their theme. In the textbooks, the skill areas specific to the Turkish language in which the news texts are used are examined and the differences in the use of the news texts of the publications showing alternatives by using the text books belonging to more than one publishing

houses are revealed in the research. In this study, the distribution of news texts which are common in Turkish lessons in 8 themes.

In addition, media literacy programs on the accuracy of media literacy programs, ve access to information, distinction between first-hand and second-hand evidence, distinguishing the phenomenon from sight, recognizing the point of view and recognizing the stereotype ulaşma were examined. As a result, it is understood that the publisher, which contains the most news articles, is the sources by the Ministry of National Education, and that the news texts are used for the ability to speak in order to attract attention at the beginning of the lesson, generally in themes related to environment and technology. The findings obtained from this research can be interpreted as not giving importance to the use of the reality of news information for its teaching and critical thinking skills. Thanks to these findings, recommendations have been given for media literacy, both in the field of critical reading and in the teaching of Turkish, and for future investigations.

Keywords: Turkish education, news texts, reading

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Erke Ozan KÖKTEN'in "Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Haber Metinlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı tezi tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisans Üstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Üye (Tez Danışmanı) :

Üye :

Üye :

Üye :

Üye :

İmza

.....

.....

.....

.....

.....

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, devlet tarafından tavsiye edilen ortaokul seviyesindeki Türkçe ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinlerinin ve bunlarla ilgili etkinliklerin nitelikleri ile sayıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm olan giriş bölümünde araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi ve alt problemler bulunmaktadır. İkinci bölüm olan kavramsal çerçevede haber kavramı, haber ve iletişimin günümüzdeki önemi, Türkçe öğretimiyle haber metinlerinin ilişkisi ve haber metinlerinin öğretimde kullanılmasıyla ilgili alan yazına yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde yöntem hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde araştırma modeli, materyalleri, araştırmanın sınırlılıkları, verilerin toplanma süreci ve nasıl analiz edildiği açıklanmıştır. Araştırmanın dördüncü bölümünü ise elde edilen bulgular ve yorumları oluşturmaktadır. Türkçe ders, öğrenci, öğretmen kılavuz kitaplarından elde edilen bulgular her sınıf seviyesine ve alt problemlere göre tasnif edilmiş, tablolar eşliğinde açıklanmıştır. Beşinci bölümdeyse çalışmanın sonucu ve bununla ilgili öneriler bulunmaktadır.

Bu çalışmanın her bölümünde yardımcı bulunan, kutsal öğretmenlik mesleğini öğrendiğim, lisans öğretimim boyunca öğrencisi olduğum için kendimi şanslı hissettiğim, yüksek lisans öğretimim sırasında da bu tez konusunu seçmemde ve tamamlamamda büyük etkisi olan Prof. Dr. Musa Çifci ve değerli danışmanım Doç. Dr. Selcen Çifci'ye teşekkür ederim.

Öğretmenlik mesleğine atılırken kendime örnek aldığım, beni bugünlere getiren ve her şeyimi onlara borçlu olduğum canım annem ile babam Nehime Kökten, Mehmet Kökten'e ve aileme tüm yaşamım boyunca bana destek oldukları için teşekkür ederim.

Bu çalışma dünyanın dört bir yanında zor şartlar altında, canla başla çalışarak yetişecek yeni nesiller sayesinde tüm insanlar için güzel bir gelecek kurmaya çalışan fedakâr öğretmenlere ithaf olunmuştur.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Erke Ozan KÖKTEN

Doğum Yeri ve Tarihi :09.06.1987

Lisans Öğretimi : 2005-2009
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Uşak Eğitim Fakültesi /Türkçe Öğretmenliği

2017- Devam
Ege Üniversitesi / Edebiyat Fakültesi
Sanat Tarihi Bölümü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi : 2009-Devam
Millî Eğitim Bakanlığında Türkçe öğretmeni
olarak çalışmaktayım.

Çalıştığı Kurumlar : MEB

İletişim

e-posta adresi : erkeozan@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	iii
ABSTRACT.....	v
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖN SÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv

1. BÖLÜM

1.1. GİRİŞ.....	1
1.1.1. Araştırmanın Amacı.....	2
1.1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.1.3. Problem Cümlesi.....	4
1.1.4 Alt Problemler.....	4

2. BÖLÜM

2.1. Haber Nedir?.....	4
2.2. Haber ve İletişim.....	8
2.3. Türkçe Öğretiminde Haber Metinleri ve Eleştirel Düşünme İlişkisi.....	11
2.4. Alan Yazınında Haber ve Türkçe Öğretimi.....	21
2.4.1 Yerli Alan Yazın.....	21
2.4.2 Yabancı Alan Yazın.....	41

3. BÖLÜM

3.1. Çalışmanın Yöntemi.....	45
3.1.1. Araştırmanın Modeli.....	46
3.1.2. Araştırma Materyalleri.....	46

3.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	46
3.1.4. Verilerin Elde Edilme Süreci.....	47
3.1.5. Verilerin Analizi.....	48

4.BÖLÜM

4.1. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları.....	49
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	53
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	54
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	54
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	55
4.2.1. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe <i>Ders Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	56
4.2.2. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe <i>Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	57
4.2.3. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe <i>Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	60
4.2.4. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temalara Dağılımı.....	61
4.2.5. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temel Becerilere Göre Dağılımı.....	64
4.3.1. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe <i>Ders Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	65
4.3.2. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe <i>Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	66
4.3.3. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe <i>Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	67
4.3.4. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temalara Dağılımı.....	68
4.3.5. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temel Becerilere Göre Dağılımı.....	72
4.4.1. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe <i>Ders Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	73
4.4.2. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe <i>Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	73
4.4.3. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe <i>Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	76

4.4.4. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temalara Dağılımı.....	77
4.4.5. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temel Becerilere Göre Dağılımı.....	80
4.5.1. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe <i>Ders Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	81
4.5.2. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe <i>Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	82
4.5.3. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe <i>Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki</i> Haber Metinleri.....	84
4.5.4. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temalara Dağılımı.....	86
4.5.5. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temel Becerilere Göre Dağılımı.....	89

SONUÇ

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	93
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	94
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	95
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	96
5.2. Öneriler	96

KAYNAKÇA	100
----------------	-----

EKLER.....	112
------------	-----

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1	49
Tablo 2	57
Tablo 3	60
Tablo 4	61
Tablo 5	62
Tablo 6	64
Tablo 7	65
Tablo 8	66
Tablo 9	67
Tablo 10	69
Tablo 11	70
Tablo 12	72
Tablo 13	73
Tablo 14	76
Tablo 15	77
Tablo 16.....	79
Tablo 17	80
Tablo 18.....	81
Tablo 19	82
Tablo 20.....	84
Tablo 21	86
Tablo 22.....	88
Tablo 23	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	112
Şekil 2	113
Şekil 3	114
Şekil 4	115
Şekil 5	116
Şekil 6	117
Şekil 7	118
Şekil 8	119
Şekil 9	120
Şekil 10	121
Şekil 11	122
Şekil 12.....	123
Şekil 13	124
Şekil 14.....	125
Şekil 15.....	126
Şekil 16.....	127

GİRİŞ

Bilgi, tarihin her devrinde önem taşımaktaydı ancak iletişim çağı olarak nitelenen günümüzde en önemli etken durumunda bulunmaktadır. Günümüzün dünyasında doğal olarak en büyük kuvvet haberleşmeyi yönlendiren iletişim araçlarındadır. Bu yüzden haberleşme araçlarının sayısı ve türü günümüzde hızla çoğalmıştır. Ancak sayısal artışın, aynı miktarda niteliğe yansımaması “doğru bilgi” ye ne şekilde ulaşılabileceğine dair tartışmaların olmasına yol açmıştır. Gazete okuma oranının Kültür ve Turizm Bakanlığının 2011 yılı verilerine göre %22 olduğu Türkiye’de her 4 kişiden bir tanesi gazete okurken bilhassa çocuklar, sunulan bilgileri doğru ya da yanlış seçebilme şansı verilmeden ve bilinçsizce almakta ve o miktarda da onlara ulaşan bilgilerden etkilenmektedirler (MEB, 2006: 7). Yetişen yeni nesillerin sosyal haklarını kazanmaları, Dünya politikalarından haberdar olmaları, ülkemizin gelişimi için mücadele eden sivil toplum örgütlerine katılımlarını sağlamak için güncel olaylarla alakalı olmaları şarttır (Libressco, 2003). İletişim araçlarının aktardığı haber ve verilerin çocuklar tarafından doğru şekilde çözümlenmesi, anlaşılması ve sübjektif bilgilerden korunmaları için en önemli görevin okuma ve anlama becerileriyle bağlantısı düşünüldüğünde Türkçe dersine düştüğü anlaşılmaktadır.

Okumanın amacı ve nedeni çok çeşitli olabilir. Okumanın amacı ne olursa olsun, olayları ve çevreyi anlayıp değerlendirmeye çok yönlü bakış açısına sahip olmaya ve eleştirel düşünme becerisi geliştirmeye yarayan en etkin yol okumaktır. Okuma, bireyin kendini geliştirmesi, yenilemesi için verdiği savaştır (Karadüz, 2011: 135; Duran, 2013: 3). Metin iletişimin bir parçasıdır; farklı iletişim hedefleri için değişik kelimeler, farklı dil yapıları kullanılması nedeniyle değişik metin türleri oluşmaktadır. Bu yüzden dille bir metin türü dünyası oluşturulmaktadır. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim

Programında ve Kılavuzu'nda dil öğretiminin temel amaçlarının çocukların, dilin değişik ilişkilerde alabildiği şekilleri anlamaları, dil aracılığıyla kendilerini anlatabilmeleri, farklı bilgi kaynaklarından fikir, duygu ve hayal dünyalarını geliştirmeleri olduğu söylenmektedir (Dilidüzgün, 2014: 90).

Medya aracılığıyla verilen bilgileri sorgulayabilmek ve dünyadan, yeni gelişmelerden haberdar olabilmek için yaşanan günlük olayları takip etmek gereklidir. Bu açıdan bakıldığında haber metinleri günümüzün iletişim araçları aracılığıyla en çok kullanılan ve bu nedenle Türkçe derslerinde mutlaka işlenmesi gereken mühim bir konudur. Toplum gelişiminin düzgün olabilmesi için genç kuşaklarda eleştirel okuma ve haber metinlerini sorgulama, yorumlama, çözümleyebilme becerilerinin geliştirilmesi zorunludur. Bu becerilerin kazandırılması için Türkçe derslerinde haber metinlerine gereken önem verilmeli, ders kitaplarında eleştirel okuma becerisi kazandırmaya yönelik etkinlikler içinde haber metinleri daha çok kullanılmalıdır. Araştırmamız boyunca Türkçe kılavuz, ders ve çalışma kitaplarındaki haber metinleri ile etkinlikler incelenmiş, etkinlikler eleştirel okuma becerisi bağlamında ele alınmış, Türkçe ders kitaplarındaki haber metinlerinden örneklere yer verilmiştir.

1.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkçe derslerinde yaygın olarak kullanılan haber metinlerinin neler olduğunu, bu metinlerin Türkçe ders programıyla nasıl ilişkilendirilebileceğini ve ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarındaki haber metinlerinin ve etkinliklerinin sayısını, temalara dağılımını, konularını, hangi becerilere yönelik olarak kullanıldıklarını belirlemektir.

1.1.2. Araştırmanın Önemi

Türkçe kitaplarında haber metinlerinin bulunması öğrencilerin, eleştirel okuma becerisinin gelişmesini sağlamada önemli rol oynayacaktır. Eleştirel okuma becerisi gelişen öğrenciler, okudukları metindeki kelime ve cümlelerin anlamlarını ve imalarını, yönlendirmelerini fark ederek daha sistemli düşünebilmektedir. Bunun sonucunda okumuş olduğu metni de daha geniş bir bakış açısıyla ele alabilmektedir. Bu da öğrencinin zihninin devamlı çalışmasına neden olmakta ve bilgileri canlı tutma becerisini öğrencilere kazandırmaktadır.

Haber metinlerinin Türkçe ders kitaplarında bulunmasının bir başka faydası ise, öğrencilerin bugün okullarda ders olarak da gördüğü medya okuryazarlığı becerisini kazanabilmesidir. Medya okuryazarlığı Türkiye’de 2006 senesinden sonra ilgi merkezi konumuna gelmiştir. Medya okuryazarlığının amacı eleştirel okuma becerisinin etkilerinde olduğu gibi bireyleri, sorgulayan, araştıran, gündemi takip eden bilinçli bireyler haline getirmektedir.

Bu nedenlerle bu çalışmada Türkçe derslerinde yaygın olarak kullanılan haber metinleri ve bu metinlerle ilgili etkinlikler bulunarak, incelenmiş; haber metinlerinin Türkçe ders programıyla ne şekilde kullanılabileceğine dair öneriler getirilmiştir. Bu çalışma, ortaokul seviyesindeki Türkçe ders kitaplarında bulunan haber metinlerinin sayısının ve dağılımının belirlenerek, ilerleyen dönemlerde Türkçe ders kitaplarındaki haber metinlerinin sayısının ve niteliğinin artmasının önemini vurgulamaktadır.

1.1.3. Problem Cümlesi

Ortaokul 5,6,7 ve 8. sınıf seviyesindeki Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında haber metinlerine yer verme ve bu metinleri kullanma durumu nasıldır?

1.1.4. Alt Problemler

- 1- Haber metinleri ve etkinliklerinin temalara dağılımı Türkçe ders, öğrenci çalışma ve kılavuz kitaplarında nasıldır?
- 2- Haber metinleriyle ilgili metin ve etkinliklerde haber okuma ile eleştirel okuma konusunda öğrencilerin bilinçlenmesi için gerekli bilgiler verilmekte midir?
- 3- Türkçe öğrenci ve öğretmen kılavuz kitaplarında bulunan haber metinleriyle ilgili etkinlikler en çok hangi sınıf seviyesinde ve nasıl yer almaktadır?
- 4- Etkinliklerde kullanılan haber metinleri hangi dil becerilerine yönelik kullanılmaktadır?

2. BÖLÜM

2.1. Haber Nedir?

Haber, hangi toplumsal olayların haber değeri taşıdığından başlayarak, gündemde bulunan olgu, durum ve olayların yazıya geçirilme biçiminden, iletiminde uygulanan tekniklerin etkili kullanım şekillerine varıncaya kadar birbirini takip eden birçok aşamadan oluşan bir süreçtir. Haberdar etme işi olarak isimlendirilen sürecin birbirleriyle yakından bağlantılı olan; halka ulaştırılmak üzere belirlenen bir olayın ya da gelişmenin hangi ölçütlere göre tercih edilmesi gerektiği ve seçilen içeriğin en verimli biçimde anlaşılmasını sağlamak için uygulanacak yöntemlerin

desteğiyle bireylerin zihninde düşünme faaliyetinin başlatılması olmak üzere 2 yönü bulunmaktadır (Kurtoğlu, 2003: 147). Yani haber konusu haberin oluşturulması ve iletilirken haberi alan bireyde oluşturduğu algı olarak iki aşamada incelenmektedir.

Haber cümlelerinin niteliklerini Çifci (2011) çalışmasında üç gruba ayırarak değerlendirilmiştir:

A. Gramer Bakımından Haber Cümlesinin Özellikleri

- İçinde az miktarda sıfat ve zarf bulunmalıdır.
- Az bilinen sözcük ve terimler kullanılmamalıdır.
- Yüklem görülen geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman kiplerinde çekimlenmiş olmalıdır.
- Haber cümleleri anlam bakımından olumlu yapıda olmalıdır.
- Kullanılan yüklem gerçek anlamda, açık ve net olmalıdır.
- Kısa ve yalın cümlelerden oluşmalıdır.

B. Haber Cümlelerinin İçerik Bakımından Nitelikleri

- Haber metinleri 5N+1K'ye uygun olarak başlamalıdır.
- Abartılı cümleler kullanılmamalıdır.
- Haber metinleri nesnel olmalıdır.
- Haber cümleleri kesin anlamlar içermelidir.
- Söz sanatları kullanılmamalıdır.

C. Haber Cümlelerinin Sunum Tekniği Bakımından Nitelikleri

- Haberin kaynağı mutlaka gösterilmelidir.
- Farklı düşünceler varsa eğer kesinlikle belirtilmelidir.
- Metinler kesinlikle doğruyu aktarmalıdır.
- Özne ile yüklem cümlede yakın yerlerde olmalıdır.

- Haber metinleri soru cümlesi olarak kullanılmamalıdır.
- Haber cümleleri ilgi çekici şekilde kurulmalıdır.

Dilidüzgün (2010) çalışmasında haber metinlerinin özelliklerini biçim ve içerik olarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

- *Olayları değiştirmeden aktarmak*: Olayları olduğu gibi aktarması, şahitlerin verdiği ifadeleri alıntılanmak, uzman kişilerden ve güvenilir kaynakları kullanmak, olay, kişiler ve zaman için kesinlik ve doğruluk anlatan rakamlardan yararlanmak.
- *Olaylar arasındaki bağlantıyı belirtmek*: Neden ve durumlar olarak geçmişten yola çıkarak gelecek olayları tahmin etmek, yeni durumları bilinen modellere benzeterek kavratmak, olaylara benzer uygun durumları anlatmak, olayları anlatı gibi bilindik şekiller içinde aktarmak.
- *Okuyucuda davranışsal ve duyuşsal değişiklikler oluşturabilecek şekilde bilgi aktarmak*: Olaylar duygu içeren unsurlar içerdiklerinde daha fazla dikkat çektiği için olaylarla alakalı farklı durumlara alıntı yaparak güçlendirmek. (Dilidüzgün 2010: 211).

Haberle alakalı gerekli veri ve dokümanların incelenmesinin ardından haberin yazılma aşamasına gelinir. Haber metninin oluşturulması süreci en az haber ile ilgili bilgi ve dokümanların incelenmesi süreci kadar dikkat gerektirmektedir. Ele geçen bilgilerin alakalı olduğu öğelere göre yazılacak metin, haber özelliği taşıyacaktır. Haberın konusu, hangi bilgilerden oluşacağı ve hangi bilgilere yer verilmeyeceği belirlenmek zorundadır. Haberde bulunacak bilgilerin sırası nasıl olmalıdır? Bu ve bunun gibi soruların, haberi yapacak muhabir tarafından cevaplandırması gerekmektedir. Olay, gelişme ve olguları haber haline getirecek olan muhabir haber metnini belirli bir bütünlük içinde sunabilmesi için

çoğunlukla 5N-1K kuralını kullanmaktadır. Haber metninin yazımı bakımından günümüzde en önemli yöntem olarak uygulanan 5N-1K kuralının açılımını, “Kim”, “Ne”, “Nerede”, “Ne Zaman”, “Nasıl”, “Neden (Niçin)” soruları oluşturmaktadır. Bu sorulardan en çok önem taşıyanları “Kim?” ve “Ne?” sorularıdır, çünkü haberin ulaştığı bireyler genellikle gerçekleşen durumun öznesini ve olayın kendisini merak etmekte ve haberin içeriğinde bulmaya çalışmaktadırlar. Bu yüzden ilk olarak bu iki ana soru anlatılarak, ilk baştan itibaren haber metnini okuyan bireyin merakı giderilmeli, daha sonra da okuyucular için önemli olan başka sorular- ki bunlar, olayın zamanı ve nasıl olduğu- anlatılmalıdır. Haber metninin sonundaysa, okuyucular çoğunlukla haberin ortadaki bölümlerinden sonra “Neden ve Niçin?” sorusunu sormaya başladıkları için bu sorulara cevap verilmelidir. Haberin metninde bulunan bilgilerce desteklenerek son bölümde neden sorusu da tarafsız bir şekilde açıklanmalıdır. Nedeni yarım bırakılan bir haber metninin okuyucusu, okumayı yarım bırakmayı düşünmeye ve metni okumaya duyduğu ilgiyi kaybetmeye başlayacaktır (MEB, 2013d: 3).

5N-1K kuralıyla birlikte farklı haber yazma yöntemleriye şunlardır:

- *Ters Piramit Tekniği*; haber metni oluşturmada en eski tekniklerden biri olan ters piramit tekniği, hâlâ günümüzde genellikle uygulanan haber yazma yöntemidir. Bu yöntemde habere dair bilgilerin, okuyucu kitlesinin bu bilgilerle alakası bakımından en önemliden daha az önemliye doğru sıralanması planlanır.
- *Düz (Normal) Piramit Tekniği*; ters piramit yönteminin zıddına ayrıntılardan başlayarak haber metninin daha fazla önem taşıyan bölümlerinin sonda verildiği tekniktir.
- *Dörtgen ya da Kare Tekniği*; Ters Piramit yönteminin kullanılamayacağı zamanlarda, haber niteliği taşıyan bilgilerin hepsinin aynı önemde olduğu durumlarda

kullanılan yöntemdir.

- *Konuşma Şeklinde Haber Yazma Tekniği*: Bu yöntem, diğer yöntemlere göre yeni olması yüzünden eleştirilen ve tartışılan bir yöntemdir ve bu nedenle daha az tercih edilmektedir. Muhabirler, belli bir haber metni oluşturma yöntemine bağlı olmadan, sohbet eder gibi ya da edebî endişelerle değişik üsluplar deneyerek haber metnini yazmaktadır.
- *Ters Piramit Yöntemiyle Kare Yönteminin Birleştirilmesi*; bu yöntemde dikkat çeken ve mühim olan bölümler ilk başta sunularak ayrıntılı bölümler haberin sonunda açıklanmaktadır (MEB, 2013d: 4-9).

2.2. Haber ve İletişim

İletişim kavramı, oldukça geniş olan ve farklı modellerle anlatılabilen bir konudur. İletişim çoğunlukla; “bir göndericinin (konuşan ya da yazan) alıcıya (dinleyici ya da okuyucu) bir konuyla alakalı sözlü ya da yazılı bilgi ulaştırması, iletmesi ve bu bilginin alıcı tarafından çözümlenmesi” biçiminde tanımlanabilir (Uzuntaş, 2013: 14).

İletişim teknolojisinde ortaya çıkan hızlı gelişim ve değişim dünyadaki tüm kültürleri birbirine daha çok yakınlaştırmaktadır. Bunun sonucu olarak dünyada yaşayan her kültürden bireylerin diğer kültürden bireylerle etkileşimi her gün çoğalmaktadır. Tarihte yeryüzünün bir yerinde gerçekleşen bir olaydan diğer bölgelerin haberdar olması çoğunlukla günler, aylar hatta yıllar sürmekteydi ve doğal olarak geçen zaman yüzünden haberin etkisi de gecikmeyle ters orantılı şekilde azalmaktaydı. Ancak günümüzde ilerleyen teknoloji sayesinde bir haberin çıkış kaynağından okuyucuya ulaştırılması sadece birkaç dakika ile sınırlıdır.

Bulduğumuz çağın toplumlarının bilgi toplumu olduğu düşünülduğünde bireylerin kendilerini yeryüzünde meydana gelen olaylardan soyutlaması mümkün değildir. Her gün gelişen haberleşme teknolojileri sayesinde yeryüzünün bir yerindeki bir durum ya da olay, çok uzak yerlerde bile çok kısa bir sürede öğrenilebilmektedir (Karaçor: 2009: 121-122).

Bulduğumuz çağda haberleşme araçları ve medya alanında bu araçların kullanım şekilleri üç farklı şekilde incelenmektedir. Bu haberleşme araçları “dergi ve gazeteler”, “radyo ve televizyon” ve “internet” olarak üç kola ayrılmaktadır (Kuyumcu, 2017).

Haberleşme araçlarından dergi ve gazetelere bakıldığında; dergiler, genellikle bir hafta içinde diğer haberleşme araçlarında kullanılmış olan haberleri kendilerine has üslupları içerisinde yeniden birleştirerek okuyucusuna iletmektedirler. Dergiler, güncel olayları iletmekten başka, okuyucu kitlesinin istekleri bakımından, tercih ettikleri içeriğe sahip özel haberler yaparak bu haberleri dosyalar şeklinde okuyucu kitlesine sunup gündemi değiştirmeye ya da takip etmeye çalışmaktadırlar (Suiçmez, 2009: 10). Gazeteyse diğerlerine göre en eski haberleşme araçlarından. Gazete, “her gün basılan, okuyucusu için belli bir ücret karşılığında haber, bilgi, yorumsal yazı, fotoğraf, resim ve grafik gibi unsurlarla haberdar etme, eğlendirme, öğretme, toplumsallaştırma ve toplum yerine devleti denetleme görevlerini kitle iletişim aracı” biçiminde açıklanabilmektedir (Kazaz, 2007: 221).

Gelişen teknolojiyle beraber haberler çok büyük okuyucu kitlesine ve neredeyse tüm dünyaya çok kısa bir sürede ulaştırılabilir şekle gelmiştir. Radyoysa televizyondan önce haberlerin iletiminde kullanılan en etkili kitle haberleşme araçlarıydı. Radyolar İkinci Dünya Savaşı sürecinde oldukça büyük öneme sahiptiler (Bayraktaroğlu, 2011: 14). Radyonun haberi iletişi, niteliksel olarak anlık, daha bağımsız ve maliyetsiz oluşu yeni bir

gazetecilik düşüncesinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Radyoların ilk başlarda kullandığı haberler ajans kaynaklıyken, daha sonra radyo merkezleri kendi haberlerini kendileri yapmayı amaçlayarak radyo gazeteciliğini ortaya çıkarmış ve haber oluşturma, bilgi alma sürecinde ajanslarla beraber radyolar da haberler kaynağı niteliği kazanmışlardır (Ulutaş, 2009: 32-44).

Yaşadığımız çağda kitle haberleşme araçları içinde yaygın olarak kullanılan başka bir araçsa televizyondur. Habercilik bakımından televizyonun etkisi 1940'lı yıllardan başlasa da bugünkü önemine ulaşması 1950'li, televizyon haberlerindeki asıl büyük gelişme ve ilerleme ise 1960'lı yıllarda gerçekleşmiştir. Televizyonun aktardığı haberlerin en büyük özelliği olan hız ve görsellik, medyanın önem taşıyan kavramlarından. Medyayla haber birbirinin içine girmiş kavramlar olarak tanımlanmaktadır. Televizyonun sunduğu haberlerin izleyiciye, doğruca, çok hızlı bir biçimde ulaşmasıyla, haberlerle alakalı yorum ve algı yönetiminin artmasıyla ve gündemi oluşturmada oldukça etkili bir duruma gelmesiyle haberler tüm devletlerin her vatandaşı için önemli bir gereksinim olmuştur. Diğer kitle haberleşme araçlarından farklı niteliklere sahip olan televizyonun en önemli fonksiyonu haber iletmesidir. Diğer kitle haberleşme araçlarından değişik olan özellikleri yapısı, genelliği ve teknolojisinden kaynaklanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında televizyon haberlerinin radyo ve gazete haberlerinden çok farklı özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu özellikler, haber tercihindan başlayıp, haber üretiminin tüm aşamalarında diğer haber kaynaklarından farklılığını belli etmektedir (Baca, 2015: 15-16).

En son değinmemiz gereken haber kaynağı olan internetse, “bütün yeryüzüne yayılmış bulunan bilgisayar ağ sistemlerinin kaynaşmasıyla ortaya çıkan büyük bir bilgisayar sistemleri ağı” biçiminde tanımlanabilir ve yaşadığımız çağda kullanılan yaygın iletişim araçlarından biridir. İnternet sisteminin sahip olduğu avantajlardan en önemlisi olan bilgi ve haberi yaymadaki olağanüstü hızı medyanın da dikkatini çekmiştir. Medya

grupları internetin kamuoyuna iletilmesindeki hızından ve kuvvetli etkisinden faydalanmak istemiş, sonucunda da medya grupları gazetelerden, dergilere ve radyolara varıncaya kadar internet sistemine adapte olmuştur. Bu medya grupları arasında ilk olarak da gazeteler ürettikleri ve hazırladıkları haberleri internet sisteminde değişik gruplardan çok sayıda insana iletebilmek amacıyla elektronik sayfalar yapmışlardır.

İnternet ortamında okuyucu, gazetelerde olduğu şekilde günlük olarak değil, anlık, sürekli güncellenen online haberlere ulaşmaktadır. Ayrıca zaman ve yer kavramları önemini kaybederek, gazeteyle fiziksel olarak ulaşamayan, gün içinde gazete satın alma imkânı bulamayan okuyucular, bilgisayarda çalışırken diğer taraftan da tercih ettikleri gazetenin internet ortamında sayfasına ulaşabilmekte çok kısa zamanda yaygın ve dikkat çekici başlıklarıyla haberleri okuyabilmektedirler (Yücedoğan, 2002: 143-146).

2.3. Türkçe Öğretiminde Haber Metinleri ve Eleştirel Düşünme İlişkisi

Eleştirel düşünme, düşünme becerisini geliştirmek için değerlendirme ve analiz yapma etkinliğidir. Eleştirel düşünmenin en önemli tarafı yapılan analiz ve değerlendirme sonrasında düşünmeyi yeniden yapılandırmasıdır. (Elder ve Paul, 2010). Eleştirel düşünme, bir sorun karşısında çözümün ne olacağına ya da bir bilginin gerçekliğine karar verme amaçlı bir düşünmedir. Ayrıca eleştirel düşünme; farklı çözüm yollarını da içermektedir. (Ennis, 1985: 45).

Bilgi edinme sürecini Bloom “*bilgi edinme, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme*” olarak altı aşamada gerçekleştirdiğini belirtmiştir. (1956; Aktaran: Tuğrul, 2002) “Bloom taksonomisi” adıyla bilinen bu kuramın değerlendirme aşaması eleştirel düşünme becerisine denk düşerken sentez aşamasıysa, “*parçalara ve ilişkilere bakarak bunları*

yeni ve özgün biçimde bir araya getirme” becerisini kapsadığından yaratıcı düşünme becerisine karşılık gelmektedir (Şenşekerci ve Bilgin, 2008). Eleştirel düşünme becerisini Ming-Lee Wen (1990) “*soruşturma, kapsamlı düşünme, özgür düşünme ve yeniden yapılandırma*” dört aşamaya ayırmıştır. Soruşturma aşaması bilgiyi sorgulama, çözümlenme, değerlendirme ve varsayımları açıklama etkinliklerini; kapsamlı düşünme aşaması nedenlerin tespit edilmesini, özgür düşünme aşaması bilginin bağımsız olarak ele almasını; yeniden yapılandırma aşamasıysa değer sistemini değiştirmek, eksikleri onarmak ya da kabul etmek gibi farklı eylemleri kapsamaktadır.

Wood’a (2002) göre, eleştirel düşünme zihin yoluyla gerçeği ve yanlış bulma etkinliğidir. Wood kişinin eleştirel düşünebilmesi için şu aşamaları geçmesi gerektiğini belirtmiştir:

1. Mantık ve mantıksal yanlışlıkları görmelidir.
2. Sunulan bilgiler arasında gerçek olanı ayırabilmelidir.
3. Tarafsız ve açık görüşlü olmalıdır.
4. Bilgileri sorgulayabilmelidir. Gerçeğin anlaşılması için arkasındaki nedenlerin ortaya çıkarılması şarttır.
5. Kişi kendine ait düşünme sistemini yeniden yapılandırabilmelidir.

Şenşekerci ve Bilgin (1990) eleştirel düşünmenin öğretimi sırasında beş temel yöntem olduğunu belirtmiştir:

- Altı Şapka Yöntemi,
- Beyin Fırtınası Yöntemi,
- Soru Sorma Yöntemi,
- Entelektüel Normlar Etkinliği,
- Eleştirel Medya Okur-yazarlığı Eğitimi Yöntemi.

Polat (2014) Türkiye’de öğretmenlerin eleştirel düşünme becerisi ile ilgili öğrenme ve öğretme sürecine yönelik en çok tercih ettikleri yöntem ve teknikleri; altı şapka tekniği, tartışma yöntemi, neden sonuç ilişkisi, beyin fırtınası, 5N 1K, soru cevap yöntemi ve grup çalışması şeklinde belirtmiş ve bunlar arasında ülkemizde en çok soru sorma yönteminin uygulandığını tespit etmiştir.

Eğitim esnasında verilmeye çalışılan bilgi ve becerilerin daha kalıcı olması ve istenen şartlarda kullanılması için bu becerilerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi çok önemlidir. Yapılandırmacı yaklaşımın kullanıldığı Türkçe öğretim programımızda bu yaklaşımın temel öğretim ilkelerinden biri olan hayatilik ilkesi okulda verilen bilgilerin işlevsel olması gerektiğini belirtmektedir (Beydoğan, 2008). Yapılandırmacı yaklaşımın bu ilkesi öğrencilerin Türkçeyi günlük hayatta nerelerde kullandığına dikkat edilerek öğretime şekil verilmesini gerektirmektedir. Hayatilik ilkesinin uygulanabilmesi için sınıflarda verilen eğitimin günlük hayata yönelik özelliklere sahip olması şarttır.

Çocukların iyi bir vatandaş olarak yetiştirilebilmesi, tarih boyunca ve günümüzde gerçekleşen olaylarla alakalı bilgilere ulaşabilmesi, bu bilgilere dayanarak geleceğe dair bir öngörüye, bilinçli bir düşünme yapısına sahip olabilmesi için gazete, televizyon, radyo, dergi gibi farklı iletişim araçlarında bulunan güncel olayları takip etmesi ve bunlarla alakalı doğru yorumlar yapabilmesi gerekmektedir. Geçmişten günümüze kadar hazırlanan Türkçe dersi öğretim programında haber metinleri ve eleştirel düşünme ile ilgili kazanımlar yer almaktadır. 2006 yılında hazırlanan Türkçe öğretim programında “Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, dergi, TV) verilen bilgileri, haberleri, düşünceleri sorgular.” kazanımının verilmesi, bireylerin gazete, dergi ve internet aracılığıyla ulaşan bilgilerin güvenilirliğini sorgulama becerisini geliştirmesine katkısı yönünden oldukça önemlidir (Duran, 2013, 363). Günümüzde kitle iletişim araçlarındaki bilgi kirliliği de göz önüne alınırsa yetiştirilen bireylerin haber okuma konusunda donanımlı ve kendini geliştirmiş olmasının şart olduğu

ortadadır. Bu yüzden yine 2006 Türkçe Öğretim Programı'ndaki "Okuduklarında gerçek olanla hayal ürünü olanı ayırt eder." "Metindeki düşüncelerle kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler.", "Metinde ortaya konan sorunları belirler ve onlara farklı çözümler bulur.", "Metin ve görsel ilişkisini sorgular." ve "Okuduklarındaki duygusal ve abartılı öğeleri belirler ve sorgular." kazanımları topluma yeni katılacak bireyleri haber ve bilgi kirliliği konusunda korumak için önlem almaya yönelik uygulandığı düşünülebilir (MEB, 2009:37). Bu becerileri kazandırmaya yönelik en işlevsel dersin Türkçe olduğu ortadadır. Ayrıca 2015 Türkçe Öğretim Programı'nda belirtilmektedir ki "Türkçe dersi öğrencileri anlama, yorumlama ve iletişim kurup dili etkili kullanma becerilerini geliştirmeye yönelik dinleme, izleme, konuşma, okuma ve yazma öğrenme becerilerini geliştirmek ve dil bilgisi kurallarını öğretmek Türkçe dersinin amaçlarındandır." (MEB, 2015: 5). Bu amaca ulaşmada haber metinlerinin ve gazetelerin etkili bir materyal olarak kullanılabilmesi açıktır. Bu olanaklardan yararlanmak isteyen Millî Eğitim Bakanlığının Türkçe öğretim programına gazetelerden etkinliklerde yararlanılması önerisini ilk defa 1948 yılında koyduğu görülmektedir (Coşkun ve Taş, 2008: 64).

Haber metinlerinin ve gazetelerin öğretim sürecinde kullanılmasının pek çok yararı bulunduğu özellikle eleştirel düşünme becerisine yönelik kullanılabilmesi birçok araştırmacı tarafından belirtilmiştir (Aix 1988; Akbaba, 2009; Devci, 2005; Dilidüzgün 2014; Dönmez ve Yazıcı, 2008; Guenter, 2014; Jarman ve McClun, 2001; Karadağ ve Kayabaşı, 2011; Kumar 2009; Tomal, Karadeniz ve Demirkaya, 2008; Sevgi ve Şahin, 2017; Street, 2002). Haber metinlerinin yararlarını bu çalışmalardan yola çıkarak genel bir biçimde şöyle sıralayabiliriz;

- Dikkat çeken haberler öğrencilerin ilgisini derse çekebilir.
- Günlük hayatla alakalı olmaları sebebiyle öğrencilerin ilgilerini derse yönlendirirler.
- Grafik, tablo yorumlayıp ve üretme yeteneğini geliştirirler.

- Öğrenciyi yakın çevreleri hakkında bilgilendirmek için gazetelerden faydalanılabilir.
- Metin inceleme uygulamalarında kullanmaya elverişlidirler.
- Ev ödevi ve proje çalışmaları için kaynak olarak kullanılabilirler.
- Tartışma tekniğini kullanmak için haber metinleri çok uygundur.
- Okul ve sınıf gazetelerinin üretilmesinde gazete haberleri önemli bir kılavuz ve kaynaktır.
- Bu öğretim materyali çocuklara güncel olaylarla ilgili eleştirel bir bakış açısı sağlayabilir.
- Gazeteyi öğretim aracı olarak kullanan öğrenciler haberler ve gündem hakkında daha fazla bilgi alma imkânı elde eder ayrıca toplumun bir parçası oldukları bilincine ulaşırlar.
- Öğrencilere bilgilerini gerçek yaşamla ilişkilendirmesini sağlar.
- Öğrencilerin okuma, eleştirel düşünme ve sorun çözme becerilerini geliştirir.
- Öğrencilerin tarih bilinci, sistem eleştirisi gibi konularda gelişmelerinde etkilidir.
- Öğrencilerin görsel materyalleri analiz etmelerine ve ileri seviye düşünme becerileri kazanmalarını sağlar.

Sekiz yıl süren ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğretimi boyunca Türkçe dersinden beklenen, öğrencilerin okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini Türkçe dil kurallarına göre geliştirmesidir. Bir sonraki aşama olan ortaöğretim sürecindeyse Türkçe öğretimi, Türkçenin imkanları çerçevesinde tarihin eski devirlerinde ortaya çıkmış ve günümüze kadar değerini yitirmeden korumuş olan bu estetik dilin ilerleyişini, niteliklerini öğretmeyi amaçlar (MEB, 2006: 2).

Türkçe ders programında öğrenciye kazandırılması istenen eleştirel okuma becerisi ve Türkçe dersinin amaçları içinde bulunan yorumlama, abartılı öğeleri sorgulama kazanımları çok önem taşımakta, Türkçe ders kitapları ile haber metinlerinin ilişkisini inceleyen çalışmalar bu alanda değer kazanmaktadır. Ancak literatürde metin incelemelerinin yapıldığı çok fazla çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Mevcut çalışmalarda ise ders kitaplarındaki metinlerin yüzeysel olarak incelendiği gözlemlenmiştir.

Günümüzdeki Türkçe ders ve çalışma kitaplarında bulunan haber metinlerinin öğrencilere genelde özgün şekilleriyle değil, kitap formatıyla sunulduğu görülmektedir. Çoğunlukla hazırlık çalışmalarının etkinliklerinde öğrencileri metnin konusu hakkında düşündürme görevini yaptığı görülmektedir. Genel olarak; bir Türkçe ders kitabındaki öykünün okutulmasından önce öykünün ana fikri ile alakalı haber metinleri hakkında öğrencilere, okuma metni içinde sözü edilecek durumlarla ilgili sorular yöneltilmektedir. Örnek olarak 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında bir metin başlığın altına birçok haberden oluşan bir okuma metni kitaba koyularak, alındıkları kaynak söylenmeden, “Basından Haberler” biçiminde sunulabilmektedir. Bu haber metinlerini incelerken “*Neler hissettiniz? Okuduğumuz haberin içindeki insanlar ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?*” gibi sorularla hazırlık çalışmalarının gerçekleştirilmesi istenmektedir. Haber metni hakkında sorular üretme, anlamı bilinmeyen kelime ve deyimlerin anlamlarını sözlüklerden buldurma, haber metninde geçen cümlelerde altı çizilerek belirtilen kelimelerin gerçek veya mecaz anlam ifade ettiklerini tespit etme, metinle ilgili anlama sorularını cevaplama ve haber yazısının konusunu ve ana düşüncesini kavratma çalışmalarıyla metin ile ilgili etkinlikler yapılabilmektedir.

Ders kitaplarında haber yazılarının bulunması güzel bir durumdur. Ama haber yazılarındaki dil yapısı, yazının içeriği ve türüyle ilgili özelliklerin, bir haberin oluşum ve sunum sürecinin gerektiği kadar çok işlenmediği için çocukların haber metin türü ile ilgili bilinçlenmelerinin çok

zor olduğu gör÷lmektedir (Dilidüzgün, 2014: 94-95).

Haber metinleri ve Türkçe öğretiminin en etkili şekilde ilişkilendirilebileceği konulardan olan eleştirel düşünme, insanların okuduğu yazılardaki sözcük ve tümcelerinin ne anlam ifade ettiğini dikkatle tespit ederek daha bilinçli düşünmesini sağlamakla birlikte bu şekilde insanların okuduğu metinleri çok yönlü bir bakış açısıyla kavramasını sağlamaktadır. Bu sayede okuyucunun, okumuş olduğu metni sorgulayan bir bakış açısıyla değerlendirmesi, düşünceleri devamlı sorgulaması ve zihnini aktif tutma becerisine sahip olması sağlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında eleştirel okuma becerisi öğrencilere metnin yazarının yazma nedenini ve üslubunu bulduran, metnin içeriğini yoklatan, değerlendiren, eleştiren, araştırtan etkili bir anahtardır (Duran, 2013: 355).

Türkçe dersinin 2006 öğretim programında bulunan eleştirel okuma becerisi, ayrıca bir başlık şeklinde incelenmemekte, programın farklı bölümlerinde eleştirel okumanın önemi belirtilmektedir. Özellikle Türkçe öğretim programının farklı bölümlerinde eleştirel okuma yerine sorgulayıcı okuma şeklinde geçmektedir.

2015 Türkçe Öğretim Programının başlangıç bölümünde, çocukların gelişimleri esnasında;

- *Düşünme, anlama, tasnif etme, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme, öngörü kazanma, sıralama, analiz, sentez ve değerlendirme yapma,*
- *Bilgiyi araştırma, inceleme, bulma, yorum getirme ve kafasında yapılandırma,*
- *İletişime geçme, çevresindekilerle iş birliğine girme, tartışma, sorunları çözüm getirme, ortak çözümler getirebilme, seçebilme ve girişimcilik kazanma*

gibi çeşitli düşünsel ve ileri seviye becerilerin elde edilmesiyle de eleştirel düşünmeye ve eleştirel düşünmenin doğrudan etkileyeceği eleştirel okuma becerisine değinilmektedir (MEB, 2015: 5).

Türkçe öğretim programının vizyonunun anlatıldığı bölümdeyse;

- *Türk dilini düzgün, iyi ve etkili kullanabilen,*
- *Düşüncelerini anlatabilen, iletişime geçebilen, iş birliği yapabilen, atılgan ve problem çözebilen,*
- *Bilimsel düşünebilen, anlama becerisi gelişmiş, inceleyen, araştıran, sorgulayabilen, eleştirebilen, yorum yapabilen,*

kişilerden oluşan çocuklar yetiştirme amacından söz edilirken eleştirel düşünme ve okuma becerisinin önemi belirtilmiştir (MEB, 2015: 3). 2015 Türkçe Öğretim Programının nitelikleri arasında eleştirel düşünme becerisinden söz edilerek “*Türkçeyi düzgün, etkin ve güzel kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişime girebilme, sorunları çözme, araştırma, bilgi teknolojilerinden yararlanma, girişimci olma, karar verme, değerlendirme, metinler arası okuma, toplumsal ve bireysel değerlere gereken önemi gösterebilme gibi temel beceriler bulunmaktadır.*” biçiminde tanımlanmıştır.

2015 Türkçe Öğretim Programının genel amaçları arasında da;

- *Türkçeye sevgi duyulması, düzgün, güzel ve etkin kullanılmasını sağlayabilmek,*
- *Anlayabilme, düşünebilme sıraya sokma, tasnif etme, eleştirme, ilişkilendirme, sorgulayabilme, öngörü kazanma, sentez ve analiz yapabilme ve değerlendirme düşünsel becerileri geliştirmek,*
- *Metinler arası okuma becerisini ilerleterek sözcük*

dağarcığını genişletmek,

- *Bilimsel, yapıcı, sorgulayıcı ve yaratıcı düşünebilme, düşüncelerini anlatabilme, iletişime geçme, iş birliğine girme, sorun çözme ve atılganlık gibi ana becerilerini ilerletmek,*
- *Bilgiyi bulma, keşfedebilme, inceleme, yorum yapabilme ve aklında yapılandırma becerilerini ilerletmek,*
- *Bilgiyi elde etme, bilgiden yararlanabilme ve yaratma becerilerini ilerletir ifadeleri bulunmaktadır (MEB, 2015: 5).*

Türkçe dersinde çocuklara verilecek bilgilerin, onun günlük yaşamında karşı karşıya kalacağı dil ve iletişim problemleriyle alakalı olması gerektiği farklı araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Buna rağmen Türkçe dersinde kullanılan metin çeşitleri üzerinde yapılan içerik incelemelerinde genellikle metinlerin edebî ve estetik kaygılar taşıyan metinlerden seçildiği anlaşılmaktadır. Teori ve uygulamadaki bu farklılık yüzünden Türkçe derslerinde günümüz çocuklarının çevresini saran değişik türlerden medya metinlerinin; dizilerin, reklamların, sinemanın, müziklerin, haber metinlerinin, afişlerin de Türkçe dersinin içinde verilmesinin önemi tartışılması gereken bir konudur.

Türkçe öğretimi ve haber metinleri arasındaki ilişkiyi kurmaya yarayan farklı bir alan ise medya okuryazarlığı eğitimidir. Medya okuryazarlığının en genel açıklaması “*farklı türlerdeki iletileri anlama, analiz etme, değerlendirme ve yaratma becerisi*” biçimindedir. Türkiye’de 2006 senesinden itibaren gündeme gelmeye başlayan medya okuryazarlığı, ilk olarak İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri ile beraber Avustralya, Kanada gibi devletlerde 1950’li yıllardan beri farklı isimlerle ve biçimlerde bulunmaktadır. Bu ülkelerde medya okuryazarlığı dersi, seçmeli, mecburi, müstakil ya da diğer alanlarla ilişkilendirilmiş biçimde uygulanmıştır. Medya okuryazarlığı öğretimiyle ilgili dünya üstündeki uygulamalara bakıldığında “Diğer Alanlarla İlişkilendirme Yaklaşımı” ve “Müstakil Ders

Yaklaşımı” yoluyla 2 farklı şekilde uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu uygulamalardan “Müstakil Ders Yaklaşımı”, medya okuryazarlığının eğitim programı içinde kendi başına bir ders şeklinde bulunmasını anlatmaktadır. “Diğer Derslerle İlişkilendirme Yaklaşımı” ise medya okuryazarlığı öğretimini program içinde bulunan diğer derslerle iç içe bir şekilde verilmesini anlatmaktadır. Diğer derslerle ilişkilendirme yaklaşımının uygulamasında medya okuryazarlığı öğretiminin ilk olarak ilişkilendirileceği alanın anadil eğitimi veren dersler olduğu açıktır (Tüzel, 2012b: 85).

Ülkemizde 2007-2008 öğretim yılından itibaren ortaokul seviyesindeki sınıflara seçmeli ders şeklinde uygulanmasıyla ortaya çıkan medya okuryazarlığı dersi 2012 senesinde değişikliğe gidilerek haftada 1 ders saati olan süresi, 2012 yılından sonra haftada 2 saat şeklinde düzenlenmiş ve dersin her dönem sonu not ile değerlendirilmesi istenmiştir.

Medya okuryazarlığı, bu alanın uzmanlarınca hayat boyunca geliştirilebilecek bir beceri şeklinde açıklanmaktadır. Bu alanın uzmanlarının yanında alana yakından alaka gösteren uluslararası kurumlar da benzer fikirleri beyan etmişlerdir. Bu becerinin kazandırılması için genel fikirler, medya okuryazarlığını ilk olarak dil dersleri ardından sağlık ile ilgili dersler, sosyal bilgiler ve teknoloji dersleri olarak başka öğretim alanlarıyla ilişkilendirerek uygulaması şeklindedir. Bunun yanında medya okuryazarlığı, geleneksel okuryazarlığın farklı bir türü olarak değil, tamamlayıcısı şeklinde kabul edilmesi ve Türkçe dersi öğretim programıyla iç içe bir biçimde uygulanması gerektiği belirtilmektedir (Çakmak ve Altun, 2013: 153).

2.4. Alan Yazınında Haber ve Türkçe Öğretimi

Haber metinleri ve Türkçe öğretimini inceleyen literatürde çok fazla çalışma olmadığı görülmektedir. Mevcut çalışmalarda ise ders kitaplarındaki metinlerle beraber haber metinlerinden yüzeysel olarak bahsedildiği gözlemlenmiştir. Yapılan çalışmaların da eleştirel düşünme ve eleştirel okuma becerilerine yönelik ya da medya okuryazarlığı kapsamında olduğu tespit edilmiştir. Alan yazın yerli ve yabancı olarak iki ayrı şekilde sınıflandırılmış ve kitap, tez ve makale sıralamasıyla verilmiştir.

2.4.1 Yerli Alan Yazın

Altunöz (2016) çalışmasında, Türkçe 4. sınıf öğretim programının öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirme açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmasını Bartın merkezde bulunan 4. sınıf öğrencileri ve öğretmenleri üzerinde yapmış, örneklemini ise 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Bartın merkezde bulunan Ahmetler İlkokulu dördüncü sınıf öğrencileri olarak seçmiştir. Çalışmasında yetmiş ilkokul öğrencisi ile on bir öğretmenin fikirleri alınmış, araştırmada anket tekniği kullanılmıştır. Sonuçta ortaya çıkan verilerin ışığında, 2005 senesinde Türkçe öğretim programı için düzenlenen dördüncü sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında eleştirel okuma becerisi amacıyla kullanılan etkinliklerin yetersiz oldukları görülmüş, uygulanan anketler kendilerini yeterli gören katılımcıların buna rağmen, eleştirel okuma becerisiyle ilgili ölçekte eleştirel okuma kazanımını öğrenemediklerini göstermiştir. Görülmektedir ki Türkçe ders kitaplarında ve çalışma kitabında bulunan etkinliklerde eleştirel okuma çalışmalarının daha çok bulunması gerekmektedir.

Arın (2006), yaptığı “Sosyal Bilgiler Derslerinde Güncel Olayların Kullanımının Öğrenci Başarısına ve Hatırda Tutma Düzeyine Etkisi” isimli çalışmasında güncel haberlerin etkinliklerde kullanılmasının öğrencinin öğrenimine ve hafızada yer etme seviyesini tespit etmek için deneme

modellerinden “ön test-son test kontrol gruplu model” kullanmıştır. Çalışmaya Eskişehir 24 Kasım İlköğretim Okulunun altıncı sınıf seviyesindeki sınıflarındaki 46 öğrenci katılmıştır. Ön-testte öğrencilerin seviyesi ölçüldükten sonra deney grubuna güncel olayların materyal olarak kullanıldığı etkinliklerle eğitim verilmiştir. Son-test sonrasında deney grubunun daha başarılı olduğu görülmüştür. Çalışmayla sosyal bilgiler dersinde, güncel haberlerin etkinliklerde materyal olarak kullanımının öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığı ve öğrendiklerini hatırlama süresini uzattığı görülmüştür. Ayrıca öğrenciler uygulanan anket sonrasında yapılan değerlendirmede Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların materyal olarak etkinliklerde yararlanmasından ve ders işlenişinden memnun olduklarını bildirmişlerdir.

Payza (2015), çalışmasında Talim Terbiye Kurulunca belirlenen beş adet 5. sınıf seviyesinde kaynak olarak kullanılan Türkçe ders kitabındaki metinlerin belirli ölçütler açısından incelemeyi hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmak için ders kitaplarının özelliklerini ortaya koymak amacıyla alan yazını taraması yapılarak, doküman analizi yöntemi bilgi toplanmıştır. Araştırmanın sonunda, metinlerin MEB tarafından belirlenen genel amaçlara uygun olduğu ancak metinlerin uzunluğu göz önünde bulundurulduğunda okuma, anlama, konuşma, yazma gibi temel becerilerin geliştirilmesi açısından yetersiz oldukları görülmüştür. Türkçenin niteliklerini gösterecek biçimde TDK'nin belirlemiş olduğu yazım ve noktalama kurallarına uyulmadığı, dil ve anlatım niteliklerinin aşağı seviyelerde bulunduğu anlaşılmıştır. Ayrıca araştırmacı az sayıda metin türüne yer verildiğini, metinlerin güncel ve gündelik hayatta kullanılabilir nitelikte olmadığını, çalışma sonrasında yapılan ankette katılımcıların Türkçe 5. sınıf ders kitabındaki metinleri ilgi çekici bulmadığı belirtilmiştir.

Sulak (2009), yaptığı çalışmada amacı, İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin türlerine göre yapılarını değerlendirmektir. Araştırmanın amacına ulaşması için genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı

tarafından 2007 yılında ilköğretim 1-5. sınıf seviyesinde okutulmasına kararlaştırılan Türkçe ders kitapları oluştururken, örneklemini ise her sınıf seviyesinden 3 yayınevine ait toplamda 15 adet ders kitabı içerisinde yer alan hikâye edici ve bilgilendirici metin türleri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak ise hikâye edici metinlerin yapılarını değerlendirme formu ve bilgilendirici metinlerin yapılarını değerlendirme formu kullanılarak 432 metin, türleri bakımından teker teker değerlendirilerek, türlerine göre dağılımı ve yapı özelliklerinin yeterliliği incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, Türkçe 1-5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin genelinin türlerine göre yapılarının gerektirdiği unsurlara uygun olmadığı anlaşılmış, özellikle bilgilendirici metinlerde kronolojik sıralama, sebep-sonuç, karşılaştırma-kıyaslama, problem çözme ilişkilerinin uygun miktarda bulunmadığı tespit edilmiştir. Türkçe ders kitaplarında metin çeşitliliğinin artırılması ve dengeli bir dağılıma sahip olması gerektiği belirtilmiştir.

Yıldırım ve Şensoy (2011), yaptıkları çalışmanın amacı, ilköğretim 7.sınıf seviyesindeki öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi üzerine, eleştirel düşünme becerisini temelinde bulunduran fen öğretiminin etkisini tespit etmektir. Araştırma Fen ve Teknoloji dersinde yarı deneysel yöntem kullanılarak 60 öğrenci üzerinde toplamda on iki hafta boyunca devam etmiştir. Ankara ilinin Mamak İlçesindeki bir ilköğretim okulunun 7. sınıf şubelerinden bir kontrol, bir de deney grubu seçilmiştir. Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilim seviyesini tespit edebilmek için, “Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği” ön-test, son-test ve izleme testi olarak uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda, eleştirel düşünme becerisini temelinde bulundurularak yapılan öğretimin kontrol grubunda uygulanan öğretime göre, ilköğretim 7. sınıf seviyesindeki öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini yükseltmede daha verimli olduğu anlaşılmış ve öğretim programlarında eleştirel düşünme becerisine yönelik etkinliklerin daha çok yer alması önerilmiştir.

Altun (2009), araştırmasında, Seçmeli Medya Okuryazarlığı Ders

Öğretim Programı'nı incelemiş ve değerlendirmiştir. Araştırmanın amacı nedeniyle dersin seçmeli oluşu, konu alanı değerlendirmesi, toplum ve insanların ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve programın kendi içinde tutarlığı temel ölçütler olarak alınmıştır. İnceleme ve değerlendirme sonucundaysa ilk olarak dersin seçmeli olarak verilmesinin medya okuryazarlığı eğitiminin etkisini düşürdüğü anlaşılmıştır.

Arı (2011), metin türleriyle ilgili yaptığı çalışmada, öğrencilere etkinliklerde verilen okuma ve dinleme metinlerinden sonra, bu türün özelliklerine uygun metni iyi bir biçimde yazabilecekleri fikrinden yola çıkarak etkinliklerde verilen okuma ve dinleme metinleriyle ardından yazma etkinliklerinde istenen metinler arasında, tür bakımından bir entegrasyon bulunup bulunmadığını değerlendirmektedir. Bu amaçla üç yayınevının 9 tane Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında bulunan okuma ve dinleme metinlerinde olan türleri ve ardından yazma çalışması olarak istenen metinlerin türlerini değerlendirmiş, ortaya çıkan bulgular incelenmiştir. Sonuç bölümünde Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma ve dinleme metinlerinde türle ilgili adlandırma, metin türü saptama ve türlerin görevleriyle ilgili bazı sorunlar, okuma ve dinleme metinlerinin çeşitleriyle bu metinlerden sonra yazma çalışması olarak verilen türler arasında entegrasyonu %28 olarak bulunarak az olduğu tespit edilmiş, birtakım kitaplarda, Öğretim Programı'nda zorunlu olarak bulunması gereken metin çeşitlerinin bulunmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca haber metinlerine iki tanesi 6. sınıf seviyesinde bir tanesi 8. sınıf seviyesinde olmak üzere üç yerde rastlandığı belirtilmiş, haber metinleri yazma etkinliklerinin de üç tanesi 6. sınıf seviyesinde bir tanesi 8. sınıf seviyesinde olmak üzere 4 yerde bulunduğu görülmüştür.

Aytan ve Güneş (2017), çalışmalarında 2017 senesinde yeniden yapılandırılan Türkçe Öğretim Programı'nın 5.sınıf Türkçe ders kitabındaki tür ve temalara olan yaklaşımı göstermeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla 2017 Türkçe Öğretim Programı'nda bulunan metin türlerinin taşınması gereken özelliklere ve temaların yeri değerlendirilmiştir. Araştırmada,

5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin çeşidini ve temaların özelliklerini bulmak için tarama yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak, ders kitaplarında bulunan metinlerin Türkçe Öğretim Programı'nda belirtilmiş olan temel dil becerilerini desteklenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Ayrıca bu çalışmada haber metinlerinin yeni Türkçe öğretim programında her sınıf seviyesinde bulunmasının istendiği belirtilmektedir.

Bağcı ve Ünal (2013), çalışmalarında günümüzde oldukça üzerinde tartışılan okunabilirlik kavramının Türkçe öğretimi sırasında okullarda kullanılan ders kitaplarında uygulanma derecesini belirlemek ve ders kitaplarında bulunan metinlerin öğrencilerin okuma-anlama becerilerine uygun olma derecesinin belirlenmesini hedeflemiştir. Bu hedef adına Türkçe metinler için hazırladıkları 2 okunabilirlik formülü kullanılmıştır. Araştırmada Türkiye'nin farklı şehirlerinde eğitimde kullanılan 2 tane 8. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan bilgi verici ve öyküleyici metinler değerlendirilmiştir. Şiirler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırmanın sonunda, olay anlatan metinlerin okunabilirlik derecesinin öğrenci seviyesine daha elverişli olduğu tespit edilmiştir.

Baçoğlu ve Mutlu (2011), yaptıkları "İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin eleştirel düşünme eğitime uygunluğu" adlı araştırmada, Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin eleştirel düşünme becerisi adına gerekli özelliklere ne kadar uyumlu olduğunu tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma için, 2008 – 2009 eğitim öğretim senesinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Zonguldak ilinde 6., 7. ve 8. sınıf seviyesinde kullanılan Türkçe ders kitapları içinden tercih edilen 3 kitapta bulunan altmış dokuz metin değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda; bağımsızlık, tutarlılık, önyargısız olma, etkin ve örgütlü olma, değerlendirme gibi eleştirel düşünme becerisinin temelleri dikkate düşünülüğünde 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarının daha başarılı ve verimli olduğu tespit anlaşılmıştır. 7. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan birkaç metnin eleştirel düşünme konusunda tespit edilen temellere uyumsuz olduğu anlaşılırken 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaysa bulunan metinlerin

eleştirel düşünme becerisine 7. sınıf Türkçe ders kitaplarına nazaran daha uygun olduğu görülmüştür.

Coşkun (2013) araştırmasında hedefi ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi kitaplarında bulunan metinler ve ölçme değerlendirme etkinliklerinin, PISA değerlendirme sisteminde olan okuma becerisi ölçütlerine uyumluluğunu değerlendirmiştir. Betimsel araştırma yöntemlerinden olan belgesel tarama ve içerik çözümlemesi tekniği araştırmada içinde uygulanmıştır. Araştırma sonunda, Türkçe ders kitapları ve Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarının, üst düzey düşünme yeteneği isteyen okuma becerilerini geliştirmede verimsiz olduğu anlaşılmış, okuma hedefine ve okuma çeşitlerine göre metin biçimlerinin Türkçe ders kitapları ve Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında yeterli olarak bulunmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca ölçme değerlendirme sorularının da PISA ölçütlerinden çok uzakta olduğu görülmüştür. Bununla beraber Türkçe ders kitaplarında bulunan sözü geçen ölçme-değerlendirme çalışmalarının çoğunlukla alt okuma becerisi seviyesinde olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin PISA ölçütlerinde okuma beceri seviyesi dört ve yukarısında bulunan seçkin özellikleri olan sorularla değerlendirilmesi öğretimin başarısını ve seviyesini artıracığı belirtilmiştir. Değerlendirme çalışmalarındaki soruların birkaç metinden yola çıkarak toplanabilecek bilgileri sentezleyerek, metinde doğrudan anlatılmayan kavramların buldurarak ve soyut kavramların yorumlanarak, yapılandırarak yanıtlanabilecek özelliklerde olması önerilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin alt bilişsel süreçlerin etkin şekilde kullanılacağı ölçme değerlendirme sorularıyla değil; metinle ilgili eleştirel düşünme becerilerine yönelik değerlendirme yaparak, hipotez kurabileceği, özgün bilgilerini yapılandırabileceği cevaplar isteyen soruların bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Coşkun ve Taş (2008), yaptıkları çalışmada, 1924-2006 seneleri arasında hazırlanan 15 beş Türkçe öğretim programını, Türkçe ders kitaplarına metin tercihinde tür, tema, içerik, uzunluk, kaynak ve yazar

seçimine göre incelemeyi hedeflemişlerdir. Araştırmada, içerik analizi yöntemlerinden kategorisel analiz tekniği uygulanmış olup araştırma sonucundaysa, 1924'ten günümüze doğru Türkçe öğretim programlarında kitaplarda yer alacak metin tercihiyle ilgili çok büyük sayıda değişkenin ve daha belirgin ifadelerin bulunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sırasında ilk defa gazete metinlerinden etkinliklerde yararlanılması önerisinin 1948 öğretim programında bulunduğu görülmüştür.

Çakmak ve Altun (2013) yaptıkları “İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında medya okuryazarlığı eğitimi” adlı araştırmalarında medya okuryazarlığı eğitimi temel becerilerin Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarıyla uyumunu tespit etmişlerdir. Doküman incelemesi yöntemiyle ele geçen bulgular içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiş ve Türkçe dersi öğretim programındaki on üç genel amaçtan altısının medya okuryazarlığı eğitimine uyumlu olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte Türkçe öğretiminde bulunan kazanımların %62,6'sının medya okuryazarlığı eğitimi temel becerilerinde kullanılabilecek özellikleri taşıdığı görülmüştür. Araştırmanın sonunda medya okuryazarlığı eğitiminin Türkçe dersi öğretim programıyla birleştirilerek uyumlu bir şekilde işlenebileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırmada Türkçe öğretim programında yer alan “Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, dergi, TV) verilen ilgileri, haberleri, düşünceleri sorgular.” kazanımı ile medya okuryazarlığı programında bulunan “Kitle iletişim araçlarıyla aktarılanları sorgulamalarını sağlar.” kazanımının yakın ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Çelikkaya ve Yakar (2015) yaptığı araştırmada MEB ve özel yayınevleri tarafından yayımlanan 4, 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarında bulunan haber metinlerinin bulunma sıklığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu amaç adına araştırmalarında nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemini uygun görmüşlerdir. Sosyal bilgiler ders kitaplarında haber metinleri; dergilerden ve gazetelerden kesilerek kitaba eklenmiş haber kupürleri şeklinde

bulunmaktadır. İnternet sayfalarından alınan haberler metinleri ise, monitörde görülen internet sayfası biçiminde sanki çıktısı alınıp kitaba yapıştırılmış gibi sunulmuştur. Araştırma sonucunda MEB yayınlarında, haber metinleri diğer yayınevlerine göre daha çok bulunmaktadır. Araştırma sonunda Sosyal bilgiler kitaplarında son birkaç sene içinde gerçekleşen yeni konuların kullanılmadığı tespit edilmiştir. Sınıf seviyesine göre incelendiğinde, en çok haber metni 6. sınıflarda ve en az haber metni 7. sınıf seviyesindeki sosyal bilgiler ders kitaplarında bulunduğu görülmüştür. Öğrencinin ilgisini daha çok çekecek ve daha güncel olayların haber metni olarak sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alması gerektiği belirtilmiştir.

Çifci (2011) yapmış olduğu “Yazılı Basında Haber Cümlelerinin Analizi” isimli çalışmasında gazetelerdeki haber cümlelerinin özellikleri üstünde durmuş, birden fazla gazetede aynı haberlerin sunulmuş biçimleri toplanarak analiz etmiştir. Araştırmada günlük gazeteler arasından en çok satan ilk 5 gazete seçilmiş ve 10 gün süreyle toplanan haber metinleri haber metni türünün kurallarına ve haberi sunulmuş farklılıklarına göre tasnif edilmiştir. Haber metinleri incelenerek, anlamı bozuk olan ya da kamuoyunu yanıltan anlatım biçimlerini belirtmiştir. Araştırmanın sonunda gazetelerdeki haber metinlerinde en çok 5N+1K yanlışlıkları (39 hata) ve haberdeki bilginin açık kaynağının bulunmaması (19 hata) sorunlarının olduğu görülmüştür. Haber kavramının medya okuryazarlığı alanı içinde ne kadar önemli bir yeri olduğu belirtilmeye çalışılmıştır.

Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu (2007), yaptıkları çalışmada, ders kitaplarında bulunan metinlerin niteliklerinden biri olan okunabilirliklerini ölçmeyi hedeflemişlerdir. Çalışmada kullanılan veriler, 2006 – 2007 eğitim öğretim senesinde ilköğretim 6. sınıf seviyesinde kullanılan Türkçe ders kitaplarında bulunan şiir ve tiyatro türleri dışındaki 46 metnin sözcük ve cümle uzunluklarıdır. Bu verilerin ölçümü için Flesch’in Ateşman tarafından Türk diline entegre edilen formülü uygulanarak, metinlerin sözcük ve cümle uzunlarıyla okunabilirlikleri, Türkçe ders kitabının

yayımcısına ve metnin bilgi verici ya da öyküleyici olmasına göre tasnif edilmiştir. Araştırma sonunda, olay anlatan metinlerin sözcük ve cümle uzunluklarının bilgi verici metinlere nazaran daha kısa olduğu, kısa oldukları için de okunabilirlik seviyesinin daha fazla bulunduğu tespit görülmüştür. Ayrıca incelenen Türkçe ders kitapları içinde metinlerin okunabilirliği açısından bir benzerlik bulunmadığı gibi her Türkçe ders kitabının, kendisi içinde de okunabilirlik seviyesi bakımından iç tutarlılığı bulunmadığı saptanmıştır.

Demir ve Sinan (2016) yaptıkları “Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Anlam Yapıları Üzerine Bir Değerlendirme” adlı çalışmalarında 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin sözcük ve tümce anlam ve edim bilim bakımından yapısına dair öğretmen görüşlerini; Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin Türkçe programı ile uygunluğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Malatya ilinde bulunan on beş ortaokuldan otuz Türkçe öğretmenin görüşlerine danışılmıştır. Okullar seçilirken sosyoekonomik yapı farkına bakılmış ve sosyoekonomik bakımdan alt, orta ve üst seviyeden beşer okul tercih edilmiştir. Uygulanacak anket için nitel desende hazırlanmış yarı yapılandırılmış altı maddelik bir ölçek tasarlanmış ve bu ölçek ile öğretmenlerin görüşlerini almak için kullanılmıştır. Öğretmen görüşleri NVIVO programında içerik analizi yapılarak ders kitaplarının anlam yapılarına dair Türkçe öğretmenlerinin görüşleri belirlenmiştir. Araştırma sonunda öğretmen görüşlerinin ders kitaplarında kullanılan metinleri hem nitel hem de nicel özellikler açısından yetersiz bulunduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin günlük yaşamlarında kullanabileceği, değişik ve Türkiye'nin kültürel, sosyal ve ekonomik niteliklerini yansıtacak metin türlerine Türkçe ders kitaplarında yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Demirgüneş (2015) tarafından yapılan, “Analysis of the Relationship between Coherence Relations and Pisa Reading Skill Results: Examples from Korean, Turkish and American Textbooks” isimli çalışmanın amacı, ders kitaplarında yer alan tutarlılık ilişkileri ile PISA

okuma beceri sonuçlarının ilişkisini incelemektir. Bu amaçla PISA sonuçlarına göre “başarılı”, “biraz başarılı” ve “başarısız” olarak nitelendirilen üç ülkenin (Kore, ABD ve Türkiye) ders kitapları seçilmiştir. Bu üç ülkenin ders kitaplarından rastgele seçilen beş metin, toplamda on beş metin derlenmiştir. Metinlerden 1032 önermeden oluşan bir veri tabanı oluşturulmakta ve bu önermeler bir uyum sınıflandırması ışığında analiz edilmekte, böylece 1152 tutarlılık ilişkisi belirlenmektedir. Elde edilen bulgulara göre, 464 neden etki ilişkisi, 386 benzerlik ilişkisi ve 302 karşıtlık ilişkisi vardır. Elde edilen tutarlılık ilişki tipleri, söz konusu ülkelerin PISA okuma beceri sonuçlarına göre tanımlanmıştır. Buna göre, Kore dili ders kitaplarında (202) neden-sonuç ilişkisine ulaşılmakta, ancak bu ilişki Türkçe ders kitaplarında en az saptanmaktadır (109). Türkçe ders kitaplarında benzetme ilişkileri en fazla iken (144) Kore ders kitaplarında en azdır. Karşıtlık ilişkisi Amerikan ders kitaplarında en yüksek (112) ve Kore ders kitaplarında en azdır (92). Araştırma sonuçlarına göre metin içindeki sebep-sonuç ve karşıtlık ilişkisiyle ülkelerin PISA okuma becerisi arasında doğru orantılı bir artış vardır.

Deveci (2005), yaptığı çalışmada önce Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların öğretiminde gazete kullanımı üzerinde durulmuş, daha sonra ise gazete kullanımında öğrenme ve öğretme süreci betimlenerek, Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımına ilişkin örneklerin sunulmasını amaçlanmıştır. Araştırmada literatür taraması tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde haber metinlerini kullanarak öğrencilerin de etkin katılımını isteyen öğrenme-öğretme etkinlikleri oluşturulmasını önermiştir.

Dilidüzgün (2014) “Türkçe Öğretiminde Haber Metinleri-Metin Yapısı Bağlamında Etkinlik Oluşturma” adlı çalışmasında Türkçe öğretiminde haber metinleri- metin yapısı bağlamında etkinlikler ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Bu amaca ulaşmak adına Türkçe dersleri öğrencilerin gerçek hayatta karşılarına çıkacak olan tüm metin çeşitlerini anlamaya ve anlatmaya hazırlayacak içerik ve şekilde olması gerektiğine

dikkat çekmiştir. Yaşama eleştirel yaklaşabilme ve özgün düşüncelere sahip olabilmek için güncel olayları takip edebilmenin gerekli olduğunu, bunun sonucunda haber metinleri çok sık karşılaşılan ve dil eğitiminde üzerinde önemle durulması gereken bir metin çeşidi olduğunu belirtmiştir. Haber metinlerinin şekilsel, anlamsal ve üstyapı özelliklerini öğreten etkinliklerle öğrencilerin haber metin türünü daha iyi anlayabileceğini ve eleştirel düşünme becerisi kazanacakları anlatılmıştır. Araştırma sonunda haber metinlerinin dilsel, yapısal ve metinsel özellikleri incelenerek, Türkçe öğretiminde haber metinlerinin ne miktarda bulunduğu sorgulanmış ve haber metinlerin yapısal biçimleri göz önüne alınarak öğrencilerin iletişim becerilerini ilerletmek için etkinlik yöntemleri sunulmuştur. Ancak araştırmanın sonunda Türkçe ders kitaplarındaki haber metinleriyle ilgili etkinlikler yetersiz bulunmuş, haber metinleriyle ilgili dil kullanımları, içeriksel ve türsel özellikler üzerinde daha çok durulması önerilmiştir.

Duran (2013) yaptığı “Türkçe dersi öğretim programlarında eleştirel okuma” isimli araştırmasında Türkçe dersi (1-5 ve 6-8. Sınıflar) Öğretim Programlarındaki eleştirel okuma becerisini geliştirmeyi amaçlayan hangi açıklama ve kazanımların bulunduğunu araştırmayı hedeflemektedir. Çalışmada veri toplama modeli uygulamış ve ardından içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Veri toplamak için ilk olarak, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın internet sitesinden Türkçe öğretimi programlarına bakılmış ve bu programların dayandığı felsefe; genel hedefler, ana beceriler, yöntem ve tekniklerle beraber kazanımlar bölümü incelenmiştir. Çalışma sonunda ele geçen bulgulara bakıldığında ilkokul ve ortaokul öğrencilerini hedef alan uygun miktar ve özellikte kazanımın bulunduğu görülmüştür. Türkçe öğretim programındaki kazanımlarının farklılıkları ayırt etme, çelişkileri tespit etme, hataları anlama, hedef algılama, alakasız olanı fark etme, farklılık ve benzerlikleri anlama ve sorgulama etkinliklerini gerekli kılmaktadır. Metinlerin etkinliklerinde uygun şekilde bulunursa eğer bu kazanımların eleştirel okuma eğitime katkı sağlayabileceği belirtilmiştir. Eleştirel okuma becerisine ait kazanımların, ilkokul üçüncü seviyedeki sınıflardan başlayarak sıklaştığı araştırmada

görülmüştür. İlkokul birinci ve ikinci sınıf seviyesindeki öğrencilerin sesli ve seri okuma becerisinin ilerletilmesinin ilk sıradaki kazanım olduğu göz önüne alındığında, eleştirel okumaya yönelik kazanımların doğal olarak ilkokul üçüncü sınıf seviyesindeki sınıflarda verilmeye başlanmasının daha doğru olduğu kabul edilmiş ama dördüncü sınıf seviyesindeki sınıflarda daha başarıyla uygulanıp uygulanmayacağının incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Yine de araştırmada Türkçe öğretim programının birçok yönünün yeterli olduğu söylenmiştir.

Güneş (2013) yapmış olduğu çalışmada, Türkçe öğretiminde metin seçiminin saptanmasını amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda, dil öğretiminde kullanılan metinler incelenerek, bunların genelini “edebi metinler, üretilmiş metinler, özgün ve özel metinler” olduğu görülmektedir. Metinlerin seçimininse dil öğretim yaklaşım ve tekniklerine göre değişmekte olduğu belirtilmiştir. Araştırmada her eğitim yaklaşımının hedeflerine yönelik olarak kendine has metin anlayışı olduğu, ölçütlerini belirlemiş olduğu söylenmiş, yeni Türkçe öğretim programının da yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda özgün ve özel metinleri kullanmakta olduğu öyküleyici, bilgi verici metinlere ve şiirlere yer verdiği tespit edilmiştir.

Karadüz (2010), genel tarama modelinde yaptığı çalışmada araştırmaya kaynak oluşturmak için eleştirel düşünme becerilerine yönelik literatür taraması gerçekleştirmiş ve sonrasında Türkçe derslerinde öğrenme ortamında bu becerinin kazandırılmasına yönelik yöntem ve tekniklerin önemi üzerinde durmayı hedeflemiştir. Araştırmanın sonuç bölümünde eğitim ortamının, öğrencinin yaratıcı ve eleştirel düşünmesini destekleyecek, öğrencileri öğrenmeye ve düşüncelerini söylemeye teşvik edecek biçimde düzenlenmesi gerektiğini belirtmiş ve öğretmenlerin öğrencilerinin çok boyutlu düşüncelerini sağlamak için buna uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanmasını önermiştir.

Karakuş (2014), yaptığı araştırmada, 2011 – 2012 eğitim öğretim yılında millî eğitim okullarında kullanılan Millî Eğitim Bakanlığı yayınlarına ait Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin, dil ve anlatım özelliklerine göre uygunluğunu incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak araştırma, 2011 – 2012 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de en fazla Türkçe dersi materyali olarak kullanılan kaynak kitap olan MEB Yayınlarının 8.Sınıf Türkçe ders kitabı incelenmiştir. Çalışmada, ders kitabında bulunacak metinlerin dil ve anlatım niteliklerine daha dikkatli ve özenle bakılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonunda Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinlerin uzunluklarına bakılması, seçkin eserlerden alınması, Türk kültürünü yansıtan eserlere öncelik verilmesi ve ilgi çekici metinlerin kullanılması önerilmiştir.

Keklik (2009) yaptığı çalışmada amacı, 1-8. sınıf Türkçe ders kitaplarını metin çeşitleri ve nitelikleri yönünden değerlendirmektir. Yapılan araştırma, doküman araştırması tekniğine dayanan betimsel bir çalışmadır. 1. sınıf seviyesinden 8. sınıf seviyesine kadar tüm Türkçe ders kitapları metin çeşitlerinin dağılımı, metinlerin konusu ve nitelikleri bakımından incelemiş, araştırma sonunda çoğunlukla tüm sınıf seviyelerinde Türkçe dersi ders kitaplarında metin çeşitlerinin dağılımına önem gösterilmediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca haber metinleriyle ilgili olarak araştırma kapsamında incelenen 2006 yılındaki Zonguldak ilindeki okullarda kullanılan 4-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında hiçbir haber metnine okuma parçası olarak rastlanmaması düşündürücü bir durumdur.

Kırıkkaya, Bozkurt ve İşeri (2013), yapmış olduğu çalışmada Türkiye’de fen eğitiminde gazete kullanımının taşıdığı önemin vurgulanması ve gazetelerden fen derslerinde ne şekilde yararlanabileceğinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda fen eğitiminde gazetelerden ve haber metinlerinden nasıl daha çok ve verimli yararlanabileceğinin anlaşılması için 2 ders etkinliği örnek olarak çalışmanın sonunda verilmiştir.

Koç, Sönmez ve Çifçi (2012) yaptıkları çalışmada amaçları, yapılandırmacı yaklaşımı temeline alan 2005 yılında uygulamaya koyulan Coğrafya dersi programına uygun tasarlanmış olan ortaöğretim coğrafya ders kitaplarını metin çeşitleri ve nitelikleri bakımından değerlendirilmesidir. Çalışmada doküman incelemesine dayalı içerik analizi yöntemi uygulanarak günümüz ortaöğretim coğrafya ders kitaplarında bulunan metinler araştırılmıştır. Çalışmada Türkiye’de coğrafya öğretiminde kullanılan 7 tane ders kitabı incelenmiştir. 2005 yılında başlayan coğrafya öğretim programı öncesinde kullanılan ortaöğretim coğrafya ders kitaplarında şiir, karikatür, biyografi, öykü, röportaj gibi edebi metinlerin çok az bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya göre bunun başlıca sebebi söz konusu ders kitaplarının davranışçı yaklaşıma göre hazırlanmış olması ve bu yaklaşıma göre edebi ürünlerin sadece Türkçe ve edebiyat derslerinin temel materyali gibi görülmesidir. Çalışmanın sonucunda, yeni öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarında eskiye nazaran büyük ilerleme bulunsa da, ders kitaplarının öğrencinin ilgisini çekmek amacıyla bu edebi ürünler açısından daha da zenginleştirilmesi gerektiği söylenmektedir. Ayrıca haber metinleriyle ilgili olarak MEB’in yayınladığı ortaöğretim coğrafya ders kitaplarında 75 adet haber metnin bulunmasının eğitim ve öğretimin verimli yapılabilmesi açısından sevindirici olduğu belirtilmektedir.

Mert (2012) yaptığı araştırmasındaki amacı, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan hikâye türündeki metinlerin kurgularının çocuk edebiyatının temel özelliklerine uygunluk derecesini tespit etmektir. Çalışma, literatür taraması modeline uygun olarak hazırlanmıştır. Elde geçen verilerin yorumlanmasındaysa betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda, hikayelerin genel yapısının, çocuk edebiyatının temel özelliklerine uygun bir şekilde hazırlandığı anlaşılmıştır. 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerindeki Türkçe ders kitaplarında bulunan 6 hikâye metni öğrencilerin ilgilerini çekebilecek ve gereksinimlerini karşılayabilecek özellikte olsa da hikâye metninin sayısının artırılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca Türkçe ders

kitaplarında öğrencinin anlam evrenine, gerçekliğine uygun metinlerin daha fazla bulunması önerilmiştir. Sadece öğüt verici, öğrencinin duyma, düşünme, hayal kurma becerilerini geliştirmeyen metinlerin kullanılmaması tavsiye edilmiştir. Türkçe derslerinin tek kaynağa dayanarak yürütülmemesi öğrencinin iyi, ilgi çekici, seçkin eserlere ulaşmasını sağlamak için ders kitabı dışındaki kaynaklardan da yararlanılması gerektiği söylenmiştir.

Okur ve Arı (2013), çalışmalarında Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özelliğini incelemişlerdir. Bu amaçla 6, 7, ve 8. sınıf seviyesinde olan Türkçe ders kitaplarındaki on beş ders kitabı incelenmiştir. Araştırma kapsamında Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formüllerini Türkçe ders kitaplarında bulunan 298 metin üzerinde uygulanmıştır. Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin ne derecede okunabilir olduklarını saptamak adına okunabilirlik puanları verilmiştir. Bilgi verici ve öyküleyici metinler araştırmaya katılmış ancak şiir olan metinler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Çalışmanın sonunda, öyküleyici metinlerin okunabilirlik açısından daha başarılı olarak tespit edilmiştir. Sınıf seviyesi arttıkça metinlerin okunabilirlik seviyesi de doğru orantılı bir biçimde artmıştır. Ayrıca haber metinleriyle ilgili olarak incelenen 15 kitap içerisinde sadece 4 haber metninin okuma parçası olarak kullanıldığı bunlardan sadece bir tanesinin okunabilirlik seviyesinin öğrencilere uygun olduğu görülmektedir.

Ören, Konuk, Sefer ve Sarıtaş (2017) yaptıkları çalışmada, PISA’da okuma becerisini değerlendirmek için kullanılan metin çeşitleri ve Türkçe öğretim programlarında bulunan metin çeşitlerinin karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaç için doküman inceleme tekniği uygulanarak PISA raporları ve Türkçe öğretim programları araştırılmıştır. Çalışmanın sonunda, PISA’da süresiz metinler olarak isimlendirilen ve daha fazla görsel okumaya yönelik olan bilgi levhaları, çizelge ve grafikler, tablolar, diyagramlar, haritalar, sertifikalar, makbuzlar/fişler ve formlar gibi metin türlerin Türkçe eğitim programı içerisinde bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Sürekli metin türleri olarak kabul edilen belge ve kayıtlar, hipermetinler, faaliyet metin türleri de Türkçe eğitim programlarında yer almazken, öyküleyici, bilgi verici, betimleyici, tartışmacı metinler Türkçe öğretim programında bulunmaktadır. Ancak PISA'daki öyküleyici, bilgi verici, betimleyici, tartışmacı metinlerin alt türleri Türkçe öğretim programlarındakilerle karşılaştırıldığında günlük hayata ve pratiğe daha fazla yatkın ve daha detaylıdır. Bununla birlikte PISA'daki metin türlerinden çoklu ve karışık formattaki metinler Türkçe öğretim programlarında bulunmamaktadır. Ayrıca, Türkçe öğretim programında bulunan metin çeşitleri PISA sınavında uygulanan metin çeşitleri ile karşılaştırıldığında çok yetersiz ve çok genel olarak görülmektedir. PISA'da kullanılan metin çeşitleri ise Türkçe öğretim programlarında bulunan metin çeşitlerinin tamamını içermekte ve onları alt türlerine ile ayırabilmektedir. PISA'da bulunan metin türlerini öğrenciler gündelik hayatta kullanabilmekte doğal olarak da bu metinler öğrencileri günlük hayata hazırlama konusunda daha işlevsel olarak görülmektedirler. 2017'den önceki Türkçe öğretim programının başka bir eksikliği de bilgi iletişim teknolojilerinde bulunan metin türlerini içermemesidir. Türkçe derslerinin öğretim programlarına göre tasarlanmış olan ders kitaplarıyla işlendiği düşünüldüğünde bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkin biçimde faydalanılamadığı söylenebilir. Buna karşın PISA'daki uygulamaların bir bölümü dijital ortamda yapılmakta, ayrıca sınavdaki bazı etkinlikler de bilgisayar ve interneti iyi bir biçimde kullanmayı gerektirmektedir. Bunlardan yola çıkarak öğrencilerin okullarda görmediği hâlde PISA sınavında karşılaştığı metin çeşitleri olduğu araştırma kapsamında tespit edilmiştir. PISA sınavı okuma becerisi kapsamında öğrencilerin düşük başarısının bir nedeninin de metin çeşitleri hakkındaki akademik bilgi yoksunluğu olduğu söylenebilir. Araştırmada PISA'daki başarısı yüksek olan ülkelerin öğretmen yetiştirme programları, okul kültürü, toplumsal olarak öğretmenlik mesleğine bakış ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimi gibi konular incelenmesi ve PISA'daki metin türlerinin incelenerek öğrencilere gündelik hayatta karşılaşacakları nitelikte metinlerle Türkçe öğretiminin zenginleştirilmesi önerilmiştir.

Özkan (2015), yaptığı çalışmada anket ve görüşme tekniği kullanılarak, İngiliz Dili Eğitimi programında yer alan birinci sınıf öğrencilerine, çoğunluğu İngiliz ve Amerikan gazete haber metinlerinden oluşan kendine özgü metinlerle dilbilgisi öğretimine odaklanarak, öğrencilere temel materyal olarak geleneksel ders kitapları yerine, eğitim öğretim yılı başlangıcında hazırlanan kendine özgü kaynaklar içinden seçilen metinlerle verilen dilbilgisi öğretiminin verimliliğini incelemişlerdir. Çalışmanın sonundaysa öğrencilerin görüşlerini almayı planlayan açık uçlu bir anket ile öğrencilerle birebir görüşmeler yapılmıştır. Araştırmadan çıkan sonuç olarak haber metinleriyle İngilizce dilbilgisi öğretiminde öğrencilerin metni anlamasının daha kolay olduğu, öğrencilerin farklı yapı şemalarını görmesine, birbirleriyle etkileşime girmesine ve dilin yaratıcı kullanımına yol açtığı tespit edilmiş, soyut konuların daha kolay bir şekilde somutlaştırıldığı belirtilmiştir.

Pilav ve Oğuz (2013), yaptıkları çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 7 ve 8. sınıf seviyesindeki Türkçe ders kitaplarındaki metinleri incelemişlerdir. İncelemedeki amaçları; okuma ve dinleme metinlerine yer verilme miktarını bulmak, kitaplarda yer alan metin türleri tespit etmek, metin türlerinin sınıf seviyelerine dağılımını belirlemek, Türkçe öğretim programında bulunması gerektiği belirtilen türlere bulunma miktarını saptamak, yine Türkçe öğretim programında bulunması zorunlu tutulan temaların Türkçe ders kitaplarında yer verilme oranını ortaya koymaktır. Araştırma doküman incelemesi yöntemi ile yapılarak, araştırmada 7. sınıftan 25, 8. sınıftan 25 olmak üzere toplam 50 metin incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında en çok bulunan metin türlerinin %18 hikâye, %16 deneme, %12 şiir, %10 sohbet, %8 makale, %4 konferans, gezi yazısı, anı, söylev, biyografi, tiyatro ve %2 oranında efsane, fıkra, destan, haber, masal ve roman olduğu tespit edilmiştir. 7.sınıf Türkçe ders kitabında 25 metin 10 değişik metin türü olarak yer alırken; 8.sınıf Türkçe ders kitabında ise 25 metin 15 değişik metin türü olarak Türkçe ders kitaplarında bulunduğu görülmüştür. Her iki sınıf seviyesinde de zorunlu temalara yer verildiği

saptanmış; 7.sınıf kitabında Türkçe öğretim programına tam olarak uyulurken 8.sınıf kitabında bazı noktalar program ile çeliştiği anlaşılmıştır. 7 ve 8. Sınıf Türkçe kitaplarında şiir ve roman türünde metinlerin miktarının diğer metin türlerine göre daha az olduğu görülmüştür. Çalışmanın sonunda Türkçe ders kitaplarının metin türleri açısından zenginleştirilmesi önerilmiştir. Ayrıca araştırmaya haber metinleri açısından baktığımızda 7. sınıf Türkçe ders kitabında hiçbir haber metni okuma parçası olarak bulunmazken bu sayı 8. sınıf Türkçe ders kitabında yalnızca birdir.

Serin ve Turan (2015) çalışmalarında, yabancı dil olarak Türkçe öğretilen merkezler tarafından gerek yurt içinde gerekse yurt dışında çoğunlukla seçilen “Yunus Emre Türkçe Öğretim Seti” nde bulunan metinleri nitel araştırma yönteminde doküman analizi tekniğiyle metin türü, tema ve özgünlük açısından değerlendirmişler ve ele geçen verileri içerik analizi yöntemiyle çözümlenmişlerdir. Araştırma sonunda, önce öğrencilerin olabildiğince farklı metin türüyle karşılaşması gerektiği belirtilmiş, incelenen öğretim setindeki kitapların metin çeşitliliği ve sayısı bakımından yeterli olduğu söylenmiştir. “Yunus Emre Öğretim Seti” nde bulunan kitaplarda 12’si kurgusal 23’ü bilgilendirici olmak üzere 35 metin çeşidi bulunduğu tespit edilmiş ve Avrupa Ortak Dil Çerçevesi derecelendirmesine göre tavsiye edilen metin çeşitleri dışında çok farklı türlerin setteki kitaplarda yer aldığı belirtilmiştir. Gündelik hayatta öğrencilerin karşılaşacakları türdeki metinlere daha çok yer verilmesi önerilmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafında Türkçe öğretimi için yeterli görülen setteki toplam 150 okuma parçasından 17 tanesinin haber metinlerinden seçilmiş olduğu bununda sette bulunan tüm metinlerin yaklaşık %10 una tekâmül ettiği tespit edilmiştir.

Sevgi ve Şahin (2017), “Gazete Haberlerindeki Sosyobilimsel Konuların Argümantasyon Yöntemiyle Tartışılmasının 7.Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi” isimli araştırmalarında gazetelerdeki haberlerin argümantasyon yöntemiyle tartışılmasının eleştirel düşünmeye etkisini incelemiştir. Araştırmada ön

test- son test kontrol gruplu yarı deneysel araştırma modeli İstanbul ilinin Zeytinburnu ilçesindeki 7. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.25 öğrenciden oluşan kontrol grubunda eğitim programın önerdiği gibi araştırma sorgulamaya dayalı yaklaşım yöntemlerle verilirken yine 25 öğrenciden oluşan deney grubunda sosyobilimsel konular içerikli gazete haberlerinin argümantasyona dayalı tartışılmasına yönelik etkinliklerle eğitim verilmiştir. 7 hafta süren deney sürecinden sonra haberler metinlerinin argümantasyon yöntemiyle tartışılmasına yönelik etkinliklerin kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin daha gelişmiş olduğu sonucuna varılmıştır.

Sinan ve Demir (2011) yaptıkları çalışmada, 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki anlatısal tipteki 12 metin yapısal olarak değerlendirerek ve bu metinlerin İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe dersi öğretim programındaki kazanımlarla ve temalarla uygunluğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Yapılan metinsel değerlendirmede sadece yapısal niteliklere bakılmış, metinlerin yazarları araştırma kapsamına alınmamıştır. Araştırmada metinlerin büyük bir çoğunluğunda aynı anlatıcı bakış açısının (sıfır odaklanım) kullanıldığı, zaman akışının bozuk ve kavranmasının zor olduğu, tüm metinlerin benzer şekilde kurgulandığı belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kurulu yapısal özellikleriyle öğrencilerin okumaktan zevk alması ve okuma alışkanlığı edinmeleri bakımından çok önemli olduğu belirtilmiştir. Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilere çok boyutlu bakış açısı kazandırmak için farklı anlatıcı şekilleriyle verilmesi, empati kurma yeteneğinin geliştirilmesi ve öğrencilere neden-sonuç ile amaç-sonuç ilişkilerini kavratacak, olayların zaman akışını belirtecek özellikte metinlerin kullanılması önerilmiştir.

Solak ve Yaylı (2009), yaptıkları çalışmada; ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki Türkçe ders kitaplarında bulunan edebi metin çeşitlerini incelemeyi hedeflemişlerdir. Bu hedef doğrultusunda araştırmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 2006-2007

yılından itibaren ilköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerinde 5 sene süreyle onaylanan “MEB, Koza, Pasifik ve Batu” yayınevlerince hazırlanmış olan Türkçe ders kitaplarında yer alan toplamda 155 edebi metin oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninde dinleme metinleri de bulunmakta ancak serbest okuma metinleri araştırma evreninde yer almamaktadır. Çalışmanın sonunda ele geçen verilere göre, yayınevlerinin metin çeşitlerinin dağılımı bakımından yerince titiz olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin türünün tüm özelliklerini en iyi taşıyan örneklerinden seçilmesi, sınıf seviyelerinde yer alacak metin türlerinin Türkçe öğretim programında kesin olarak verilmesi, Türkçe ders kitaplarında olabildiğince farklı türde metnin bulunması ve her türe eşit oranda yer verilmesi önerilmiştir. Bununla beraber incelenen üç kitap ve 155 metin içinde sadece 2 tane haber metninin bulunduğu verisi dikkate değer bir durumdur.

Tomal, Karadeniz ve Demirkaya (2008), yaptıkları araştırmada ulusal basındaki haberlerin doğal afetler, çevre sorunları, sanayi faaliyetleri, ticaret, özelleştirme, turizm vb. konu başlıklarına göre dağılımlarını yaparak, bu konu başlıkları ile ilgili haberlerin coğrafya öğretimi açısından nasıl değerlendirilebileceğini amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda coğrafya öğretimi ile ilgili haberleri hem niceliksel hem de niteliksel olarak değerlendirebilmek için Cumhuriyet ve Zaman gazeteleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, dünya ve ülke gündeminin, ulusal basında coğrafya ile ilgili haberlerin görülüş sıklığında birinci derecede kullanıldığı anlaşılmıştır. Araştırmanın sonunda haber metinlerinin ilgi çekici olmaları nedeniyle öğrencileri derse motive edeceği, güncel olmaları nedeniyle öğrencilerin ilgilerini çekeceği, tablo-grafik yorumlama ve oluşturma becerilerini geliştireceği, yakın çevre eğitiminde gazetelerden yararlanılabileceği, metin analizi çalışmalarında kullanılabileceği, proje ve ev ödevi çalışmaları için bilgi kaynağı olacağı, tartışma yönteminde kullanılabileceği, duvar gazetelerinin oluşturulmasında yararlanılabileceği belirtilmiştir.

2.4.2 Yabancı Alan Yazın

Aiex (1988), “Using Newspapers As Effective Teaching Tools” adlı araştırmasında haber metinlerinin sınıfta bir öğretim aracı olarak kullanılmasının tüm sınıf seviyelerinde önemli ölçüde artması gerektiğini savunmuş, gazete ve haber metinlerinin medyada en çok kullanılan tür olduğunu belirtmiştir. Çalışmasında gazetelerin geleneksel sınıf metinlerini ve kaynak materyallerini tamamlamak için bir eğitim aracı olarak kullanılmasını teşvik etmektedir. Öğretmenlerin, anlama ve eleştirel düşünmeyi öğretmek ve öğrencilerin kendileri, toplum, millet ve dünya hakkında duyarlılık ve farkındalık geliştirmelerine yardımcı olmak için gazeteleri kullanabilecekleri yöntemler olduğunu anlatmıştır. Bazı öğretmenlerin, özel eğitim amaçlı gazete kullanarak sınıf materyaller geliştirmesi gerektiğini söylemiştir. Ayrıca her seviyede okuyucular için gazetenin bireyin okuma becerisini geliştiren, yararlı ve ilginç bilgiler elde etmek için çok yönlü bir araç olduğunu gazetelerin yetişkin eğitimi ve uzaktan eğitim için kullanılmasını önermiştir.

Jackson J., Houghton M. ve Capra J.’nin “A Handbook for Using the Newspaper in the Classroom, Colorado: Rock Mountain News” adlı 1975 yılına ait çalışması sınıfta bir öğretim aracı olarak gazete kullanmak amacıyla bir kılavuz olarak hazırlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin dünyada neler olup bittiğini haberdar olmaları ve haber metinleri ile öğrencilerin ilgilerini derse çekmeyi sağlamak, gazeteyi akıllıca okumayı öğretmek; öğrencilerin gazetelerin halk üzerindeki etkisini anlamalarına yardımcı olmak; öğrencilerde gazete okumalarına uzun süreli bir ilgi geliştirmek; özellikle dil sanatlarında ve sosyal çalışmalarda yer alan diğer alanlarda edinilen becerileri arttırmak ve güçlendirmek amaçlanmıştır. Öğretmenlere öğrencilerine ilgi alanlarına göre haberlerin dağıtılması, gazetelerin görevlerinin öğrencilerle tartışılması, sınıfta haber metinlerinin asıldığı bir etkinlik tahtası bulundurulması ve müfredattaki her konunun haber metinleri sayesinde zenginleştirilmesi başlangıç olarak önerilmiştir.

Sanderson (1999) “Using Newspapers in the Classroom” adlı kitabında gazete ve haber metinlerini sınıfta materyal olarak değerlendirmek adına orta düzeyden ileri seviyelere genç yetişkin ve yetişkin öğrencilerle birlikte kullanılmak üzere 130'dan fazla pratik ve yaratıcı gazete temelli etkinliklerden oluşan bir derleme yapmıştır. Öğretmenlere gazetelerin farklı özelliklerini ve bölümlerini nasıl kullanacaklarını gösteren faaliyetler, motive edici ve zorlu öğrenme deneyimlerinin yanı sıra değerli dil pratiği sağlamak için tasarladığı çalışmada net ders planları, örnek materyaller ve pratik kurallar İngilizce öğretmenlerine sınıfta gazetelerin kullanımına yönelik azami destek sağlamak için birleştirilmiştir.

Jarman ve McClun (2007) öğretmenlere Kuzey İrlanda'daki birçok araştırmaları sonrasında kılavuz niteliğindeki “Developing Scientific Literacy: Using News Media in the Classroom” adlı çalışmalarında haber metinlerinin eğitimde sırasında nasıl kullanabileceğini anlatmışlardır. Haber metinlerinin bilgi ve öğretim için bir kaynak olarak büyük bir potansiyele sahip olduğunu belirtmiş, haber metinlerinin öğretilen teorik bilgilerle “gerçek dünya” arasında değerli bir köprü oluşturduğuna değinilmiştir. Dünya çapında bir eğitim reformu adına gençler arasında “bilimsel okuryazarlık” ı teşvik etmek için eleştirel okuma becerisinin geliştirilebilmesi için haber metinlerinin yüksek bir potansiyele sahip olduğu anlatılmıştır. Haber metinlerini eğitim sırasında en verimli şekilde kullanabilmek için hazırlanan çalışmada bilim haberciliğinin temel özelliklerinin tanımlanmış, bilimi öğretmek ve öğrenmekle ilgili olarak gençlerin eleştirel düşünme becerisini geliştirmek için bir kaynak olarak haber metinlerinin potansiyeli tartışılmış, haber metinleriyle yapılan etkinliklerin amaçlarını belirlenmiş ve bunlara ulaşılabilecek faaliyetler önerilmiştir.

Yine Jarman ve McClun'un (2001) araştırmasında Kuzey İrlanda'daki 50 ortaöğretim okulunda, fen bilgisi öğretmenleri ile yapılan görüşmeler ve uyguladıkları anket sonrasında çok sayıda öğretmenin

gazeteleri ve haber metinlerini materyal olarak kullandığını tespit etmiştir. Ancak, araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte biri bunları sistematik olarak programlarına dahil ettiğini de ortaya çıkarmışlardır. Öğretmenlerin haber metinlerini kullanmasındaki en yaygın amacı öğrencilerin öğrendiklerini gündelik yaşamlarına uyarlamalarına destek olarak kullanmak, derse ilgiyi arttırmak olarak bulunmuştur. Bilimsel okuryazarlık konusundaki mevcut kaygılar bağlamında, sadece birkaç öğretmen, öğrencilerin medyadaki bilimsel raporları eleştirel bir şekilde değerlendirme becerilerini geliştirmek için gazetelerin kullanımına atıfta bulunmuştur. Bu çalışmanın bulgularına ve diğer ilgili araştırmalara dayanarak bilim derslerinde gazetelerin kullanılmasıyla ilgili birçok fikir tartışılmıştır.

Karppinen (2013), “Reading Activities In Efl-Textbooks: An Analysis Of Upper Secondary School Textbooks” adlı çalışmasında, okuduğunu anlamalarını kolaylaştırmak için öğretmenlerin ve lise öğrencilerine ne tür araç ders kitaplarının sunduğuna dair bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, iki ders kitabındaki anahtar metinlerle ilgili okuma etkinliklerinin niteliksel bir içerik analizinden oluşmaktadır. Bu çalışmanın ana konusu metinlerin anlaşılmasını desteklemek için ders kitaplarında ne tür okuma etkinliklerinin sunulduğudur. Bu çalışma için bir çerçeve oluşturmak, okuma teorilerine genel bir bakış ve yabancı bir dilde metinlerin anlaşılması üzerine, ders kitaplarının uygunluğunun kısa bir incelemesi ve öğrenciler için yabancı dilde okuma öğretilmi sırasında farklı etkinliklerinin kullanılması önerilmiştir. Çalışma sonucunda mevcut ulusal çekirdek mevzuat ve yeni ders kitapları ile bazı tutarsızlıklar görülmüştür.

Kumar (2009) “Newspaper Reading Among College Students In Development Of Their Analytical Ability” adlı çalışmasında Hindistan’daki lise öğrencilerinin eleştirel düşünme becerisine haber metinlerinin etkisini anket yöntemiyle araştırmıştır. Çalışmasında haber metinlerinin, öğrencilerin yanı sıra öğretmenlerin gelişiminde ana kaynak olduğuna, haber metinlerinin eleştirel düşünmeyi teşvik ettiğine

değirmiştir. Eleştirel düşünme kabiliyetlerinin ancak kullanılan eğitim materyalinin öğrencilere hangi soruların sorulabileceği ve sorulması gerektiği konusunda bilgi uyandırıyor ve basılı kelimedeki ortaya konan eleştirel akıl yürütme örnekleri sağlanıyorsa geliştirilebileceğini belirtmiştir. Haber metinlerinin öğrencilere kelime dağarcığı ve sözlü çeviri yazılarına erişim sağlama konusunda yardımcı olduğunu, anlama için gerekli olan bilgi okuma, eleştirel düşünme, analitik beceriler ve sentez becerilerinin uygulanmasını sağladığını belirtmiştir. Hindistan ‘da haber metinlerinden yeterince yararlanılmadığı araştırmanın sonucunda tespit edilmiş ve araştırmacı öğretmenlerin haber metinlerini kullanarak öğrencilerin analitik düşünme yeteneğini geliştirmek için inisiyatif almasını, gazete okumanın müfredatın bir parçası olmasını, haber metinlerinin öğretim yöntemi olarak kullanılmasını, öğretmenlerin diğer medya yanı sıra gazete okumak için öğrencileri teşvik etmesini önermiştir.

Olson (1984) ‘un “A Study Of The Uses Of The Daily Newspaper In The Curriculum Of Elementary And Secondary Schools” çalışmasında bilimsel araştırma prensipleri ile öğrencilere sağlam bir altyapı kazandıran ortaöğretim fen programlarının genellikle veri toplamada ve problem çözümede aktif katılım gerektirdiğini başarının anahtarlarından birinin ilgi çeken, güncel materyallerle ilk elden deneyim olduğunu belirtmiştir. Çeşitli eğitim materyallerinin kullanımının, öğrencilerin kazanımlarını günlük hayata uygulamasında yardımcı olacağını söylemiş, araştırmasında gazeteleri ve haber metinlerini bir öğrenme kaynağı olarak kullanan bir dizi sınıf etkinliği sunmuştur.

Shibley (2003), “Using Newspapers to Examine the Nature of Science” adlı çalışmasında haber metinleri ve gazetelerden yararlanılarak öğrencilerin bilimin doğasını keşfetmesini kolaylaştırdığını belirtmiştir. Çalışmada haber metinleri kullanılarak ders tasarımı yapılmakta ve gazete makalelerinin pedagojik kaynak olarak nasıl kullanılabileceğine dair çeşitli örnekler sunulmaktadır.

3. BÖLÜM

3.1. Çalışmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Nitel araştırma verileri, durum ve olayları kendi ortamları içinde farklı bakış açılarıyla ve uzun bir süreç boyunca ayrıntılı incelemektir (Işıkoğlu, 2005). Nitel araştırmanın amacı elde edilen verileri genellemek değildir (Denzin ve Lincoln, 2003). Nitel araştırmaların amacı veriler arasındaki benzerlikleri bularak ilişkilerini ortaya çıkarmaktır (Patton, 2002). Nitel araştırma kavramının çok geniş bir alanı bulunmaktadır. Bundan dolayı herkes açısından onaylanabilecek bir tanım yapılması çok zor olarak görülmektedir. Bu güçlük nitel araştırma alanı içinde bulunan birçok kavramın farklı disiplinlerle yakın ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. “Etnografi”, “antropoloji”, “durumsal araştırma”, “yorumlayıcı araştırma”, aksiyon araştırması”, “içerik analizi” diğer disiplinlerle alakalı kavramlardan birkaçı olarak sayılabilir. Tüm bu kavramlar araştırma deseni ve analiz yöntemleri bakımından benzer yapılarda olduklarından dolayı, “nitel araştırma” bu kavramları içinde bulunduran genel bir kavram olarak düşünülmektedir. Nitel araştırma yönteminde genel olarak 3 çeşit bilgi toplanır; çevresel bilgiler, süreç ile ilgili bilgiler ve algılar. Çevresel bilgiler, araştırmanın yapıldığı sosyal, psikolojik, kültürel, demografik ve fiziksel niteliklerle alakalıdır. Bu çeşit bilgiler araştırmaya ve algılara dair verilere temel oluşturur ve diğer alanlarla karşılaştırma imkânı oluşturur. Sürece dair verilerse, araştırma süresince neler yapıldığını ve yapılanların araştırma grubunda oluşturduğu etkilerle alakalıdır. Algılara dair veriler ise, araştırma grubunun süreç ile alakalı düşündüklerini anlatır. Bu üç çeşit verinin toplanması için araştırmanın bazı nitel veri toplama yöntemlerinin uygulanmasını gerektirmektedir. Nitel araştırmada en çok uygulanan veri toplama yöntemleri, görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların araştırılmasıdır. Veri toplama yöntemler de yine kendi içinde alt kategorilere ayrılmaktadır. Örneğin, görüşme yönetimini, uygulanan aracın niteliğine göre açık uçlu, yapılandırılmış, araştırmacının durumuna göre

katılımcı ve katılımcı olmayan olarak alt dallara ayırmak mümkündür (Yıldırım, 1999: 9-10).

3.1.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden “Doküman İncelemesi” tekniği kullanılmıştır. Verilerin incelenmesinde nitel bilgi analiz çeşitlerinden içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. İçerik analizi genel olarak, bu çalışmada da görüleceği gibi yazılı ve görsel bilgilerin analiz edilmesinde uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntemde tümevarımcı bir yol izlenmektedir (Özdemir, 2010: 335). Doküman incelemesi, elde edilen belgelerin, bilgi kaynağı olarak sistemli bir şekilde incelenmesidir. Doküman incelemesi tekniğinin temel şartı, konuya ilgili belgelerin toplanması, incelenmesi ve bir düşüncenin geçerliliği hakkında bir senteze ulaşmak amacıyla gerekli düzenlemelerin uygulanmasıdır (Karasar, 2007). Doküman incelemesi tekniği beş aşamada gerçekleşir: (1) dokümanları toplama, (2) dokümanların gerçekliğini tespit etme, (3) dokümanların anlaşılması, (4) bilgileri analiz etme ve (5) bilgiyi kullanmak (Metin, 2012).

3.1.2. Araştırma Materyalleri

Bu çalışmada 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki her sınıf seviyesi için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından önerilen MEB’in yayınları da dahil olmak üzere, farklı yayınevlerine ait üç adet öğretmen kılavuz kitabı, ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı incelenmiştir.

3.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ders kitabı olarak kabul edilen, 2009-2019 yılları arasında kullanılan 5,6, 7 ve 8. Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları kullanılmıştır. Araştırma her

sınıf seviyesinden biri MEB yayınları olmak üzere 3 farklı yayınevının Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları olmak üzere toplamda 36 kitap ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın amacı herhangi bir yayının haber metinleri konusundaki eksikliklerini ortaya çıkartmak olmadığından özel yayınevlerinin adları sayılarla temsil edilmiştir.

3.1.4. Verilerin Elde Edilme Süreci

Araştırma kapsamında bulunan Türkçe ders kitapları, Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitapları ve Türkçe dersi öğrenci çalışma kitapları incelenmiş, gazete, dergi gibi süreli yayınlardan alınarak ders kitabına konmuş olan haber metinlerine ve etkinlikleri uzman eşliğinde tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ünite bazında teker teker bulunarak ve karşılaştırılarak, somutlaştırılıp tablolar halinde sunulmaya çalışılmıştır.

3.1.5. Verilerin Analizi

Çalışmada bilgiler nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Tümevarım analiz yönteminde temel hedef, toplanan bilgileri açıklayacak kavramları ve bunlar arasındaki ilişkileri görmektir. Çalışmada, tümevarım analizi yöntemiyle bilgilerin kodlanması, temaların bulunması, bilgilerin kodlara ve temalara göre sınıflandırılması ve açıklanması, bulguların yorumlanması aşamaları gerçekleştirilerek (Işıkoğlu, 2005) aşağıda anlatılan işlemler yapılmıştır. Çalışmada belirtilmiş olan Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitapları, okuma parçalarının bulunduğu Türkçe ders kitapları, Türkçe dersi öğrenci çalışma kitapları incelenmiş, gazete, dergi gibi süreli yayınlardan alınarak ders kitabına konmuş olan haber metinleri ve etkinlikleri uzman eşliğinde teker teker bulunarak ve karşılaştırmalar yapılarak, somutlaştırılıp tablolar halinde sonuçların gösterilmek istenmiştir. Bulgular incelendiğinde haber metinleri dört tema ile sınırlandırılmıştır. Bu temalar; haber metinleri ve etkinliklerinin sayısı, haber metinleriyle ilgili etkinliklerin temel becerilere

göre sınıflandırılması, eleştirel düşünmeye dönük haber metinleriyle ilgili etkinlikler ve son olarak haber metinleriyle ilgili etkinliklerin ünitelere ve konularına göre dağılımıdır. Haber metinleriyle ilgili etkinliklerin temel becerilerine göre sınıflandırılması teması; uzman görüşünden de yararlanılarak okuma-yazma, konuşma, dinleme, yazma ve yabancı kelimelerin sadeleştirilmesi etkinlikleri olarak beş ayrı şekilde kodlanmıştır. Yabancı kelimelerin sadeleştirilmesi etkinliklerinin ayrı bir kod olarak alınması tüm temel beceriler için ayrı yerlerde kullanılıyor olmasıdır. Eleştirel düşünmeye dönük haber metinleriyle ilgili etkinlikler teması; bulgulardan yola çıkılarak 5N 1K ve haber metninin objektifliğinin ve doğruluğunun sorgulanması şeklinde kodlanmıştır. Eleştirel düşünme becerisi çok geniş bir konu olsa da bulgular göz önüne alınarak böyle bir sınıflandırmaya gidilmiştir. Haber metinleriyle ilgili etkinliklerin ünitelere ve konularına göre dağılımı teması; doğa ve çevre konulu, teknoloji ve bilim konulu ve diğer konular olarak üç ayrı şekilde kodlanmıştır. Bu kodlamalar yapılırken bulguların yoğunlaştığı alanlar göz önüne alınarak alt problemlerin ışığında uzman görüşü de alınarak hareket edilmiştir. Bulgular bu kitapların içinde bulunan haber metinlerinden ve haber metinleriyle ilgili etkinliklerin incelenmesinden oluşmaktadır. Araştırmacının yaptığı yorumları desteklemek, haber metninin içeriğini ve etkinliklerini göstermek için çalışmanın ek bölümünde ele geçen haber metinlerinin ve etkinliklerinin kitaplardan alınmış şekillerine yer verilmiştir.

Çalışmada kullanılan 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki özel yayınevlerine karşı öznel bir tutumla yaklaşmış olma düşüncesinden sakınmak için ve ayrıca çalışmanın amacı herhangi bir yayının haber metinleri konusundaki eksikliklerini ortaya çıkartmak olmadığından özel yayınevlerinin adları sayılarla temsil edilmiştir.

4. BÖLÜM

4.1. BULGULAR VE YORUMLARI

Dördüncü bölümde, araştırma probleminin çözümüne yönelik, incelenen Türkçe öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarından toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgular kullanılarak açıklamalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Türkçe dersi öğretim programında haber metinlerine üniteler çerçevesinde ne şekilde yer verildiğine ve öğretmen kılavuz kitabıyla öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinlik dağılımlarına ilişkin bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo:1

Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Haber Metinlerinin Sayısı

Sınıflar	Yayınevleri	Haber Metni Sayısı	Toplam Haber Metni Sayısı
5. Sınıf	MEB	15	15
	ÖZEL YAYINLAR 1	-	
	ÖZEL YAYINLAR 2	-	
6. Sınıf	MEB	7	15
	ÖZEL YAYINLAR 3	8	
	ÖZEL YAYINLAR 4	-	

7. Sınıf	MEB	7	11
	ÖZEL YAYINLAR 5	3	
	ÖZEL YAYINLAR 6	1	
8. Sınıf	MEB	6	21
	ÖZEL YAYINLAR 7	14	
	ÖZEL YAYINLAR 8	1	

İncelemeye konu olan haber metninin bulunduğu Türkçe ders kitaplarındaki haber metni sayısı yukarıdaki Tablo 1’de belirtilmiştir. Bu tablo incelendiğinde MEB yayınları 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında 15 haber metni bulunduğu görülmüş, ancak diğer özel yayınlarında ise hiç haber metni olmadığı tespit edilmiştir. 6. Sınıflar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarına bakıldığında MEB yayınlarında yedi, 3 numaralı özel yayınlarda sekiz haber metni olduğu görülürken bu haber metninin yedi tanesinin tek bir etkinlikte kullanıldığı ve geri kalan bir tanesinin de ders kitabındaki bir okuma parçası olduğu görülmektedir. Ayrıca 4 numaralı özel yayınlarda haber metni olmadığı görülmüştür. 7. sınıf Türkçe ders kitapları arasında MEB yayınları en çok haber metnine rastlanan ders kitabı olarak yedi, 5 numaralı özel yayınlarda üç, 6 numaralı özel yayınlarda bir haber metni kullanıldığı tespit edilmiştir. Son olarak 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında 7 numaralı özel yayınlarda 14 kez haber metinleri kullanılmış, MEB yayınlarında ise altı haber metni kullanıldığı anlaşılmıştır. Son olarak 8 numaralı özel yayınlarda ise 8. sınıf Türkçe ders kitabında sadece bir haber metnine yer verdiği görülmektedir.

5. sınıf Türkçe ders kitapları arasında bulgulara göre yayınevleri arasında haber metni ve etkinliklerinin sayısında büyük farklılıklar olduğu görülmektedir. MEB tarafından önerilen alternatif yayınlarda hiç haber metnine yer verilmediği tespit edilmiştir. Buna karşın MEB yayınevinin her sınıf seviyesinde mutlaka haber metnine yer verdiği görülmektedir. MEB yayınlarının 5. sınıf kitaplarında 15 haber metni bulunduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte MEB yayınevinin 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan haber metni sayısının diğer sınıf seviyelerinde incelenen Türkçe ders kitaplarının hepsinden daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca MEB yayınlarında toplam 35 haber metni etkinliğine yer verildiği tespit edilmiştir. 15 haber metninin dışında öğretmen kılavuz kitabında 20 yerde öğrencilerin haber metni toplaması ve bu haber metinleriyle etkinlikler yapması önerilmiştir. Ancak hiç haber metnine yer vermeyen 1 numaralı özel yayınlarında öğretmen kılavuz kitabında 10 defa derse hazırlık bölümünde öğrencilerle konuşma etkinliği olarak haber metninin kullanılması önerilmiştir. Yine hiç haber metni bulunmayan diğer kaynak olan 2 numaralı özel yayınların 5. sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabında beş kere derse hazırlık olarak haber metninin kullanılması istenmiştir. Diğer sınıf seviyesindeki Türkçe dersi kitaplarında haber metni sayısı bakımından çok büyük farklılıklar görülmemiştir.

6. sınıf Türkçe ders kitaplarına baktığımızda MEB ve 3 numaralı özel yayınlar arasında farklılık azken 4 numaralı özel yayınların Türkçe ders kitabında hiç haber metni olmaması büyük bir eksikliklerdir. Ancak daha önce belirtildiği gibi 3 numaralı özel yayınlarda bir etkinlikte 7 tane haber metnine yer verilmiş olması bu rakamı arttırmaktadır. 3 numaralı özel yayınlar haber metni etkinlik sayısı bakımından iki haber metni etkinliğine yer vermiştir. Hiç haber metnine yer vermeyen 4 numaralı özel yayınlar 6. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında öğrencilerle özellikle derse hazırlık bölümünde konuşma becerisine yönelik olarak dokuz tane haber metni etkinliğine yer vermiştir. Bu açıdan bakıldığında yayınevlerinde bulunan haber metni sayısı ve haber metni ile ilgili etkinlik sayılarının yanıltıcı yorumlara yol açabileceği açıktır. Bu yüzden araştırma

kapsamında her sınıf seviyesindeki Türkçe ders kitaplarında bulunan haber metni sayısının yanında haber metnine yer verilmese de öğrencilere haber metni toplama görevi verilerek gerçekleştirilen etkinliklerin sayıları belirlenmiş ve tablolar halinde yorumlanmıştır.

7. sınıf Türkçe ders kitapları diğer sınıf seviyeleri arasında en az haber metni bulunan kaynaklar olarak görülmektedir. MEB yayınları en çok haber metnine sahip kaynak olurken özel yayınların ders kitapları bu sınıf seviyesinde yetersizdir. Ancak haber metinleriyle ilgili öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikler göz önüne alındığında bir haber metnine yer veren 6 numaralı özel yayınlarla üç haber metnine yer veren 5 numaralı özel yayınlarda toplam altı tane haber metniyle ilgili etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinlikler özellikle derse hazırlık bölümünde öğrencilere getirilen haber metinlerinin okutulması ve konuşma etkinlikleri yapılması şeklinde yer almaktadır.

8. sınıf Türkçe ders kitapları tüm sınıf seviyelerinde en çok haber metnine sahip kaynaklar olarak bulunmuştur. Ancak bu sayının artmasındaki en büyük etken 7 numaralı özel yayınlarda yer alan her haber metni etkinliği için birden fazla haber metninin kullanılmasıdır. 8. sınıf Türkçe kitapları arasında en çok haber metnine sahip olan kaynak olan 7 numaralı özel yayınlarda sadece bir tema içinde 14 haber metnine yer vermiştir. Diğer sınıf seviyelerindeki yayınlar da dahil olmak üzere hiçbirinde haber metinlerinin hepsinin tek bir temada kullanıldığı tespit edilememiştir.

MEB yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe öğrenci, ders ve öğretmen kılavuz kitabında altı haber metni yer alsa da haber metinleriyle ilgili 10 etkinlik bulunduğu görülmüş, 8. sınıf düzeyinde en çok haber metni kullanılmış olan 7 numaralı özel yayınlarda ise sadece altı haber metni etkinliği olduğu tespit edilmiştir. 8 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe ders kitabında ise bir haber metnine yer verilmektedir ancak öğretmen

kılavuz kitabında yedi haber metni etkinliği bulunmaktadır. Haber metni etkinlik sayılarına baktığımızda en çok haber metnine yer veren 7 numaralı özel yayınlarda en az haber metni etkinliği bulunduğu görölmektedir.

Sonuç olarak tüm yayınevleri arasında sınıf bazında haber metinlerini ve haber metinleriyle ilgili etkinlikleri en çok kullanan kaynağın MEB yayınları olduğu tespit edilmiştir. Bu etkinliklerin yeterliliği başka bir tez konusu olarak işlenmesi gereken bir konu olarak göze çarpmaktadır. Çünkü haber metni etkinlikleri incelendiğinde birçok etkinliğin haber metinlerini yazı türlerini öğretme amaçlı ya da sadece okuma becerisine yönelik sıradan bir okuma parçası olarak kullanıldığı görölmektedir. Haber metinlerinin doğruluğu ya da tarafsızlığı, eleştirel okuma becerisi bir tarafa 5N1K kuralına bile çok az sayıda haber metninde değinildiği tespit edilmiştir. Haber metinlerindeki kirliliğin ya da taraflılığın yoğun olduğu günümüz medyasında haber metinlerinin en çok eleştirel okuma becerisine yönelik kullanılması gerekli olan bir tür olarak görölmektedir. Bundan sonraki başlıklarda haber metinleri ve haber metni etkinlikleriyle ilgili bulguları her sınıf seviyesinde ayrı ayrı incelenecektir.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tüm sınıf seviyelerine ait bütün yayınlar incelendiğinde 62 haber metni olduğu görölmüştür. Bu haber metinlerinden 31 tanesinin doğa ve çevre içerikli olduğu anlaşılmıştır. Doğa ve çevre içerikli haber metinlerini teknoloji konulu haber metinleri izlemektedir. Teknoloji konulu haber metinlerinin dokuz tane olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tüm yayınların 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan 11 haber metninin hepsi çevre sorunlarıyla ilgilidir. 8. sınıf Türkçe kitaplarındaki 21 haber metninden 14 tanesi 7 numaralı özel yayınlarda yer almaktadır ve hepsi aynı tema içerisinde bulunarak çevre sorunlarını konu almaktadır. 8. sınıf MEB yayınlarının Türkçe kitaplarına bakıldığında ise altı haber metninden beş tanesinin teknoloji konulu olduğu görölmektedir.

Haber metinlerine benzer şekilde haber metni etkinliklerinin de daha çok çevre ve doğa ile ilgili konularda olduğu tespit edilmiştir. 128 haber metniyle ilgili etkinliğin 41 tanesi doğa ve çevreyle ilgili temalarda bulunmaktadır. 10 haber metni etkinliği teknoloji ve bilimsel gelişmelerle ilgili temalarda yer almaktadır.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırma boyunca tüm yayınların Türkçe ders, öğrenci ve öğretmen kılavuz kitapları içerisinde 128 haber etkinliği olduğu tespit edilmiştir. Tüm yayınlarda haber metinleriyle ilgili etkinliklerinde altı defa eleştirel düşünme becerisine yönelik olarak 5N1K kuralı uygulanmıştır. Sadece iki defa okunan haber metnindeki bilgilerin doğruluğunun sorgulanması istenmiş ve yine sadece iki defa haber metninin objektif olması gerektiğini belirtilmiştir. Tüm kaynaklar içerisinde 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf öğretmen kılavuz kitabında haberin ne olduğu ve ilkeleri verildiği görülmüş ve verilen bu bilgiler bir etkinlikte haber metni yazdırmak için kullanılmıştır.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tüm yayınlarda bulunduğu tespit edilen 128 haber metni etkinliğinin 84 tanesi haber toplama etkinliği olarak derse hazırlık bölümünde kullanılmak üzere öğretmen kılavuz kitabında bulunmakta ve haber metni toplama etkinlikleri dışında tüm yayınevlerinin Türkçe ders, öğrenci ve öğretmen kılavuz kitaplarında 44 haber metni etkinliği olduğu görülmektedir. Bunların 32 tanesi Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında, 12 tanesi ise Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında olduğu anlaşılmıştır.

Haber metni etkinliklerinin tüm sınıf seviyeleri arasında en fazla 5.

sınıf kitaplarında kullanıldığı görülmüştür. 5. sınıf seviyesindeki Türkçe kitaplarında 50 haber metni etkinliği bulunmuştur. MEB yayınlarında 35 haber metni etkinliği varken 1 numaralı özel yayınlarda on haber metni etkinliği ve 2 numaralı özel yayınlarda beş haber metni etkinliği bulunmaktadır.

Tüm yayınlardaki 6. sınıf Türkçe kitaplarında 26 haber metni bulunmaktadır. MEB yayınlarının 6. sınıf kitaplarında 15 haber metni etkinliği varken 4 numaralı özel yayınların 6. sınıf Türkçe kitaplarında dokuz ve 3 numaralı özel yayınların Türkçe kitaplarında iki haber metni etkinliği olduğu anlaşılmıştır.

7. sınıf Türkçe kitaplarında 28 haber metni etkinliğine yer verilmiştir. 7. sınıf Türkçe kitapları arasında en çok haber metni etkinliğinin MEB yayınlarında olduğu görülmektedir. 16 haber metni etkinliği MEB yayınlarının Türkçe kitaplarında bulunmaktadır. Özel yayınevlerinin ikisinde de altışar haber metni etkinliği olduğu tespit edilmiştir.

Tüm yayınlar içinde 8. sınıf Türkçe kitaplarında 24 haber metni etkinliği olduğu görülmüştür. 8. sınıf Türkçe ders kitapları içinde MEB yayınlarında on, 8 numaralı özel yayınlarda sekiz, 7 numaralı özel yayınlardaysa altı haber metni etkinliği olduğu anlaşılmaktadır. Bütün sınıf seviyelerinde en az haber metni etkinliğinin 8. sınıf seviyesindeki Türkçe kitaplarında bulunduğu tespit edilmiştir.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

İncelenen Türkçe kitaplarında bulunan 128 haber metni etkinliğinin 84 tanesi öğrencilere haber metni toplatılarak ders içinde çeşitli etkinliklerde kullanılması istenmektedir. Öğrencilere haber metinleri toplatılarak uygulanan bu 84 etkinliğin 70 tanesi konuşma becerisine,

dokuz tanesi yazma becerisine, dört tanesi yabancı kelimeleri sadeleştirme çalışmaları için ve bir tanesi de okuma becerisine yönelik olarak kullanılmıştır. Haber toplama etkinlikleri dışında ders kitaplarında bulunduğu görülen 44 haber metni etkinliğinin ise 26 defa okuma-yazma becerilerine yönelik olarak, 11 defa dinleme becerisi için, dört defa da yabancı kelimelerin sadeleştirilmesi çalışmaları için kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte temel beceriler içinde en az olarak da yazma becerisine yönelik sadece 3 defa etkinliklerde haber metninin kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu beceriler tasnif edilirken haber metni okutulup sorulara cevap yazılan etkinlikler okuma-yazma becerisine yönelik olarak düşünülmüş, bir haber metni okutulmadan haber metinleriyle ilgili yapılan yazma çalışmaları yazma becerisine yönelik etkinlik olarak kabul edilmiştir. Sadece öğretmen kılavuz kitaplarında bulunan ve öğrencilere öğretmen tarafında okunarak dinletilen haber metni etkinlikleri dinleme becerisine yönelik etkinlikler olarak kabul edilmiş ve haber metinleri içindeki yabancı sözcüklerin sadeleştirilmesi çalışmaları temel becerilerden ayrı olarak sınıflandırılmıştır.

4.2.1. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Haber Metinleri

Bulgulara göre yayınevleri arasında 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında haber metnlerinin okuma parçası olarak kullanımında belirgin farklılıklar olmadığı görülmektedir. Ne yazık ki hiçbir yayınevinin ders kitabında bir konunun okuma parçası olarak haber metnine yer vermediği tespit edilmiştir. Yayınevlerinin haber metinlerini daha çok çalışma kitabındaki etkinliklerde okuduğunu anlama ve konuşma becerisine yönelik kullandıkları görülmektedir.

4.2.2. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:2

Tüm yayınların 5. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıflar	Yayınevleri	Haber Metni Sayısı	Toplam
5. Sınıf	MEB	3	3
	ÖZEL YAYINLAR 1	-	
	ÖZEL YAYINLAR 2	-	

Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinlerine göre yayınevleri arasında haber metni ve etkinliklerinin sayısında büyük farklılıklar olduğu görülmektedir. En çok haber metnine yer veren MEB yayınlarının öğretmen kılavuz kitabında üç haber metni bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nın bu kazanımlar çerçevesinde oldukça yeterli olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmen kılavuz kitabında bir haber metnine yer vermeden derse hazırlık aşamasında 20 yerde öğrencilerden ve öğretmenden derse konuyla ilgili gazete haberi getirmeleri istenmiş, haberlerin en çok konuşma becerisine yönelik olarak kullanılması istenmiştir. Bununla beraber sınıf gazetesi hazırlanması ve haber sunumu için grup çalışması yaptırılması da istenen etkinlikler arasında görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının öğretmen kılavuz kitabının öğrenme öğretme süreci ile ilgili bölümünde dinleme becerisiyle ilgili "*Bilgi edinmek için haber, sunu, belgesel vb. dinler ve izler.*", *okuma becerisiyle ilgili olarak*" Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, dergi, TV) verilen bilgileri, haberleri, düşünceleri, sorgular.", "*Gazete ve dergi*

okur.” kazanımları bulunmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabında bulunan haber metinlerine ek bölümünde yer verilmiştir.

Diğer özel yayınevlerinin öğretmen kılavuz kitaplarında haber metni yer almadığı tespit edilmiştir. Ancak haber metni bulunmasa da derse hazırlık bölümünde öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesini yükseltmek için öğretmen kılavuz kitabında öğrencilerden derse haber metni getirmeleri istenen etkinliklere yer verilmiştir. Kılavuz kitabın girişinde bilgilerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi bölümünde kitle iletişim araçlarıyla verilen bilgileri, haberleri, düşünceleri, reklamları vb. sorgulaması, çevresindeki sosyal olayları anlamlandırması ve yorumlaması için çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmektedir.

1 numaralı özel yayınların öğretmen kılavuz kitabında hiç haber metni bulunmasa da haber metinleri ile ilgili üç kazanımın belirgin olarak yer aldığı görülmektedir. Bu kazanımlar şu şekilde sıralanabilir:

- “*Gazete ve dergi okur.*”
- “*Bilgi edinmek için haber, sunu, belgesel vb. dinler ve izler.*”
- “*Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, dergi, TV) verilen bilgileri, haberleri, düşünceleri sorgular.*”

Ayrıca öğretmen kılavuz kitabının girişinde bilgilerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi bölümünde kitle iletişim araçlarıyla verilen bilgileri, haberleri, düşünceleri, reklamları vb. sorgulaması, çevresindeki sosyal olayları anlamlandırması ve yorumlaması için çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Öğretmen kılavuz kitabının özellikle ön hazırlık bölümünde öğretmene öneri şeklinde bu kazanımların verilmeye çalışıldığı gözlenmiştir. Özellikle “*Bilgi edinmek için haber, sunu, belgesel vb. dinler ve izler.*” kazanımının ne öğrenci çalışma kitabında ne de okuma kitabında hiç haber ve gazete metnine yer verilmeden nasıl çocuklara kazandırılacağı büyük bir tezattır.

1 numaralı özel yayınların öğretmen kılavuz kitabına genel olarak bakıldığında ön hazırlık bölümlerinde yedi kere konuşma etkinliği olarak haber metni kullanması öğretmene öneriliyor. Konuşma becerisini altı kere ile okuma becerisi ve bir kere de haber yazma etkinliği olarak yazma becerisi takip etmektedir. Kitapta üç konuda da öğrencilere haberleri ve belgeselleri takip etmelerini önerin, denmektedir. Ayrıca kılavuz kitabında derse hazırlık bölümünde 10 kez öğrencilerden ya da öğretmenden derse gazete haberleri ile gelmeleri bunlar hakkında konuşma becerisiyle ilgili etkinlik yapılması önerilmiştir.

2 numaralı özel yayınların öğretmen kılavuz kitabında diğer kitaplara paralel olarak okuma becerisiyle ilgili olarak “Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, dergi, TV) verilen bilgileri, haberleri, düşünceleri sorgular.” ve “Gazete ve dergi okur.” maddeleri bulunmaktadır. Bununla beraber dinleme kazanımıyla ilgili olarak da “Bilgi edinmek için, haber, sunu, belgesel vb. dinler ve izler.” maddesi bulunmaktadır. 2 numaralı özel yayınların öğretmen kılavuz kitapları haber metinleri açısından en zayıf olan kaynak olarak görülmektedir. Beş konuda öğretmen kılavuz kitabında öğrencilerden haber metinleri getirmeleri istenmiştir. Bir temada hazırlık çalışmasında sınıf gazetesi için haber metinleri toplanması istenmiş ancak bu toplanan metinlerle ilgili bir okuma ya da konuşma çalışması önerilmemiştir. Ders kitabının başında yer alan gazete okuma alışkanlığı kazandırmak açısından ya da okuduğu haber metinlerini sorgulama becerisi geliştirme bakımından bu kadar az çalışmanın etkili olması gerçekçi görülmemektedir.

4.2.3. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:3

Tüm yayınların 5. sınıf Türkçe öğrenci çalışma kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıflar	Yayınevleri	Haber Metni Sayısı	Toplam
5. Sınıf	MEB	13	13
	ÖZEL YAYINLAR 1	-	
	ÖZEL YAYINLAR 2	-	

Bulgulara göre yayınevleri arasında öğrenci çalışma kitaplarında bulunan haber metni ve etkinliklerinin sayısında büyük farklılıklar olduğu görülmektedir. MEB yayınlarının Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında 13 haber metnine yer verilirken MEB tarafından kaynak olarak önerilen diğer özel yayınlarda hiç haber metnine yer verilmediği tespit edilmiştir.

MEB yayınlarının 5. sınıf Türkçe çalışma kitabında okuma-anlama, konuşma, yazma ve dinleme becerilerine yönelik etkinlikler bulunmaktadır. Ancak bunlar arasında konuşma ve okuma-anlama becerileri etkinliklerde daha çok öne çıkmaktadır. Birçok etkinlikte haber metninde verilen soruna çocuklardan çözüm üretmesi istenmiştir. Bununla birlikte metin türlerini kavratmak ve yabancı sözcüklerinin yanlış kullanımını göstermek amacıyla haber metinlerinden de yararlanılmıştır. MEB yayınlarının 5. sınıf Türkçe çalışma kitaplarında bulunan haber metinlerine ekler bölümünde yer verilmiştir.

4.2.4. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temalara Dağılımı

Hiç haber metni bulunmayan 5. sınıf seviyesindeki özel yayınlarda derse hazırlık bölümünde yararlanılmak üzere bazı haber metni toplama etkinliklerine yer verilmiştir. Haber metinlerinin sayısı bu durumu açıklamakta yetersiz kalacağından haber metinleriyle ilgili etkinlik sayısını gösteren bir tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo:4

Tüm yayınların 5. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleriyle ilgili etkinlik sayıları

Yayımlar	Öğretmen Kılavuz Kitabı	Öğrenci Çalışma Kitabı	Toplam Etkinlik Sayısı
MEB Yayınları	23	12	35
Özel Yayınlar 1	10	-	10
Özel Yayınlar 2	5	-	5
TOPLAM	38	12	50

İnceleme konusu olan haber metinleriyle ilgili etkinliklerin sayısı yukarıdaki tabloda (Tablo 4) belirtilmiştir. Bu tablo incelendiğinde MEB yayınlarında 35 haber metinleriyle ilgili etkinlik bulunduğu görülmüştür. Ancak 5. sınıf Türkçe dersi çalışma kitabında hiç haber metni bulunmayan 1 numaralı özel yayınlarda 10 ve yine hiç haber metni bulunmayan 2 numaralı özel yayınlarda ise beş haber metni etkinliği olduğu tespit edilmiştir. Ancak özel yayınların her ikisinde de yer alan bu etkinliklerin hepsi derse hazırlık aşamasında öğrencilerin derse ilgisini çekme amaçlı konuşma becerisine yönelik kullanılmıştır.

Birçok yayınevinde tek bir konuda ya da temada haber metni verilmiş olduğu tespit edilmiştir. Bazı yayınlar sadece çevre ile ilgili temalarda haber metni çalışmalarına yer verirken diğer temalarda haber metni kullanmamıştır. Bu yüzden haber metni etkinliklerinin hangi temalarda ve konularda kullanıldığı da dikkat edilmesi gereken başka bir konu olarak göze çarpmaktadır. Aşağıda tüm yayınların 5. Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metni etkinliklerinin temalara göre dağılımını gösteren bir tabloya yer verilmiştir.

Tablo:5

Tüm yayınların 5. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metni etkinliklerinin temalara dağılımı

TEMALAR	MEB YAYINLARI	ÖZEL YAYINLAR1	ÖZEL YAYINLAR2
1.Tema-BİREY VE TOPLUM	1	2	1
2.Tema-ATATÜRK	2	1	1
3.Tema-SAĞLIK VE ÇEVRE	5	1	3
4.Tema-DEĞERLERİMİZ	5	2	-
5.Tema-DÜNYAMIZ ve UZAY	4	1	-
6.Tema-GÜZEL ÜLKEM TÜRKİYE	5	1	-
7.Tema-YENİLİKLER VE GELİŞMELER	5	-	-
8.Tema-GÜZEL SANATLAR	8	2*	-
TOPLAM	35	10	5

(*1 numaralı özel yayınların kitaplarında güzel sanatlar teması yerine hayal gücü teması bulunmaktadır.)

Haber metni etkinliklerinin 5. sınıf Türkçe kitaplarındaki temalara dağılımına bakıldığında MEB yayınlarının en çok haber metni etkinliğine yer veren yayın olarak her temada mutlaka bir etkinliğe yer verdiği görülmektedir. MEB yayınlarında üç yerde öğretmenlerden öğrencilerine gazete ve dergi okumalarının önerilmesi istenmektedir. En çok “Güzel Sanatlar” temasında haber metinlerine yer veren MEB yayınlarının bu temada sinemayla ilgili konuda özellikle

“Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular. Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder.” kazanımlarına yönelik olarak öğretmenden öğrencilerden okudukları haberleri sorgulamaları gerektiğinin hatırlatılması istenmiştir (MEB,2015: 29). Gerek haber metni etkinlikleri bakımından gerek haber metni sayısı bakımından MEB yayınlarının gazete okuma alışkanlığı kazandırma, eleştirel düşünme ve okuduğunu sorgulama becerileri açısından 5. sınıf Türkçe kitapları arasında en başarılı yayın olduğu görülmektedir.

1 numaralı özel yayınların 5. sınıf kitaplarında 10 etkinliğin eşit bir şekilde dağıldığı gözlenmiştir. Özellikle derse hazırlık bölümlerinde konuşma becerisine yönelik kullanılmak için bu etkinlikler bulunmaktadır. Kitabın haber metinleriyle ilgili vermeye çalıştığı kazanımlara uygun olmadığı hiç haber metni bulunmamasından anlaşılmaktadır. Öğretmen inisiyatifindeki ön hazırlık bölümlerinde haber metninin okutulması ve haber metinleri hakkında konuşulması önerilse de bunların çalışma kitabında olmadıkları göz önüne alınarak ne kadar uygulanabileceği bir tartışma konusudur.

2 numaralı özel yayınların 5. sınıf Türkçe ders kitapları arasında en az haber metni ile ilgili etkinliğe yer veren yayın olarak göze çarpmaktadır. Sadece öğretmen kılavuz kitabında beş haber metni etkinliğine yer veren 2 numaralı özel yayınlarda bu etkinliklerin 1 numaralı özel yayınlardaki gibi derse hazırlık bölümünde konuşma becerisine yönelik yapılması istenmiştir. Öğrencinin konuya ilgisini çekmek ve hazır bulunuşluk seviyesini artırma amacı güdülerek yapılması istenen bu haber metni etkinliklerinin 3 tanesi çevre sorunlarıyla ilgili konularda yer almaktadır. Bir haber metni etkinliği Cumhuriyet Bayramı ile ilgiliyken diğer bir haber metni engellilerin yaşadığı sorunlarla ilgilidir. Çevre temalarında haber metinlerinden yararlanılması eleştirel düşünme becerisi ya da okuduğunu sorgulama becerisinden çok çevre bilinci oluşturmak için en çok kullanılan metin türünün haber metni olmasından kaynaklandığı düşündürmektedir.

4.2.5. Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temel Becerilere Göre Dağılımı

Tablo:6

5. sınıf Türkçe kitaplarındaki haber metni etkinliklerinin temel becerilere göre dağılımı

Sınıf	Yayımlar	Haber metinlerinin bulunduğu kaynaklar	Konuşma etkinliği	Okuma Yazma etkinliği	Dinleme etkinliği	Yazma etkinliği	Yabancı kelimeleri sadeleştirme etkinliği	
5	MEB	Öğretmen kılavuz kitabı			2		1	
		Öğrenci çalışma kitabı		11			1	
		Haber toplama etkinliği	19				1	
	ÖZEL YAYIN 1	Öğretmen kılavuz kitabı						
		Öğrenci çalışma kitabı						
		Haber toplama etkinliği	9			1		
	ÖZEL YAYIN 2	Öğretmen kılavuz kitabı						
		Öğrenci çalışma kitabı						
		Haber toplama etkinliği	5					

Yukarıda haber metinleriyle ilgili etkinliklerin hangi temel becerilere yönelik kullanıldığını gösteren bir tablo verilmiştir. Tüm yayınevlerinin Türkçe çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarına bakıldığında 50 haber metinleriyle ilgili etkinliğin bulunduğu görülmektedir. Bu etkinliklerin 35 tanesi genelde öğretmen kılavuz kitabında derse hazırlık bölümünde kullanılmak üzere haber metni toplama etkinliği olduğu görülmektedir ve 35 haber metni toplama etkinliğinin hepsi konuşma becerisine yöneliktir. Haber toplama etkinlikleri dışında 5. sınıf Türkçe kitapları içerisinde sadece MEB yayımlarında haber metni etkinlikleri olduğu görülmüştür. MEB yayımlarının 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında 15 haber metni etkinliğine yer verilmiştir. Bu haber metni etkinliklerinin 11 tanesi okuma yazma becerisi için iki tanesi dinleme becerisi için ve iki etkinlikte yabancı kelimelerin sadeleştirilmesi çalışmaları için kullanılmıştır.

4.3.1. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:7

Tüm yayınların 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıf	Yayımlar	Haber Metni Sayısı	Toplam
6. Sınıf	MEB	-	1
	ÖZEL YAYINLAR 3	1	
	ÖZEL YAYINLAR 4	-	

Bulgulara göre yayınevleri arasında Türkçe ders kitaplarında sadece 1 konuda haber metninin okuma parçası olarak kullanıldığı görülmektedir. 3 numaralı özel yayımların ders kitabında bulunan okuma parçası olarak kullanılan haber metni “Doğa ve Evren” temasında “Küreselleştik Isınıyoruz.” adlı konuda kullanılmıştır. Ekler bölümünde 3 numaralı özel yayımların 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan haber metninin bir kısmını gösteren şekil bulunmaktadır.

Ayrıca MEB yayımlarının “Okuma Kültürü” adlı temasında 4. konunun okuma parçası gazete ve haber metinlerinin önemini anlatan deneme türünde bir metindir. 6. sınıf Türkçe kitaplarının hepsinde haber metinlerine genellikle öğrenci çalışma kitaplarında yer verilmiştir. Bir istisna olarak MEB yayımlarının öğretmen kılavuz kitaplarında da haber metni bulunmaktadır.

4.3.2. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:8

Tüm yayınların 6. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıf	Yayımlar	Haber Metni Sayısı	Toplam
6. Sınıf	MEB	3	3
	ÖZEL YAYINLAR 3	-	
	ÖZEL YAYINLAR 4	-	

6. sınıf Türkçe Öğretmen kılavuz kitaplarında bulgulara göre yayınevleri arasında büyük farklılıklar vardır. Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitapları arasında sadece MEB yayımlarında üç haber metni kullanıldığı görülmektedir. Diğer özel yayımların öğretmen kılavuz kitaplarında hiçbir haber metnine yer verilmediği tespit edilmiştir. Ancak haber metni bulunmasa da özel yayımlarda 10 tane haber metni ile ilgili etkinlik bulunmuştur. Genellikle derse hazırlık bölümlerinde yer verilen, öğrencilerin derse haber metni toplayarak gelmesini isteyen bu etkinlikler konuşma becerisi için kullanılmıştır. 6. sınıf öğretmen kılavuz kitaplarında bu etkinlikler 4 numaralı özel yayımlarda dokuz defa, 3 numaralı özel yayımlarda bir defa kullanılmıştır. Özel yayınevlerinin öğretmen kılavuz kitaplarının her ikisinde de yer alan birer tane haber metni etkinliğinde 5N1K kuralının vurgulanması belirtilmiştir. MEB yayımlarının 6. sınıf öğretmen kılavuz kitabında derse hazırlık aşamasında haber metinlerinden yararlanılmasını isteyen etkinlik sayısı sekiz olarak bulunmuştur. MEB'in 6. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında üç haber metni

bulunmaktadır. Ek bölümünde MEB yayınlarının öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleri şekil halinde verilmiştir.

MEB yayınlarının 6. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki üç haber metninin hepsi konuşma becerisine yönelik etkinliklerdir. MEB yayınlarında haber metnine yer vermeden derse hazırlık aşamasında öğrencilerden haber metni toplatılarak yapılması istenen 8 tane etkinlik arasında 7 haber metni etkinliği öğrencinin dikkatini çekmek ve konuşma etkinliği yapmak için kullanılmıştır. Bir haber metni etkinliğindeyse haber yazma aşamaları öğretmen kılavuz kitabında verilerek öğrenciye haber yazdırmak için haber metinleri kullanılmıştır. Söz konusu etkinliklerin üç tanesi çevre sorunları ile ilgilidir. İki tanesi okuma kültürü ile ilgili konularda yer almaktadır. Bir tanesi teknolojik gelişmelerle ilgili bir konuda bulunmaktadır. Bir tanesi ise yerel gazete ve haber metinlerinin tanıtımında kullanılmak için istenmiştir. Son bir tanesi de Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili bir haber yazma etkinliğinde kullanılmak için öğrencilerden toplatılması istenmiştir.

4.3.3. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:9

Tüm yayınların 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıf	Yayınlar	Haber Metni Sayısı	Toplam
6. Sınıf	MEB	4	11
	ÖZEL YAYINLAR 3	7	
	ÖZEL YAYINLAR 4	-	

6. sınıf Türkçe dersi çalışma kitaplarında toplam 11 haber metnine yer verilmiştir. Bulgulara göre 4 numaralı özel yayınların 6. sınıf Türkçe çalışma kitabında hiçbir haber metni kullanılmadığı görülmektedir.

3 numaralı özel yayınların 6. sınıf Türkçe çalışma kitabında yedi haber metnine yer verilmiştir. Ancak bu haber metninin hepsi “Atatürk” temasında “Atatürk ve Halk Bilimi” adlı konuda konuşma becerisine yönelik olarak bir etkinlik içinde bulunmaktadır. Bu etkinlikte yer alan haber metninin hepsi Türk müziğinin Dünya’da tanıtılmasıyla ilgilidir. Öğretmenden sınıfı gruplara ayırıp söz konusu yedi haber metnini dağıtıp öğrencilere sunum yaptırması istenmektedir. 3 numaralı özel yayınlarda bir temanın etkinliğinde yedi haber metni kullanılırken diğer beş temada haber metnlerini etkinliklerde kullanılmamıştır.

MEB yayınlarının 6. sınıf öğrenci çalışma kitabında dört tane haber metni içeren etkinlik bulunmaktadır. Bu haber metnlerinden üç tanesi çevre kirliliği ile ilgili bir tane haber metniyse teknolojik gelişmelerle ilgilidir. Haber metnlerinden bir tanesi okuma, konuşma ve yazma becerilerine yönelik öğrencilerden anlatılan soruna çözüm yolları üretilmesini isteyen bir etkinlik içinde yer almıştır. Bir haber metni yazı türlerinin kavranması amacıyla kullanılırken diğer bir haber metni haber yazma etkinliği içinde kullanılmıştır. Haber metni yazma etkinliğinde 5N1K kuralının belirtilmesi istenmiştir. Son haber metni ise hikâye yazma etkinliği için kullanılmıştır. Ek bölümünde 6. sınıf Türkçe çalışma kitaplarında yer alan haber metninin bulunduğu bir şekil verilmiştir.

4.3.4. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temalara Dağılımı

Hiç haber metni bulunmayan 4 numaralı özel yayınlar ve bir etkinlik içinde 7 haber metnine yer veren 3 numaralı özel yayınlarda derse hazırlık bölümünde yararlanılmak üzere bazı haber metni toplama etkinliklerine yer

verilmiş olduğu öğretmen kılavuz kitabındaki haber metinleri ile ilgili bulgular arasında verilmişti. Ancak haber metinlerinin sayısı ile haber metni etkinliklerinin sayıları arasında büyük bir fark bulunmaktadır. Bu durumu açıklamakta haber metinlerinin sayısı yetersiz kalacağından haber metinleriyle ilgili etkinlik sayısını gösteren bir tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo:10

6. sınıf Türkçe kitaplarındaki toplam haber metinleriyle ilgili etkinlik sayıları

Yayımlar	Öğretmen Kılavuz Kitabı	Öğrenci Çalışma Kitabı	Toplam Etkinlik Sayısı
MEB Yayınları	11	4	15
Özel Yayınlar 3	1	1	2
Özel Yayınlar 4	9	-	9
TOPLAM	21	5	26

6. sınıf Türkçe dersi çalışma kitaplarında toplam 26 haber metinleriyle ilgili etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 21 tanesi öğretmen kılavuz kitaplarındayken sadece beş tanesi öğrenci çalışma kitaplarında bulunmaktadır. İçinde sekiz tane haber metni bulunan bunlardan birisi Türkçe ders kitabında okuma parçası olan 3 numaralı özel yayınlarda sadece iki tane haber metni etkinliğine yer verilmiştir. Oysa hiç haber metni bulunmayan 4 numaralı özel yayınlarda dokuz kere haber metinleriyle ilgili etkinlik bulunmaktadır. 4 numaralı özel yayınların 3 numaralı özel yayınlardan daha çok haber metinleriyle ilgili etkinliğe yer vermiş olması haber metni sayısının yanıltıcı bir veri olabileceğini göstermektedir. 6. sınıf MEB yayınlarında 15 haber metni etkinliğe yer verilmiş ve en çok haber metinleriyle etkinliğine yer veren kaynak olduğu tespit edilmiştir. Bu etkinliklerden yedi tanesinde haber metni bulunmaktadır. Sekiz tanesi ise haber metnini öğrencilere toplatılarak genellikle derse hazırlık bölümlerinde öğrenci hazır bulunuşunu

arttırmak için kullanılmaktadır.

Haber metni etkinliklerinin hangi temalarda kullanıldığı ve temalara dağılımına bakılması gereken farklı önemli bir noktadır. Türkçe dersi öğretim programındaki “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular. Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder.” gibi eleştirel okuma becerisiyle ilgili kazanımlarının en çok haber metinleri aracılığıyla verilebileceği açıktır (MEB, 2015: 29). Ancak araştırmamız içinde şu gerçek ortaya çıkmıştır ki birçok yayın haber metinlerini sadece bir okuma parçası olarak görmekte ve çevre ile ilgili temalarda konuyla ilgili metinler olduğu için kullanılmaktadır. Bu yüzden haber metinleriyle ilgili etkinliklerin farklı temalarda kullanılıp kullanılmadığına bakma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Aşağıda 6. sınıf Türkçe kitaplarındaki haber metinleriyle ilgili etkinliklerin dağılımını gösteren bir tabloya yer verilmiştir.

Tablo:11

Tüm yayınların 6. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metni etkinliklerinin temalara göre dağılımı

TEMALAR	MEB YAYINLARI	ÖZEL YAYINLAR 3	ÖZEL YAYINLAR 4
1.Tema-OKUMA KÜLTÜRÜ	5	-	3
2.Tema-ATATÜRK	1	1	3
3.Tema-SEVGİ	-	-	-
4.Tema-DUYGULAR	1	-	3
5.Tema-ZAMAN VE MEKÂN	-	-	-
6.Tema-DOĞA VE EVREN	8	1	-
TOPLAM	15	2	9

Yukarda haber metinleri ile ilgili tabloda etkinliklerin temalar arasında dengeli bir şekilde dağılmadığı görülmektedir. Temalar arasındaki

en dengeli dağılımın MEB yayınlarında olduğu görülmektedir. MEB yayınlarında çevre ile ilgili “Doğa ve Evren” temasıyla yazı türlerinin tanıtıldığı “Okuma Kültürü” adlı temalarda haber metni etkinliklerinin yoğunlaştığı görülmektedir.

3 numaralı özel yayınlar 6. sınıf Türkçe kitaplarında iki haber metni etkinliği bulunması nedeniyle yetersiz görünmektedir. Bu etkinliklerden bir tanesi öğretmen kılavuz kitabında öğrencilere çevre ile ilgili haber metinleri toplatılarak 5N1K kuralına dikkat edilerek haber yazdırma etkinliği şeklindedir. 3 numaralı özel yayınların diğer etkinliği ise öğrenci çalışma kitabında öğrencilere yedi tane haber metninin dağıtılıp sunum yaptırılması şeklindedir. Ayrıca en az sayıda haber metinleriyle ilgili etkinlik yer alan kaynak olsa da 3 numaralı özel yayınların Türkçe ders kitabında bir konunun okuma parçası olarak haber metni kullanıldığı ve diğer yayınların hiçbirinde bir haber metninin konunun okuma parçası olarak kullanılmadığı tespit edilmiştir.

4 numaralı özel yayınlarda ise 9 haber metni etkinliğinin sadece 3 temaya dağıtıldığı tespit edilmiştir. Geri kalan 3 temada ise haber metinleriyle ilgili etkinliklere yer verilmemiştir. 4 numaralı özel yayınlarda bulunan 9 etkinlikten 6 tanesinin dersin başında öğrencilerden derse haber metni getirmeleri ve konuşma etkinliği yapılması şeklindedir. İki haber metniyle ilgili etkinlikteyse öğrencilere getirilen haber metinlerinden yola çıkılarak haber yazma çalışması yaptırılması şeklindedir. Bir haber metni etkinliği yabancı sözcük kullanıma karşı öğrencilerde bilinç oluşturma amaçlı kullanılmıştır. Etkinlikte haber metninde bulunan yabancı sözcüklerin Türkçe eş anlamlılarıyla değiştirilmesi istenmektedir. 4 numaralı özel yayınlardaki haber metinleriyle ilgili etkinliklerin temalar arasında dağılımının dengesiz oluşunun Türkçe öğretim programında bulunan alışkanlık gerektiren kazanımların öğrenciye verilebilmesi için her temada tekrar edilmesi gerekli görülmektedir.

4.3.5. Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temel Becerilere Göre Dağılımı

Tablo:12

6. sınıf Türkçe kitaplarındaki haber metni etkinliklerinin becerilere göre dağılımı

Sınıf	Yayınlar	Haber metninin bulunduğu kaynaklar	Konuşma etkinliği	Okuma Yazma etkinliği	Dinleme etkinliği	Yazma etkinliği	Yabancı kelimeleri sadeleştirme etkinliği
6	MEB	Öğretmen kılavuz kitabı			3		
		Öğrenci çalışma kitabı		4			
		Haber toplama etkinliği	7			1	
	ÖZEL YAYIN 3	Öğretmen kılavuz kitabı					
		Öğrenci çalışma kitabı		1			
		Haber toplama etkinliği				1	
	ÖZEL YAYIN 4	Öğretmen kılavuz kitabı					
		Öğrenci çalışma kitabı					
		Haber toplama etkinliği	5	1		2	1

Yukarıda 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki haber metninin hangi temel becerilere yönelik kullanıldığını gösteren bir tablo verilmiştir. İncelenen tüm yayınevlerinin Türkçe yayınlarına bakıldığında 26 etkinliğin bulunduğu görülmektedir. Bu etkinliklerin 18 tanesi genelde öğretmen kılavuz kitabında derse hazırlık bölümünde kullanılmak üzere haber metni toplama etkinliği olduğu görülmektedir. 18 haber metni toplama etkinliğinin 12 tanesi konuşma becerisine, dört tanesi yazma becerisine, bir tanesi okuma becerisine ve son bir tanesi de kelime sadeleştirme çalışmalarına yöneliktir. 6. sınıf Türkçe kitaplarına haber toplama etkinlikleri dışında sekiz haber metni etkinliği bulunduğu görülmüştür. Yedi tane haber metni etkinliği MEB yayınlarda bulunurken bir tanesi 3 numaralı özel yayınların Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında yer almaktadır. 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan söz konusu sekiz haber metninin beş tanesi okuma-yazma becerisine yönelikken üç haber

metni dinleme becerisi için kullanılmıştır.

4.4.1. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Haber Metinleri

7. sınıf Türkçe ders kitaplarında tüm yayınlardaki bulgulara göre yayınevleri arasında haber metni sayısında büyük farklılıklar olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde hiçbir yayınevinin ders kitabında bir konunun okuma parçası olarak haber metnine yer verilmediği tespit edilmiştir. Yayınevlerinin haber metinlerini daha çok çalışma kitabındaki etkinliklerde okuduğunu anlama ve konuşma becerisine yönelik kullandığı görülmektedir.

4.4.2. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:13

Tüm yayınların 7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıflar	Yayımlar	Haber metni sayısı	Toplam
7. Sınıf	MEB	3	5
	ÖZEL YAYINLAR 5	1	
	ÖZEL YAYINLAR 6	1	

7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinlerine göre yayınevleri arasında haber metni ve etkinliklerinin

sayısında büyük farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. MEB yayınlarının en çok haber metnine yer vermiş olduğu görülmüştür. MEB yayınlarının 7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında 3 haber metni bulunmaktadır. Bu haber metinlerinin 2 tanesi çevre bilinciyle ilgiliyken bir tanesi ise Türk müziği konusudur. Ayrıca MEB yayınlarının 7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında 9 yerde derse hazırlık bölümünde en çok konuşma becerisi olmak üzere, okuma-anlama ve yazma becerisine yönelik öğrencilerden haber metinleri toplamaları istenmiştir. En az yazma becerisine yönelik etkinlikler için haber toplama uygulamasının yapılması istenmiştir. Bu öğrencilerden toplanması istenen 9 haber metniyle ilgili etkinliğin 3 tanesi çevre sorunlarıyla ilgili bölümlerde kullanıldığı görülmektedir. Bunlar dışındaki haber metni etkinliklerinde kullanılmak üzere toplatılan konular fedakârlık, İstiklal Marşı, Türk müziği, Osmanlı kültürü, yöresel şenlikler ve yabancı sözcüklerin Türkçe 'ye etkisidir. MEB yayınlarının “Doğa ve Evren” temasının 2. konusu olan” Son Kuşlar” adlı parçanın başında nesli tükenen hayvanlar hakkında toplanan haber metinlerinin 5N1K kuralına uygun olarak incelenmesi belirtilmiştir. Aynı temanın 4. konusu olan “Bir Kavak ve İnsanlar” adlı parçanın yazma çalışmalarında toplanan haber metinlerinden yola çıkılarak eleştirel yazma yöntemini kullanarak fıkra yazması istenmiştir. Bu etkinlik sırasında öğrencilere haber metinlerinin tarafsız olması gerektiğinin hatırlatılması vurgulanmıştır. Ekler bölümünde bu haber metinlerinin bulunduğu şekle yer verilmiştir.

MEB yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında bulunan haber metinleriyle ilgili 12 etkinliğin 10 tanesi derse hazırlık bölümünde öğrencinin dikkatini çekmek için kullanılmıştır. Bu 12 etkinliğin sadece üç tanesinde haber metninin öğretmen kılavuz kitabında bulunduğu görülmektedir. Geri kalan 9 etkinlikte haber metinlerinin öğrenciler tarafından derse getirilmesi istenmiştir. Bir tanesi yazma becerisine yönelikken bir haber metni yabancı sözcüklerinin yanlış kullanımıyla ilgili bir etkinlik gerçekleştirmek için kullanılmıştır.

5 numaralı yayınların 7. sınıf öğretmen kılavuz kitabında “Doğa ve

Evren” temasının “Postal ve Ben” adlı konusunda çevreyi korumakla ilgili bir haber metnine yer verilmiştir. Bu haber metni konu içinde konuşma becerisine yönelik öğrencinin derse olan ilgisini arttırmak için kullanılmıştır. Ekler bölümünde bu haber metnine ait şekil bulunmaktadır.

5 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabında 3 yerde öğrencilere haber metni toplatılarak derse hazırlık bölümünde etkinlik yapılması istenmiştir. Bu öğrencilerden toplatılması istenen haber metnlerinin iki tanesinin konusu çevre sorunları hakkındayken bir tanesi Cumhuriyet Bayramı ile ilgilidir. Bu haber metinleriyle ilgili etkinlikler genellikle belli bir temanın içinde yoğunlaşmaktadır, bu duruma 7. sınıf Türkçe öğrenci çalışma kitaplarındaki haber metinleri başlığında daha ayrıntılı değinilecektir.

6 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında sadece bir tane haber metnine ulaşılmıştır. “Doğa ve Evren” temasının “Çevre Dostu Bir Bilimci” adlı konusunda öğrencinin dikkatini derse çekmek ve konuşma etkinliklerinde kullanılmak üzere bu haber metni kullanılmıştır. Ekler bölümünde bu haber metnine ait şekil verilmiştir.

6 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabında yukardaki haber metni dışında dört yerde öğrencilere haber metni toplatılarak derse hazırlık bölümünde etkinlik yapılması istenmiştir. Bu haber metni etkinlikleri yapılırken öğrencilerden bir hafta süreyle haberleri takip etmeleri ve belli bir konu verilmeden ilginç haberleri toplayıp derse getirmeleri istenmiştir. Öğrencilere toplatılan bu haber metinleriyle ilgili etkinliklerin üç tanesi konuşma becerisine yönelikken bir tanesi yazma etkinliği içerisinde yararlanılmak için kullanılmıştır. Diğer yayınlardan farklı olarak 6 numaralı özel yayınlarda “Atatürk” temasının “Muhsin Ertuğrul” adlı konusunun drama yöntemiyle bir haber yapılma süreci canlandırılarak öğrencilerle işlenmesi istenmiştir. 6 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitapları arasında bir

haber metni bulundurmasıyla en az haber metnine yer veren kaynak olduğu tespit edilmiştir.

4.4.3. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:14

Tüm yayınların 7. sınıf Türkçe dersi öğrenci kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıflar	Yayımlar	Haber metni sayısı	Toplam
7. Sınıf	MEB	4	6
	ÖZEL YAYINLAR 5	2	
	ÖZEL YAYINLAR 6	-	

7. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında toplam altı tane haber metnine ulaşılmıştır. Bu haber metinlerinden dört tanesi MEB yayınlarında yer alırken iki tane haber metni 5 numaralı özel yayınlarda bulunmaktadır. 6 numaralı özel yayınların öğrenci çalışma kitaplarında hiçbir haber metnine ulaşılmamıştır.

En çok haber metni bulunan MEB yayınlarında üç haber metni “Doğa ve Evren” temasında çevre sorunlarıyla ilgiliyken bir tanesi ise “Toplum Hayatı” adlı temanın “Odcu Haftası Şenlikleri” konusunda etkinliklerde kullanılmıştır. Öğrenci çalışma kitabında bulunan haber metinlerinin iki tanesi yazma becerisine yönelik kullanılmıştır. Bir haber metni okuma-anlama ve konuşma becerilerine yönelik etkinliklerde yer almaktadır. Son bir tane haber metni ise yabancı sözcüklerin bulunarak eş anlamlılarıyla yer değiştirilmesine yönelik bir etkinlik içinde bulunmaktadır. Ekler bölümünde MEB yayınlarının öğrenci çalışma

kitabında yer alan haber metinleriyle ilgili bir şekil yer almaktadır.

5 numaralı özel yayınların öğrenci çalışma kitabında iki tane haber metni bulunmaktadır. Söz konusu haber metinlerinin ikisi de çevre sorunları işlenen “Doğa ve Evren” temasında yer almaktadır. 5 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe öğrenci çalışma kitabında “Doğa ve Evren” temasının üçüncü konusu olan “Uluabat Gölü” adlı parçanın etkinliklerinde 5N1K kuralının haber metniyle ilgili çalışmalar sırasında vurgulanması istenmiştir. 5 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe çalışma kitabında bulunan haber metinleri ekler bölümündeki şekilde verilmiştir.

6 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında hiçbir haber metnine ulaşamamıştır. Ancak daha önce belirtildiği gibi hiç haber metni bulunmasa da 6 numaralı özel yayınların öğretmen kılavuz kitabında öğrencilere haber metni toplatılarak yapılması istenen beş etkinlik bulunmaktadır. Yanlış yorumlamaya neden olmamak için bundan sonraki bölümde tüm yayınlara ait 7. sınıf Türkçe ders, öğrenci ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metni etkinliklerine ait tabloya yer verilmiştir.

4.4.4. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temalara Dağılımı

Tablo:15

7. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleriyle ilgili etkinlik sayıları

Yayımlar	Öğretmen Kılavuz Kitabı	Öğrenci Çalışma Kitabı	Toplam Etkinlik Sayısı
MEB Yayınları	12	4	16
Özel Yayınlar 5	4	2	6
Özel Yayınlar 6	6	-	6
TOPLAM	22	6	28

Tabloda da görüldüğü üzere 7. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında toplam 28 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 11 tanesinde haber metni kitaplarda bulunurken 16 tanesinde öğrencilere derste kullanmak için haber metni toplatılması istenmiştir. 6 numaralı özel yayınların bir etkinliğindeyse bir metnin haber yapım süreci şeklinde drama yöntemiyle işlenmesi istenmiştir. Öğrenci çalışma kitabında bulunmayan ve öğrencilere haber metni toplatılarak derse hazırlık aşamasında kullanılmak istenen çalışmaların neredeyse hepsi konuşma becerisine yöneliktir. 6 numaralı özel yayınlar dışında diğer yayınların 7. sınıf Türkçe kitaplarında bulunan haber metinleriyle ilgili etkinliklerin birer tanesinde 5N1K kuralının öğrencilere etkinlik öncesinde hatırlatılması istenmiştir. 6 numaralı özel yayınlardaysa diğer yayınlardan farklı olarak haber metinleriyle ilgili etkinliklerde birden fazla etkinlikte öğrencilerden süreli yayınları takip etmelerinin önerilmesini istenmiştir. Ayrıca tüm Türkçe kitaplarında yalnızca bir tane haber metnine yer vermiş olan 6 numaralı özel yayınların altı haber metniyle ilgili etkinliğe yer vererek 5 numaralı özel yayınlarla aynı sayıya ulaşması ilginç bir istatistiktir. 5 numaralı özel yayınlar 7. sınıf kitaplarında üç haber metnine yer verse de bunlar dışında sadece üç haber metni etkinliği bulunmaktadır.

Haber metinlerinin temalar arasındaki dağılımı değinilmesi gereken farklı bir noktadır. Haber metinlerinin genellikle çevre sorunlarıyla ilgili temalarda bulunmasının diğer temalarda bulunmamasının öğrencilere verilmek istenen Türkçe dersi öğretim programındaki “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular. Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder.” gibi eleştirel okuma becerisiyle ilgili kazanımlarının öğrencilere verilmesini zorlaştırmaktadır (MEB, 2015: 29). Yayınevleri haber metinlerini okuma parçası olarak görmekte ve çevre ile ilgili temalarda konuyla ilgili metinler olduğu için kullanmaktadır. Bu yüzden haber metinleriyle ilgili etkinliklerin farklı temalarda kullanılıp kullanılmadığına bakma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Aşağıda 7. sınıf Türkçe ders, öğrenci

çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleriyle ilgili etkinliklerin temalara dağılımını gösteren bir tabloya yer verilmiştir.

Tablo:16

Tüm yayınların 7. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleriyle ilgili etkinliklerin temalara göre dağılımı

TEMALAR	MEB YAYINLARI	ÖZEL YAYINLAR 5	ÖZEL YAYINLAR 6
1.Tema-İLETİŞİM	2	-	-
2.Tema-ATATÜRK	-	1	3
3.Tema-KAVRAMLAR VE ÇAĞRIŞIMLAR	1	-	1*
4.Tema-MİLLİ KÜLTÜR	3	-	1
5.Tema-DOĞA VE EVREN	7	5	1
6.Tema-TOPLUM HAYATI	3	-	-
TOPLAM	16	6	6

(*6 numaralı özel yayınlarda “Kavramlar ve Çağrışımlar” teması yerine “Alışkanlıklar” teması bulunmaktadır.)

Tüm yayınların 7. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleriyle ilgili etkinliklerin temalara dağılımına dair tabloya bakıldığında MEB ve 6 numaralı özel yayınlarda nispeten dengeli bir dağılım varken 5 numaralı özel yayınlarda haber metinlerinin sadece “Doğa ve Evren” temasında yoğunlaştığı görülmektedir. 5 numaralı özel yayınlarda bulunan altı haber metni etkinliğinden bu tema içinde 5 tanesi kullanılmıştır. Geri kalan 4 temada ise hiçbir haber metni etkinliğine yer verilmemesi büyük bir eksiklik. Aynı yoğunluğun MEB yayınlarının 7. sınıf Türkçe kitaplarında olduğu da görülmektedir. MEB yayınları “Doğa ve Evren” temasında 7 etkinliğe yer vermiştir. MEB yayınlarında sadece bir temada haber metinleriyle ilgili etkinliğe yer verilmemiştir.

6 numaralı özel yayınlarda iki temada hiç haber metni etkinliği olmadığı görülmektedir. Ayrıca daha önce değinildiği gibi 6 numaralı özel

yayınlara öğretmen kılavuz kitabında öğrencilerden bir konuya bağlı olmaksızın yedi gün boyunca gazetelerden toplanan ilginç haberlerin derse getirilmesinin istendiği etkinlikler tek bir temada yoğunlaşmamış farklı konularda ve temalarda dengeli dağılım olduğu gözlenmiştir. “Doğa ve Evren” temasının çevre konularını işlediği için haber metinlerinin daha çok kullanıldığı açıktır. Ancak “Günlük gazete ve diğer süreli yayınlara takip eder.” gibi alışkanlık gerektiren kazanımların öğrencilere yerleşmesi için birçok temada haber metni etkinliklerine yer verilmesi gerektiği açıktır.

4.4.5. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temel Becerilere Göre Dağılımı

Tablo:17

7. sınıf Türkçe kitaplarındaki haber metni etkinliklerinin becerilere göre dağılımı

Sınıf	Yayımlar	Haber metinlerinin bulunduğu kaynaklar	Konuşma etkinliği	Okuma Yazma etkinliği	Dinleme etkinliği	Yazma etkinliği	Yabancı kelimeleri sadeleştirme etkinliği
7	MEB	Öğretmen kılavuz kitabı			3		
		Öğrenci çalışma kitabı		3			1
		Haber toplama etkinliği	8			1	
	ÖZEL YAYIN 5	Öğretmen kılavuz kitabı			1		
		Öğrenci çalışma kitabı		2			
		Haber toplama etkinliği	3				
	ÖZEL YAYIN 6	Öğretmen kılavuz kitabı			1		
		Öğrenci çalışma kitabı					
		Haber toplama etkinliği	3			1	1

Yukarıda haber metinlerinin hangi temel becerilere yönelik kullanıldığını gösteren bir tablo verilmiştir. Tüm yayınlardaki 7. sınıf Türkçe kitaplarında 28 haber metinleriyle ilgili etkinlik olduğu tespit edilmiştir. Bunların 17 tanesi genellikle Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında derse hazırlık aşamasında kullanılmak için istenmiştir. Bu 17

haber toplama etkinliğinin 14 tanesi konuşma becerisine yönelik kullanılırken iki tanesi yazma becerisi için kullanılmış ve son bir etkinlik kelime sadeleştirme çalışmalarında kullanılmak için toplatılması istenmiştir. Haber metni toplama etkinlikleri dışında tüm yayınevlerinin Türkçe yayınlarında 11 haber metni etkinliği yer almaktadır. MEB yayınlarının 7. sınıf Türkçe kitaplarında yedi tane haber metni etkinliği yer almaktadır. Haber metni toplama etkinlikleri dışında 5 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe kitaplarında üç haber metni etkinliği bulunurken 6 numaralı özel yayınlarda bu sayı sadece bir olarak tespit edilmiştir. 7. sınıf Türkçe kitaplarındaki bu 11 haber metninden beş haber metni etkinliği okuma-yazma becerisi için beş haber metni etkinliği dinleme becerisi için ve bir haber metni de yabancı kelimelerin sadeleştirilmesi çalışmaları için kullanılmıştır.

4.5.1. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:18

Tüm yayınların 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıf	Yayımlar	Haber metni sayısı	Toplam
8. Sınıf	MEB	4	6
	ÖZEL YAYINLAR 7	2	
	ÖZEL YAYINLAR 8	-	

8. sınıf Türkçe ders kitaplarında haber metinlerine yer veren kaynak sayısı ve haber metni sayısı çok azdır. MEB yayınlarının 8. sınıf Türkçe dersi kitabında bir konunun okuma parçası olarak 4 tane haber metnine yer verildiği tespit edilmiştir. MEB yayınlarının 8. sınıf Türkçe ders kitabının “Doğa ve Evren” adlı 5. temasının 1. konusu olan “Basından Bilim ve

Teknoloji Haberleri” konusunun okuma parçası dört ayrı haber metninden oluşmaktadır. Bu okuma parçasının bulunduğu sayfanın şekline ekler bölümünde yer verilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından önerilen 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında sadece bir konunun okuma parçası olarak iki haber metninin birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bu iki haber metni 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan “Doğa ve Evren” temasının ikinci konusu olan “Güney ve Batı Anadolu Ormanları” adlı okuma parçasıdır. Çevreyi korumakla ilgili bu konuyla ilgili sayfanın bulunduğu şekil ekler bölümünde bulunmaktadır.

8. sınıf Türkçe ders kitapları arasında sadece 8 numaralı özel yayınların ders kitaplarında haber metinlerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

4.5.2. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:19

Tüm yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıf	Yayınlar	Haber metni sayısı	Toplam
8. Sınıf	MEB	-	4
	ÖZEL YAYINLAR 7	4	
	ÖZEL YAYINLAR 8	-	

Tüm yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında etkinliklerin içerisinde toplam dört tane haber metnine ulaşılmıştır. Dört haber metninin hepsi 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabında aynı etkinliğin içinde yer almaktadır. 7 numaralı özel yayınlarda bulunan dört haber metninin tümü “Doğa ve Evren” isimli üçüncü temada “Sığırcık Kayası” adlı dördüncü konunun konuşma becerisine yönelik çalışmalarının içinde sadece bir etkinlikte bir arada kullanılmıştır. Ekler bölümünde 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında yer alan dört haber metnine ait şekil verilmiştir.

Diğer yayınevlerinin aksine 7 numaralı özel yayınlarda derse hazırlık bölümünde öğrencilerden haber metinlerinden yararlanmalarını isteyen bir etkinliğe rastlanmamıştır. Ayrıca tüm haber metnlerinin ve haber metinleriyle ilgili etkinliklerin “Doğa ve Evren” adlı temada bulunması ilginçtir. Haber metni etkinlikleri farklı temalara dağıtılmamış tek bir tema içinde yoğun olarak kullanılmıştır.

MEB ve 8 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında haber metni bulunmamaktadır. Ancak iki yayında birçok konuda özellikle derse hazırlık bölümlerinde öğrencilere haber metni toplatılarak konuşma ve okuma becerisine yönelik etkinlikler yapılmasını istemektedir. MEB yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabında haber metnine yer vermeden öğretmen tarafından öğrencilere yedi defa haber metni toplayarak etkinlik yapılması istenmiştir. Bu etkinliklerin hepsi derse hazırlık aşamasında konuşma etkinlikleri yapmak için kullanılmaktadır. Haber metni toplanması istenen konular bilgisayar kullanımı, şehir hayatı, teknoloji ve bilimsel gelişmeler, dilimizin sadeleşmesi, geleneksel el sanatları, Türk bayramları ve yardımseverliktir.

8 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında hiç haber metni bulunmamaktadır buna karşılık sekiz yerde derse

hazırlık aşamasında kullanılmak üzere öğrencilerden derse haber metinleriyle gelmeleri istenmiştir. Bu haber metinleriyle ilgili etkinliklerin iki tanesi yazma becerisine yönelik etkinliklerde beş tanesi konuşma becerisine yönelik etkinliklerde kullanılmaktadır. Haber metinlerinin toplanması istenen konular ise Atatürk, dilimizin yanlış kullanımı, yangınlar, doğa sevgisi, çevre sorunları, Türkçenin yozlaşmasıdır. Haber metni sayıları ile haber metinleriyle ilgili etkinlik sayıları dengeli dağılmamaktadır. Örneğin sadece bir tane haber metni bulunan 8 numaralı özel yayınlarda yedi tanesi Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında olmak üzere sekiz haber metinleriyle ilgili etkinliğe yer verilmiştir. 12 haber metni bulunan 7 numaralı özel yayınlardaysa haber metinleriyle ilgili etkinlik sayısı altı olarak tespit edilmiştir.

4.5.3. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Haber Metinleri

Tablo:20

Tüm yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki haber metinleri sayıları

Sınıf	Yayımlar	Haber metni sayısı	Toplam
8. Sınıf	MEB	2	11
	ÖZEL YAYINLAR 7	8	
	ÖZEL YAYINLAR 8	1	

Tüm yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında etkinliklerin içerisinde toplam 11 tane haber metnine ulaşılmıştır. Bu haber metinlerinin iki tanesi MEB yayınlarının 8. sınıf Türkçe öğrenci çalışma kitabında yer alırken 8 tanesi 7 numaralı özel yayınların çalışma kitabında ve son olarak bir tanesi de 8 numaralı özel yayınların öğrenci çalışma

kitabında bulunmaktadır.

MEB yayınlarının 8. sınıf Türkçe öğrenci çalışma kitabında iki tane haber metnine ulaşılmıştır. İlk haber metni “Bilim ve Teknoloji” isimli 5. tema içerisinde “Basından Teknoloji Haberleri” adlı birinci konunun etkinlikleri arasında bulunmaktadır. Okuma ve yazma becerisine yönelik olan bu etkinlikte öğrencinin okunan haber metninden yola çıkarak bir metin yazması istenmektedir. İkinci haber metniyse “Kişisel Gelişim” isimli 6. temanın “Martı” adlı 4. konusunda yer almaktadır. Öğrencilerden haber metninden yola çıkarak içerisindeki düşünceleri geliştirme yollarını bulmaları istenmektedir. Ekler bölümünde iki haber metnine ait olan bir şekil yer almaktadır.

8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitapları arasında en çok haber metnine yer veren kaynak olan 7 numaralı özel yayınların öğrenci çalışma kitabında sekiz tane haber metni bulunmaktadır. Bunlardan altı tanesi 7 numaralı özel yayınların Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabının “Doğa ve Evren” adlı üçüncü temasının “Güney ve Batı Ormanları” adlı ikinci konusunda bir etkinlikte yer almaktadır. Dört haber metni bir etkinlik içerisinde okuma ve konuşma becerilerine yönelik olarak kullanılmıştır. Aynı konuda daha sonraki etkinliklerde 5N1K kuralını kavratmak için bir etkinlik içerisinde iki haber metnine daha yer verilmiştir. Diğer iki haber metni de yine “Doğa ve Evren” temasında “Sığırcık Kayası” isimli dördüncü konunun etkinlikleri içerisinde bir etkinlikte kullanılmaktadır. İki haber metni de bir etkinlik içerisinde verilmiştir, konuşma ve okuma becerisine yönelik kullanılmıştır.

Bunlar dışında içinde haber metni bulunmasa da haber metni toplatılarak yapılması istenen yazma becerisine yönelik iki etkinliğe yer verilmiştir. Bir haber metni etkinliği de öğretmen kılavuz kitabında bulunmaktadır. Bunlar öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinleri adlı başlıkta ayrıntılı ele alınacaktır. Ekler bölümünde 7 numaralı özel

yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir.

8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir.

4.5.4. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temalara Dağılımı

Tablo:21

İncelenen tüm yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir. Sadece 8 numaralı özel yayınlara göre en az haber metni bulunan çalışma kitabı olarak tespit edilmiştir.

Yayınlara	Öğretmen Kılavuz Kitabı	Öğrenci Çalışma Kitabı	Toplam Etkinlik Sayısı
MEB Yayınları	7	3	10
Özel Yayınlar 7	1	5	6
Özel yayınlara 8	7	1	8
TOPLAM	15	9	24

Tabloda görüldüğü üzere tüm yayınlarda 24 haber metni etkinliği tespit edilmiş. MEB yayınlarında on, 8 numaralı özel yayınlarda sekiz, 7 numaralı özel yayınlardaysa altı haber metni etkinliği olduğu görülmüştür. En çok haber metni bulunan 7 numaralı özel yayınların en az haber metni ile ilgili etkinlik bulunan kaynak olduğu görülmektedir. Öğrenci çalışma kitabında bir haber metnine yer veren 8 numaralı özel yayınlarda sekiz haber metniyle ilgili etkinlik bulunmaktadır. MEB yayınları dört tanesi ders kitabında “Basından Teknoloji Haberleri” adlı konunun içinde ikisi öğrenci çalışma kitabında olmak üzere altı haber metnine yer vererek haber metni sayısında geride kalsa da on haber metni etkinliğiyle diğer yayınları geride bırakmıştır. Aynı durum diğer sınıf seviyelerinde de görülmüştür. MEB yayınları tüm sınıf seviyelerinde en çok haber metniyle ilgili etkinliğe yer veren kaynak olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca haber metnlerinin ve etkinliklerinin temalar arasındaki dağılımı da son olarak değinilmesi gereken önemli bir noktadır. Kazanımların öğrenciye tam olarak verilebilmesi için birçok konuda üzerlerinde durulması ve tekrar edilmesi gereklidir. 14 haber metnine ve altı haber metniyle ilgili etkinliğe yer veren 7 numaralı özel yayınların bu haber metnlerinin hepsini aynı tema içinde kullandığı görülmektedir. Bu yüzden haber metnlerinin sayısı ve bunlarla ilgili etkinliklerle beraber temalara dağılımına bakılması bir gereklilik olarak görülmektedir. Aşağıda haber metniyle ilgili etkinliklerin temalara göre dağılımını gösteren bir tabloya yer verilmiştir.

Tablo:22

Tüm yayınların 8. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında bulunan haber metinleriyle ilgili etkinliklerin temalara dağılımı

TEMALAR	MEB YAYINLARI	ÖZEL YAYINLAR 7	ÖZEL YAYINLAR 8
1.Tema-ZAMAN VE MEKÂN	-	-	-
2.Tema-ATATÜRK	1	-	2
3.Tema-MİLLİ KÜLTÜR	2	-	-
4.Tema-TOPLUM HAYATI	2	-	1
5.Tema-BİLİM VE TEKNOLOJİ	4	-	1
6.Tema-KİŞİSEL GELİŞİM	1	6	4
TOPLAM	10	6	8

(*7 numaralı özel yayınlarda “Kişisel Gelişim” teması yerine “Doğa ve Evren” teması bulunmaktadır.)

(*8 numaralı özel yayınlarda “Bilişim ve Teknoloji” teması yerine “Duygular” teması bulunmaktadır.)

(*8 numaralı özel yayınlarda “Kişisel Gelişim” teması yerine “Doğa ve Evren” teması bulunmaktadır.)

Tabloda görüldüğü üzere en çok haber metni etkinliğine yer veren MEB yayınlarının bu etkinlikleri en dengeli dağıtan kaynak olduğu görülmektedir. MEB yayınlarında sadece “Zaman ve Mekân” temasında haber metni etkinliğine yer verilmemiştir. 8 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında iki temada haber metni etkinliği bulunmamaktadır. Dört haber metni etkinliğiyle “Doğa ve Evren” teması en çok haber metniyle ilgili haber metni bulunan tema olarak tespit edilmiştir. Benzer şekilde altı haber metni etkinliği bulunan 7 numaralı özel yayınlarda haber metinlerinin sadece “Doğa ve Evren” temasında toplandığı görülmektedir. Haber metinlerinin genellikle çevre sorunlarıyla ilgili “Doğa ve Evren” temasında bulunmasının diğer temalarda bulunmamasının öğrencilere verilmek istenen Türkçe dersi öğretim programındaki “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular. Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve

kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder.” gibi eleştirel okuma becerisiyle ilgili alışkanlık gerektiren kazanımlarının öğretilmesini zorlaştırmaktadır (MEB,2015: 29). Yayınevlerinin haber metinlerini sadece okuma parçası olarak görmekte ve çevre ile ilgili temalarda konuyla ilgili metinler olduğu için kullanmakta olduğuna dair düşünce yukardaki tablo sonucunda daha gerçekçi görülmektedir.

4.5.5. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Haber Metinleriyle İlgili Etkinliklerin Temel Becerilere Göre Dağılımı

Tablo:23

8. sınıf Türkçe kitaplarındaki haber metni etkinliklerinin becerilere göre dağılımı

Sınıf	Yayımlar	Haber metinlerinin bulunduğu kaynaklar	Konuşma etkinliği	Okuma Yazma etkinliği	Dinleme etkinliği	Yazma etkinliği	Yabancı kelimeleri sadeleştirme etkinliği
8	MEB	Öğretmen kılavuz kitabı					
		Öğrenci çalışma kitabı		2		1	
		Haber toplama etkinliği	7				
	ÖZEL YAYIN 7	Öğretmen kılavuz kitabı			1		
		Öğrenci çalışma kitabı		3		2	
		Haber toplama etkinliği					
	ÖZEL YAYIN 8	Öğretmen kılavuz kitabı					
		Öğrenci çalışma kitabı					1
		Haber toplama etkinliği	4			2	1

Yukarda haber metinlerinin hangi temel becerilere yönelik kullanıldığını gösteren bir tablo verilmiştir. 8. sınıf Türkçe kitaplarında toplam 24 haber metni etkinliği bulunduğu görülmüştür. Bu etkinliklerin 14 tanesi genellikle Türkçe öğretmen kılavuz kitaplarında derse hazırlık bölümlerinde kullanılmak üzere istenen haber metni toplama etkinlikleridir.

Öğrencilerden haber metni toplatılması istenen bu etkinliklerin 11 tanesi konuşma becerisine yönelik iki tanesi yazma becerisine yönelik ve son bir etkinlikte yabancı kelimelerin sadeleştirme çalışmasında kullanılmak için istenmiştir. Haber metni toplama etkinlikleri dışındaki etkinliklere bakıldığında tüm yayınlarda on haber metni etkinliği olduğu görülmektedir. Bu on haber metni etkinliğinin altı tanesi 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe kitaplarında üç tanesi MEB yayınlarının 8. sınıf Türkçe kitaplarında ve sadece bir tanesi 8 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe kitaplarında yer almaktadır. Tüm yayınların 8. sınıf Türkçe kitaplarında yer alan 10 haber metninin beş tanesi okuma-yazma becerisi için üç tanesi yazma becerisi için bir haber metni etkinliği dinleme becerisi için ve son olarak bir haber metni etkinliği de 8 numaralı özel yayınlarda yabancı kelimelerin sadeleştirme çalışmaları için kullanılmıştır.

5.1. SONUÇ

Bu araştırma, 5,6,7,8 sınıfların Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki haber metinlerinin sayısını, haber metinleriyle ilgili etkinlikleri incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma sırasında 2009-2019 yılları arasında devlet okullarında kullanılmış ya da MEB tarafından alternatif yayın olarak önerilmiş 36 adet Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitabı incelenmiştir.

Haber metinleri sayısına bakıldığında ortaokullarda kullanılan 36 Türkçe kitabında (ders, öğretmen ve öğrenci çalışma kitabı) 62 haber metnine ulaşılmıştır. 5. sınıf Türkçe kitaplarında 15 haber metnine, 6. sınıf Türkçe kitaplarında 15 haber metnine, 7. sınıf Türkçe kitaplarında 11 haber metnine ve 8. sınıf Türkçe kitabında 21 haber metnine ulaşılmıştır.

- 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında MEB yayınlarının 15 haber metni bulundurduğu tespit edilirken, özel yayınevlerinin basmış olduğu Türkçe dersi kitaplarında hiçbir haber metnine rastlanmamıştır.

- 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında MEB yayınlarının, yedi haber metni bulundurduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber çalışma kapsamındaki özel yayınevlerinden 3 numaralı özel yayınevinin basmış olduğu Türkçe dersi kitaplarında sekiz haber metni bulunurken, 4 numaralı özel yayınevinin kitaplarında hiçbir haber metnine rastlanmamıştır.

- 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında MEB yayınlarının, yedi haber metni bulunurken, çalışma kapsamındaki özel yayınevlerinden 5 numaralı özel yayınevinin kitaplarının içeriğinde üç adet, 6 numaralı özel yayınlarının Türkçe kitaplarının içeriğinde ise bir adet haber metnine ulaşılmıştır.

- 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında MEB yayınlarının 6 haber metni bulundurduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamındaki 7 numaralı özel yayınlarda ise 14 haber metni yer aldığı görülmüştür. 8 numaralı özel yayınların Türkçe dersi kitabında ise sadece bir adet haber metnine ulaşılmıştır.

5 ve 7. sınıf Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında en çok haber metninin Millî Eğitim Bakanlığının yayınlarında olduğu tespit edilmiştir. MEB yayınlarının 5. sınıf Türkçe kitaplarında 15 haber metni vardır. 7. sınıf kaynakları arasında da en çok haber metni bulunan MEB yayınlarında yedi haber metnine ulaşılmıştır. MEB yayınlarının en çok haber metni bulunan kaynak olarak tespit edilmeyen sınıf seviyelerinde farklı bir durum söz konusudur. 6. sınıf Türkçe kitaplarında en çok haber metnine yer veren kaynak olan 3 numaralı özel yayınlarda bir etkinlikte yedi haber metnine yer verilmesi ve ders kitabında bir okuma parçasının haber metni olması onu en çok haber metni bulunan kaynak yapmıştır. Ancak MEB yayınlarının 6. sınıf kitaplarında bulunan yedi haber metninin her biri ayrı bir etkinlikte kullanılmıştır. 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında 7 numaralı özel yayınlar 14 haber metnine yer verirken MEB yayınlarında sadece üç haber metnine ulaşılmıştır. Ancak 7 numaralı özel yayınlarda en çok haber metni bulunmasının nedeni altı tane haber metninin bir etkinlikte bir arada kullanılması olarak görülmektedir. Ayrıca 7 numaralı özel yayınlarda tüm haber metinleri aynı tema içinde bulunmaktadır.

Tüm yayınlarda ve tüm sınıf seviyelerinde haber metnlerinin en çok öğrenci çalışma kitaplarında bulunduğu anlaşılmıştır. Tüm öğrenci çalışma kitaplarında tüm sınıf seviyelerinde 40 haber metnine ulaşılmıştır. Ayrıca en çok haber metninin 8. sınıf seviyesindeki Türkçe kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Tüm sınıflardaki ve yayınlardaki Türkçe ders kitaplarında yedi haber metninin okuma parçası olarak kullanıldığı görülmektedir. Okuma parçası olarak ders kitabında haber metnini kullanan sadece üç kaynak bulunmaktadır. 3 numaralı özel yayınların 6. sınıf Türkçe ders

kitabında bir haber metni okuma parçası olarak kullanılmış, MEB yayınlarının 8. sınıf Türkçe ders kitabında bir konuda aynı okuma parçası içerisinde dört haber metnine yer verilmiş ve son olarak 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe ders kitabında bir konuda aynı okuma parçası içerisinde iki haber metni bulunduğu tespit edilmiştir. Tüm yayınevlerinin 5,6,7 ve 8. sınıf seviyelerindeki öğretmen kılavuz kitaplarına bakıldığında 15 haber metninin kullanıldığı görülmüştür.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Haber metnlerinin hangi temalarda kullanıldığı önemli bir konudur. Bazı kaynakların tüm haber metinlerini doğa ve çevre ile ilgili konularda kullandığı tespit edilmiştir. Çevre sorunlarını işleyen haber metinlerini teknoloji konulu haber metinleri takip etmektedir. Tüm sınıf seviyesinde ve tüm yayınlarda 62 haber metninden 31 tanesinin çevre ve doğa konulu olduğu tespit edilmiştir. Teknoloji konulu haber metnlerinin ise 9 tane olduğu bulunmuştur. Tüm yayınların 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki 11 haber metninin hepsi çevre sorunlarıyla ilgilidir. 8. sınıf Türkçe kitaplarındaki 21 haber metninden 14 tanesi 7 numaralı özel yayınlarda yer almaktadır ve hepsi aynı tema içerisinde bulunarak çevre sorunlarını konu almaktadır. 8. sınıf MEB yayınlarının Türkçe kitaplarına bakıldığında ise altı haber metninden beş tanesinin teknoloji konulu olduğu görülmektedir.

Haber metinlerine benzer şekilde haber metni etkinliklerinin de daha çok çevre ve doğa ile ilgili konularda olduğu tespit edilmiştir. 128 haber metniyle ilgili etkinliğin 41 tanesi doğa ve çevreyle ilgili temalarda bulunmaktadır. 10 haber metni etkinliği teknoloji ve bilimsel gelişmelerle ilgili temalarda yer almaktadır.

Çevre sorunlarının konu edildiği haber metinleriyle Türkçe dersi öğretim programındaki “Bilgilendirici metinde sunulan gerekçeleri ve kanıtları değerlendirir.”, “Yazarın metindeki bakış açısını belirler.”, “Aynı

konu üzerinde birbiri ile çelişen bilgileri/görüşleri analiz eder.”, “Okuduklarındaki olay zincirlerini neden-sonuç ilişkileriyle açıklar.”, “Çoklu medya kaynaklarındaki mesajları anlar ve değerlendirir.” kazanımlarının gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır (MEB,2015:37). Bu yönüyle, ders kitaplarındaki yönlendirme ve uygulamaların haber metinlerinden gereği yararlanmayı sağlamayacağı açıktır. Çevreyle ilgili temalarda haber metinlerinin ve etkinliklerinin çok sayıda bulunması çevre sorunlarını işleyen bir yazı türü olarak haber metinlerinin daha kolay kullanılabilmesiyle ilişkilendirilebilir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Tüm yayınların içinde haber metni etkinliklerinde Türkçe dersi öğretim programındaki “Bilgilendirici metinde sunulan gerekçeleri ve kanıtları değerlendirir.”, “Yazarın metindeki bakış açısını belirler.”, “Aynı konu üzerinde birbiri ile çelişen bilgileri/görüşleri analiz eder.”, “Okuduklarındaki olay zincirlerini neden-sonuç ilişkileriyle açıklar.”, “Çoklu medya kaynaklarındaki mesajları anlar ve değerlendirir.” kazanımlarına çok az değinildiği görülmektedir (MEB,2015 :37). 128 haber etkinliği içinde sadece 10 defa öğrencilere süreli yayınların takip edilmesinin önerilmesi istenmiştir. Bunların dört tanesi 7. sınıf 6 numaralı özel yayınlarda bir hafta süreyle süreli yayınların takip edilip ilginç haber metinlerinin toplatılması şeklinde yer almaktadır. Bu etkinliğin Türkçe öğretim programında bulunan alışkanlık gerektiren kazanımlarının öğrencilere verilebilmesi için uygun olduğu görülmektedir. Tüm yayınlarda haber metni etkinliklerinde altı yerde eleştirel düşünme becerisiyle ilgili 5N1K kuralına dikkat edilmesi gerektiği söylenmiştir. İki yerde okunan haber metinlerinin sorgulanması istenirken yine iki yerde haber metinlerinin tarafsızlığı ilkesi üzerinde durulmuştur. Sadece tüm kaynaklar içinde 7 numaralı özel yayınların 8. sınıf öğretmen kılavuz kitabında haberin ne olduğu ve ilkeleri verilmiş ve bir etkinliğinde haber metni yazdırmak için kullanılmıştır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Tüm yayınlardaki haber metni etkinliklerine baktığımızda 128 haber metni etkinliği olduğu görülmektedir. Bu etkinliklerden 84 tanesi haber toplama etkinliği olarak derse hazırlık bölümünde kullanılmak üzere öğretmen kılavuz kitabında bulunmakta ve haber metni toplama etkinlikleri dışında tüm yayınevlerinin Türkçe ders, öğrenci ve öğretmen kılavuz kitaplarında 44 haber metni etkinliği olduğu tespit edilmiştir. Bu 44 haber metni etkinliğinin 32 tanesi Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında 12 tanesi ise Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında olduğu tespit edilmiştir.

Haber metni etkinlikleri tüm sınıf seviyelerinde en çok 5. sınıf kitaplarında kullanılmıştır. 5. sınıf Türkçe kitaplarında 50 haber metni etkinliği bulunmuştur. MEB yayınlarında 35 haber metni etkinliği varken 1 numaralı özel yayınlarda 10 haber metni etkinliği ve 2 numaralı özel yayınlarda beş haber metni etkinliğine ulaşılmıştır. Tüm yayınlardaki 6. sınıf Türkçe kitaplarında 26 haber metni bulunmaktadır. MEB yayınlarının 6. sınıf kitaplarında 15 haber metni etkinliği varken 4 numaralı özel yayınların 6. sınıf Türkçe kitaplarında dokuz ve 3 numaralı özel yayınların Türkçe kitaplarında iki haber metni etkinliğine yer verildiği tespit edilmiştir. 7. sınıf Türkçe kitaplarında 28 haber metni etkinliğine yer verilmiştir. 7. sınıf Türkçe kitapları arasında en çok haber metni etkinliğinin MEB yayınlarında bulunduğu tespit edilmiştir. 16 haber metni etkinliği MEB yayınlarında yer almaktadır. Özel yayınevlerinde altışar haber metni etkinliği olduğu görülmektedir. Tüm yayınlar içinde 8. sınıf Türkçe kitaplarında 24 haber metni etkinliği olduğu görülmüştür. Tüm sınıf seviyelerinde en az haber metni etkinliğinin 8. sınıf seviyesinde kullanıldığı görülmüştür. En çok haber metni etkinliğinin ise 5. sınıf seviyesinde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerisinin daha ileri düzeyde olduğu sekizinci sınıf seviyesinde diğer sınıf seviyelerine göre en az haber metni etkinliği bulunması önemli bir eksiklik (Altunöz, 2016; Coşkun, 2013; Dilidüzgün, 2014; Duran, 2013)

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

İncelenen 36 Türkçe kitabı içerisinde toplam 128 haber metni etkinliği bulunduğu görülmüş bunların 84 tanesi öğrencilere haber metni toplatılarak yaptırılırken bu etkinliklerin 70 tanesi konuşma becerisine, dokuz tanesi yazma becerisine, dört tanesi yabancı kelimeleri sadeleştirme çalışmaları için ve bir tanesi de okuma becerisine yönelik olarak kullanılmıştır. Haber toplama etkinlikleri dışındaki 44 haber metni etkinliğinin hangi becerilere yönelik kullanıldığına bakıldığında 26 kez okuma-yazma becerilerine yönelik kullanıldığı görülmektedir. 11 haber metni etkinliği dinleme becerisi için kullanılmış, dört haber metni etkinliği yabancı kelimelerin sadeleştirilmesi çalışmaları için kullanılmıştır. Temel beceriler içinde en az olarak yazma becerisine yönelik sadece üç etkinlikte haber metinlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu beceriler sınıflandırılırken haber metni okutulup sorulara cevap yazılan etkinlikler okuma-yazma becerisine yönelik kabul edilmiş, bir haber metni okunmadan haber metinleriyle ilgili yapılan yazma çalışmaları yazma becerisine yönelik etkinlik olarak kabul edilmiştir. Sadece öğretmen kılavuz kitaplarında bulunan ve öğretmen tarafında okunarak öğrencilere dinletilen haber metni etkinlikleri dinleme becerisine yönelik etkinlikler olarak kabul edilmiş ve bir haber metninin yabancı sözcüklerden sadeleştirilmesi çalışmaları haber metinlerine özgü bir çalışma olmadığından bu becerilerden ayrı tutulmuştur.

5.2. ÖNERİLER

Araştırma sonucunda 5,6,7 ve 8. sınıf seviyelerinde tüm yayınların Türkçe ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında 62 haber metni ve 128 haber metni etkinliği olduğu görülmektedir. Haber metinlerinin ve etkinlikleri tüm yayınlar arasında MEB yayınları içerisinde en çok sayıda kullanıldığı görülmüştür. Haber metni ilgili çalışmalarında en çok görülen eksiklik eleştirel düşünme becerisine yönelik 5N1K kuralıyla

ilgili sadece altı etkinlik bulunmasıdır. 5N1K kuralıyla eleştirel düşünme alışkanlığının çok kolay ilişkilendirilebileceği haber metinleri etkinliklerinde 5N1K kuralının daha çok kullanılması gereklidir.

Ortaokul seviyesindeki sınıflarda kullanılan 28 tane Türkçe ders kitabında yer aldığı tespit edilen 62 haber metni tüm yayınlar içerisinde 31 defa çevre sorunlarıyla ilgili olarak kullanılmıştır. Aynı şekilde 128 haber metniyle ilgili etkinlikten 41 tanesi çevre konularında yer almaktadır. Haber metinlerinin çevre konularına yönelik kullanılması bu metin türünün Türkçe dersi öğretim programındaki “Bilgilendirici metinde sunulan gerekçeleri ve kanıtları değerlendir.”, “Yazarın metindeki bakış açısını belirler.”, “Aynı konu üzerinde birbiri ile çelişen bilgileri/görüşleri analiz eder.”, “Okuduklarındaki olay zincirlerini neden-sonuç ilişkileriyle açıklar.”, “Çoklu medya kaynaklarındaki mesajları anlar ve değerlendirir.” kazanımlarını vermektten çok çevre konularını çok işleyen bir metin türü olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir (MEB,2015: 37). Haber metinlerinin daha çok sorgulamaya ve eleştirel düşünmeye dönük olarak kullanılması uygun olacaktır. (Aix 1988; Akbaba, 2009; Deveci, 2005; Dilidüzgün 2014; Dönmez ve Yazıcı, 2008; Guenter, 2014; Jarman ve McClun, 2001; Karadağ ve Kayabaşı, 2011; Kumar 2009; Tomal, Karadeniz ve Demirkaya, 2008; Sevgi ve Şahin, 2017; Street, 2002).

Haber metinlerinin sorgulanmasına 128 haber metni etkinliği içerisinde iki defa yer verildiği bulunmuştur. Aynı şekilde iki yerde de haber metinlerinin tarafsızlığına vurgu yapılması istenmiştir. Türkçe öğretim programının vizyonunda yer alan “Bilimsel düşünen, anlayan, araştıran, inceleyen, eleştiren, sorgulayan ve yorumlayan, bilgi teknolojilerini güvenli bir şekilde kullanarak bilgi edinme, oluşturma ve paylaşma becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmektir.” hedefine ulaşabilmek için bu sayı çok yetersiz görülmektedir (Duran, 2013; MEB, 2015: 3).

Haber metinleri verilirken sadece bir yayında haberin ne olduğu ve

ilkeleri öğrenciye verilmiştir. Tüm yayınlarda ve sınıf seviyelerinde haber metinleriyle ilgili 128 etkinlik bulunmaktayken sadece bir etkinlikte haberin ne olduğunu tanımlanması ve ilkelerini anlatılması bir eksikliklerdir. Her etkinlikte olmasa da her seviyedeki yayında en az bir kere bu konunun üzerinde durulması bilgi kirliliği yaşanan günümüz dünyasında bir gerekliliktir.

Tüm yayınlardaki 128 haber etkinliği içinde sadece 10 kere öğrencilere süreli yayınların takip edilmesinin önerilmesi istenmiştir. Öğrenciye Türkçe öğretim programının vizyonunda bulunan “Bilimsel düşünen, anlayan, araştıran, inceleyen, eleştiren, sorgulayan ve yorumlayan, bilgi teknolojilerini güvenli bir şekilde kullanarak bilgi edinme, oluşturma ve paylaşma becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmektedir.” hedefine ulaşılabilmesi için her haber toplama etkinliğinde öğrenciye bir haftalık süreyle ilginç bulduğu haberlerin toplatılmasını istemek daha yerinde bir uygulama olarak görülmektedir (MEB,2015: 3).

Tüm yayınlarda ve sınıf seviyelerinde haber metinlerinin yazma becerisine yönelik olarak 10 defa kullanılmıştır. 2019 Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan “Haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir.” kazanımına ulaşılabilmesi için bu sayı düşüktür. Birçok yayında haber metni yazdırma etkinliği bulunmamaktadır. Üstelik bu etkinliklerin çoğunda yazılacak konuya fikir oluşturması için haber metni kullanılmakta haber metni yazdırılmamaktadır. Bu etkinliklerden sadece iki tanesinde öğrencilerden haber metni yazmaları istenmiştir. Yazma etkinliklerinde 5N1K kuralı belirtilerek daha çok haber metni yazma etkinliği yapılması daha uygun görülmektedir.

128 haber metni etkinliği içerisinde yedi etkinlikte haber metinleri sadece yabancı kelimelerin sadeleştirilmesi amacıyla kullanılmıştır. Bir etkinlik içerisinde haber metni bulunuyorsa yabancı sözcük sadeleştirme çalışmalarının yanında diğer becerilere ve eleştirel düşünmeye yönelik de

kullanılması daha verimli olacaktır (Çifci, 2006 ; Deveci, 2005; Nas, 2000 ; Sevgi ve Şahin, 2017).

Sonuç olarak ortaokul seviyesindeki tüm yayınların haber metinlerini diğer okuma materyallerinden farklı olarak kullanmadığı, genellikle çevre sorunlarına karşı öğrencide bilinç oluşturmak için haber metinlerinden yararlandığı görülmüştür. İletişim çağını yaşadığımız günümüzde yeni kuşakları bilgi kirliliğinden korumamız gerekmektedir. Ancak Türkçe ders kitaplarında okunan haberin sorgulanması konusunda sadece iki defa haber metninin tarafsızlığına iki defa da haber metninin sorgulanması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu sayının artırılması bir zorunluluk olarak görülmektedir. Farklı bir etkinlik olarak çarpıtılmış ve yanlış bilginin verildiği haber metinlerinin öğrenci tarafından değerlendirildiği etkinlikler Türkçe ders kitaplarında yer alabilir. Bu şekilde öğrencilere Türkçe öğretim programında yer alan “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular.” ve “Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder.” kazanımları ve eleştirel düşünme becerisi daha başarılı bir şekilde yerleştirilebilir (MEB,2015: 29).

KAYNAKÇA

- ADALI, O. (2010). *Etkileşimli ve Eleştirel Okuma Teknikleri*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- AIEX N.K. (1988). *Using Newspapers As Effective Teaching Tools*. ERIC digest number 10. ERIC Clearing House on Reading and Communication Skills Bloomington, IN. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 300 847.
- AKBABA, B. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Görsel Materyal Öğretimi*, Safran, M. (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (284-319), Ankara: Pegem Akademi.
- ALACALI, O. (2011). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Ada Yayıncılık.
- ALTUN, A. (2009). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 97-109.
- ALTUNÖZ, D. (2016). *Türkçe Dersi 4. Sınıf Öğretim Programının Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerilerini Geliştirme Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- ANJANEYULU, T. A. (2014). Critical analysis of the English language textbooks in Andhra Pradesh, India. *ELT Research Journal*, 3(4), 181-200.
- ANKRUM ET. AL. (2016). Shared Reading with Informational Text: Teaching Text Features to Emergent Readers. *Making Literacy Connections*, Volume 31, 7-14.
- ARI, G. (2011). Türkçe (6, 7, 8. Sınıf) Ders Kitaplarındaki Okuma ve Dinleme/İzleme Metinleri ile Yazma Görevleri Arasındaki Tür Uyumu. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 489-511.
- ARIKAN, A. (2005). Age, Gender And Social Class In ELT Coursebooks: A Critical Study. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28, 29-38.
- ARIN, D. (2006). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Güncel Olayların Kullanımının Öğrenci Başarısına ve hatırd Tutma Düzeyine Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.

- ARSLAN M. S., Genç E., Kaya N. ve Azer H. (2013). *Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- AYTAN, T ve GÜNEŞ, G. (2017). 2017 Türkçe Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Temaları ve Türleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Kesit Akademi Dergisi*, 11, 256-275.
- AZİZİFAR, A., LOTFİ, A. R. AND KOOSHA. (2010). M. An Analytical Evaluation Of Iranian High School ELT Textbooks From 1970 To The Present. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 3(1), 36-44.
- BACA, K. (2015). *Televizyon Haberciliğinde Nesnellik: Ses Kayıtlarının TV Haberlerinde Ele Alınışı*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- BAĞCI, H. ve ÜNAL, Y. (2013). İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeyi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 1(3), 12-28.
- BAŞOĞLU, N. ve MUTLU, B. (2012). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Eleştirel Düşünme Eğitimine Uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 938-998.
- BAYRAKTAROĞLU, A. M. (2011). Televizyon Haberciliğinde Magazinleşme Olgusu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 7, 1-47.
- BEYDOĞAN, H. (2008). Öğrenme Etkinliklerinin Planlanması (Gürbüz Ocak. Ed). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- BIYIKLI, H. ve ÖZTAŞ, Y. (2012). *İlköğretim Türkçe 6 Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Doku Yayın Yayıncılık.
- BİNARK, M. ve GENÇEL BEK, M. (2009). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- CANLI GÜLEN, M. (2014). *Klasik Türk Edebiyatı Metinlerinin Sekizinci Sınıf Türkçe Derslerinde Öğretilebilirliğinin İncelenmesi: Doğa ve Evren Teması Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- COTE, N., GOLDMAN, S. R. AND SAUL, E. U.(2009). Students Making Sense Of Informational Text: Relations Between Processing And Representation.

Discourse Processes 25 (1), 1-53,
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01638539809545019>.

COŞKUN, Y. D. (2013). Türkçe Ders Kitaplarının Pisa Sınavı Okuma Ölçütleri Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 13, Sayı 26, Haziran 2013, s. 22-43.

COŞKUN, E. ve TAŞ, S. (2008). Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 59-74.

ÇAKMAK, E. ve ALTUN, A. (2013). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı Eğitimi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(2), 152-170.

ÇELİKKAYA, T. ve YAKAR, H. (2006). The Use of Newspapers, Magazines and Internet News In Social Studies Curriculum. *International Periodical For The Languages. Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3),251-270.

ÇİFCİ, M. (2006). Eleştirel okuma. *Bellekten*, (1), 55-80.

ÇİFCİ, M. (2006). Türkçe Öğretiminin Sorunları. G. Gülsevin, & E. Boz içinde, *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (2. Baskı) (s. 77-134). Ankara: Gazi Kitabevi.

ÇİFCİ, S. (2011). Yazılı Basında Haber Cümlelerinin Analizi. *Turkish Studies, Türkoloji Araştırmaları Dergisi / International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/1 Winter 2011, ISSN: 1308-2140

ÇİFTÇİ, Ö., ÇEÇEN, M. A. ve MELANLIOĞLU, D. (2007). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Açısından Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 206-219.

DEMİR, S ve SİNAN A.T. (2016). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Anlam Yapıları Üzerine Bir İnceleme. *EÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18-2, 1324-1342.

DEMİRGÜNEŞ, S. (2015). Analysis of the Relationship between Coherence Relations and Pisa Reading Skill Results: Examples from Korean, Turkish and American Textbooks. *International J. Soc. Sci. & Education*, 5(3), 532- 542.

DENZİN, N. K. ve LİNCOLN, Y.S. (Eds.). (2003). *The Landscape of Qualitative Research: Theories and Issues*. Second Edition. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.

- DEVECİ, H. (2005). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(3), 159-166.
- DİLİDÜZGÜN, Ş. (2010). *Metindilibilim ve Türkçe Öğretimi-Uygulamalı Bir Yaklaşım*. İstanbul: Morpa.
- DİLİDÜZGÜN, Ş. (2014). Türkçe Öğretiminde Haber Metinleri- Metin Yapısı Bağlamında Etkinlik Oluşturma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 89-100.
- DÖNMEZ, C.ve YAZICI, K. (2008). *T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- DURAN, E. (2013). Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Eleştirel Okuma. *International Journal of Social Science*, 6(2), 351-365.
- ELDER, L. ve PAUL, R. (2010). Critical thinking: Competency standards essential for the cultivation of intellectual skills. *Journal of Developmental Education*, 34, (2), 38-39.
- ENNİS, R. (1985). *Goals for critical thinking curriculum*. Wadsworth Publishing Company, Belmont (ERIC no:16476).
- ERGİN, A. (1998). *Öğretim Teknolojisi-İletişim*. Anı Yayıncılık, Ankara, 2. Baskı.
- FJELLESTAD, K. (2011). *How is literature used in English textbooks? A study of four textbooks for VGI English*. (Master Thesis). Oslo University.
- GÖÇER A. ve SAYIN H. (2014). 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Kılavuz Kitaplarındaki Metinlerin Dil Bilgisi Öğretimindeki Yeterliliği ve Kullanım Durumlarının İncelenmesi. *Journal of European Education*, 4(2), 11-28.
- GUENTHER, J.(2014). Using the Newspaper in Secondary Social Studies American Newspaper Publisers.
http://mie.democratandchronicle.com/sites/default/files/documents/Secondary_Social_Studies.pdf 12.06.14.
- GÜLEN, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- GÜLSEVİN G. ve BOZ E. (2006) *Türkçenin Çağdaş Sorunları*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- GÜNEŞ, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 1-12.
- HAMMADOU, J. (2002). The Impact of Analogy and Content Knowledge on Reading Comprehension: What Helps, What Hurts. *The Modern Language Journal*, 84 (1), 38-50. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/0026-7902.00051> .
- İŞİKOĞLU, N. (2005). *Eğitimde Nitel Araştırma. Eğitim Araştırmaları*, 20, 158-165.
- JACKSON J., HOUGHTON M. ve CAPRA J. (1975). *A Handbook for Using the Newspaper in the Classroom*. Colorado: Rock Mountain News.
- JARMAN R. ve MCCLUNE B. (2001). Use The News: A Study Of Secondary Teachers' Use Of Newspapers In The Science Classroom. *Journal of Biological Education*, 35(2), 69-74.
- JARMAN R. ve MCCLUNE B. (2002). A survey of the use of newspapers in science instruction by secondary teachers in Northern Ireland. *International Journal Science Education*, 24 (10), 997-1020.
- JARMAN R. ve MCCLUNE B. (2007). *Developing Scientific Literacy: Using News Media in the Classroom*. Open University Press, New York.
- KAPLAN, Ş. ve YILDIRIM ŞEN, G. (2012). *İlköğretim Türkçe 7 öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Gizem Yayıncılık.
- KAPULU, A. ve KARACA, A. (2010). *İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım.
- KARABIYIK, F. (2011). *İlköğretim Türkçe 6. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Evren Yayıncılık.
- KARAÇOR, S. (2009). Yeni İletişim Teknolojileri, Siyasal Katılım, Demokrasi. *Yönetim ve Ekonomi*, 16(2), 121-131.
- KARADAĞ, R. ve KAYABAŞI, B. (2011) Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Okuma Metinleri Olarak Gazete Köşe Yazılarının Kullanılması, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011*, [www.turkishstudies.net/DOI](http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2492) Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2492>, p. 989-1010.

- KARADÜZ, A. (2010). Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages. Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 1566-1593.
- KARADÜZ, A. (2011). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Serbest Okuma Süreçlerinde Okuma Amaçları ve Anlamı Yapılandırma Stratejileri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 134-152.
- KARAKUŞ, N. (2014). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 8(18), 567-593.
- KARASAR, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel, 2009.
- KARPPINEN, T. (2013). *Reading Activities In Efl-Textbooks: An Analysis Of Upper Secondary School Textbooks*. Jyväskylä Yliopisto, Jyväskylä.
- KAZAZ, M. (2007). Geleneksel Habercilikten İnternet Haberciliğine Geçiş Sürecinde Spor Basını. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4 (4), Konya, s.220-229.
- KEKLİK, S. (2009). 1-8. Sınıf Türkçe Dersi Ders Kitaplarının Metin Türleri ve Özellikleri Açısından İncelenmesi. *1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1-3 Mayıs 2009, Çanakkale.
- KELEŞ, H. YAHŞİ, İ. (2013). Tarih Öğretiminde Gazete Kullanımının Çok Perspektifli Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21-2.
- KIRIKKAYA, BULUŞ, E., BOZKURT, E. ve İŞERİ, Ş. (2013). Fen ve Teknoloji Derslerinde Gazetelerin Kullanılması, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 223-247.
- KOÇ, H., SÖNMEZ, Ö. F. ve ÇİFÇİ, T. (2012). Ortaöğretim Coğrafya Ders Kitaplarında Kullanılan Metin Türleri. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(48), 17-39.
- KUMAR D. (2009). *Newspaper Reading Among College Students In Development Of Their Analytical Ability*.(u.m.t.) Lovely Professional University, Phagwara, Punjab.
- KURT, M. ALTAY, J. ve KARA, M. (2012). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Enderun Matbaacılık.

- KURTOĞLU, S. (2003). Haberin Söylemini Çözümlemek. *İletişim Fakültesi Dergisi*, (17), 145-164.
- KUYUMCU, M. (2017). *Çağdaş Dünyanın Yeni Kitle İletişim Araçları: Youtube Üzerine Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- KVTB (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü). (2011). *İstatistikler*. Ankara.
- LİBRESO, Andrea. (2003). Current Events Matters... For Elementary Social Studies Methods Students. *The International Social Studies Forum*, 3, (1): 273-276.
- MERT, E.L. (2012). İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerin Çocuk Yazınının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 73-93.
- METİN, A. (2012), *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- MING- LEE WEN, S. (1999), Critical Thinking and Professionalism at the University Level. *Paper Presented at the British Educational Research Association Conference*, University of Sussex, at Brighton, 2–5 September.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2005). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2006a). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2006a). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi (1, 2, 3, 4, 5. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2011). *Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı Etkin ve Hızlı Okuma*. Ankara.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2012a). *Türkçe (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2012b). *Türkçe (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2012c). *İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara.

- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2013a). *İlköğretim Türkçe 5. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2013b). *İlköğretim Türkçe 6. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2013c). *İlköğretim Türkçe 7. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2013d). *Haber Yazma Teknikleri*. Ankara.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2015). *Türkçe (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.
- MÜFTÜOĞLU, A. ve BEKTAŞ S. (2012). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı*. İstanbul: FCM Yayıncılık.
- NAS, R. (2000). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- OKUR, A. ve ARI, G. (2013). 6, 7, 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirliği. *İlköğretim Online*, 12(1), 202-226.
- OLSON M.R. (1984). *A Study Of The Uses Of The Daily Newspaper In The Curriculum Of Elementary And Secondary Schools. (Current Events, Curriculum Model, Mass Media, Methodology)*. University of Oregon, u.d.t., Eugene.
- ÖREN, Z., KONUK, S., SEFER, A. ve SARITAŞ, H. (2017). Ortaokul Türkçe Öğretim Programlarındaki Metin Türleri ile PISA'daki Metin Türlerinin Karşılaştırılması. *International EJER Congress Bildiri Kitabı*.
- ÖZBAY, M. (2003). Öğretmen Görüşlerine Göre Ankara Merkez İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- ÖZBAY, M. ve ÇEÇEN, M. A. (2012). Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 67-76.
- ÖZDEMİR, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11(1), 323-343.
- ÖZKAN, Y. (2015). İngilizce Dilbilgisi Öğretiminde Haber Nitelikli Makale Kullanımı. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 49-59.

- PATTON, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*, 3rd ed, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- PAYZA, T. (2015). *Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- PİLAV, S. ve OĞUZ, M. M. (2013). Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 16-30.
- POLAT, S. (2014). *Eleştirel Düşünme Becerisi Öğretiminin Çok Yönlü İncelenmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- POTUR, Ö. (2014). Language Arts Course Teaching Process Associated With Critical Literacy. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 807-839.
- RAJARETNAM T. (2002). *Using Newspapers In The Classroom: A Personal Experience*. MARA University of Technology, Malaysia.
- RTÜK, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2007). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- SADRIU, S. (2009). *Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Alan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Ders Sonu Çıktılarına Yönelik Bir Pilot Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SANDERSON P. (1999). *Using Newspaper In The Classroom*. UK: Cambridge University Press.
- SEVGİ, Y. ve ŞAHİN, F. (2017). Gazete Haberlerindeki Sosyobilimsel Konuların Argümantasyon Yöntemiyle Tartışılmasının 7.Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi. *Journal of Human Sciences*. 14(1), 156-170.
- SERİN, N. ve TURAN E. D. (2015). Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti'nde Yer Alan Metinlerin Tür, Tema ve Özgünlük. Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 4/3 s. 1229-1250*.
- SHIBLEY I.A. (2003). Using newspapers to examine the nature of science. *Science&Education*, 12, 691-702.

- SİNAN, A. T. ve DEMİR, S. (2011). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlatısal Metinlerin Yapı Özellikleri ve Programa Uygunluğu. *Turkish Studies*, 6(3), 1149-1167.
- SOLAK, M ve YAYLI, D. (2009). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 444-453.
- STREET, C. (2002) Teaching with the Newspaper, *The Social Studies*. 93,3: 131-133, DOI: 10.1080/00377990209599897.
- SULAK, S. E. (2009). *Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Türlerine Göre Yapılarının Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- SUR, E. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Öğretmen ve Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ŞAHİN, A. (2011). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞAHİN, D. (2012). *İlköğretim 8. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Bisiklet Yayıncılık.
- ŞAHİNEL, S. (2002). *Eleştirel Düşünme (2. baskı)*. Pegem Yayıncılık, Ankara.
- ŞEN, E. ve TURHAN, H. (2013). Ortaokul Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Günlük Yaşama İlişkin Etkinler Üzerine Bir İnceleme. *International Journal of Language Academy*, 1(1), 55-70.
- ŞENŞEKERCİ, E. ve BİLGİN, A. (2008). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(14), 15-43.
- TEMİZYÜREK, F. ve DELİCAN, B. (2016). İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 842-856.
- TOĞAY, N. (2011). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bulunan Metinlerdeki Kelimelerin Çeşitliliği Bakımından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayını.
- TOMAL, N., KARADENİZ, C. ve DEMİRKAYA, H. (2008). Gazete Haberlerinin Coğrafya Öğretimindeki Önemi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 73-85.

- TOPUZ, H. (2006). Medya Eğitimi: Medya Çözümlemesi. *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 1-3, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- TRESKE, G. (2006). Medya Okuryazarlığı: Neden Gerekli. *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 8-15, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- TUĞRUL, B. (2002). Bloom'un Taksonomik Süreçlerine Etkileşimci Taksonomi Açısından Bir Bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, ss. 267-274
- TÜRK DİL KURUMU. (2005). *Türkçe Sözlük*. (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÜZEL, S. (2012a). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Bir Eylem Araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TÜZEL, S. (2012b). Medya Okuryazarlığı Eğitiminin Türkçe Dersleriyle İlişkilendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(12), 81-96.
- ULUTAŞ, S. (2009). *Radyonun Yapısal Dönüşüm Sürecinde Habercilik Anlayışı* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- UŞAK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ. (2013). *Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu*. Uşak.
- UZUNTAŞ, A. (2013). Etkili İletişim: Anlatabilmek ve Anlayabilmek. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 11-30.
- YALÇIN, A. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemleri: Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- YANGIN, B., CELEPOĞLU, A. ve TÜRKYILMAZ, F. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Pasifik Yayınları.
- YILDIRIM, S. (2009). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinde Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YILDIRIM, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 7-17.

- YILDIRIM H. A. ve ŞENSOY, Ö. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimi Üzerine Eleştirel Düşünme Becerilerini Temel Alan Fen Öğretiminin Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 523-540.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIZ, C., OKUR, A., ARI, G. ve YILMAZ, Y. (2010). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- YÜCEDOĞAN, G. (2002). İnternet Haberciliği. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 143-150.
- ZORBAZ, K. Z. (2007) Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Kelime – Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 87-101.
- WOOD, R. (2002). *Critical thinking*.
<http://www.robinwood.com/Democracy/GeneralEssays/CriticalThinking.pdf>,
Erişim Tarihi: 21.12. 2013.

EKLER

Şekil:1

5. Sınıf MEB yayınlarının öğretmen kılavuz kitabında bulunan haber metinleri

Öğrencilerinize verilen gazete haberini okuyup sorgulamalarını ve haberle ilgili soruları cevaplamalarını söyleyiniz (13. Etkinlik) (O. 3.3).

Aşağıdaki haberi öğrencilerinize okuyunuz. Onlardan dinledikleri haberdeki dil ve bilgi yanlışlarını bulmalarını isteyiniz (D. 2.20).

Ya İnternet Çökerse?

Kırk yaşını geride bırakan İnternet, geçmişten bu güne taşınan teknik özellikleri nedeniyle kritik zayıflıklara sahiptir. İnternet çöker mi, nasıl çöker? İnternet çökerse Türkiye ve dünyada neler olur?

İnternet çökerse İnterneti sadece hobi için kullananlar konforlarından olacaktır. Şirket içi e-mail kullanılmayacağından telekomünikasyon gerçekleşecek.

İnternet çökerse online alış veriş, reklam ve hizmetler devam eder. Günümüzde dünyanın en sıkı korunan bilgisayarlarına girebilen çocuk yaşta hackerlar var. Bütün bir ülke iletişimini ve düzenini İnterneti çökerterek sabote etmek mümkün değildir. Sorun şu ki işler artık çok büyüdü, global çark İnternet ile dönüyor. Yani kısıtlı İnternet, zarar görmüş İnternet bile büyük bir sorun.

Aşağıdaki gazete haberini öğrencilerinize okuyarak konuya dikkatlerini çekiniz.

Üniversitelilerden Heykel Sergisi

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü öğretim üyesi ve öğrencileri Resim Heykel Müzesi'nde sanatseverlerle buluştu.

Öğretim görevlileri ve öğrencilerin bir yıllık çalışma sonucunda meydana getirdiği 60'a yakın heykel Ankara'da sergilendi. Serbest teknik kullanılarak hazırlanan heykeller taş, bronz, mermer, ahşap, metal gibi yapı malzemelerinden oluşuyor. Yöresel motiflerin işlendiği, öğrencilerin ve öğretmenlerin kendi kültür değerlerini yansıtan heykeller sanatseverlerin beğenisini kazandı.

Ulusal ve uluslararası birçok sergiye imza atan Doç. Dr. Mustafa Bulat, "Heykel bölümü diğer sanat dallarına oranla biraz daha fazla emek gerektiriyor. Tasarımı, işçiliği ve yapım aşaması çok önemli. Çağdaş Türk Heykeli'nin geldiği son noktanın, Erzurum'dan batıya yansımaları olarak görülebilecek sergimiz işlediği birbirinden farklı temalarla da sanatseverleri şaşırtıyor" dedi.

Gamze KOLCU

Daha sonra "Ebru deyince aklınıza neler geliyor?" sorusunu yönelterek öğrencilerinize aşağıdaki gazete haberini okuyarak ön bilgilerini harekete geçiriniz.

Stresinizi Ebru Yaparak Atın

Geleneksel sanatlarımızdan ebru, bizi olumsuz düşüncelerden ve sıkıntılardan uzaklaştırır. Renklerin sudaki dansı olarak bilinen ebru sanatına olan ilgi, son dönemlerde hızla artıyor. Yoğunlaştırılmış su üzerine boyanın damlatılması ve bunun kâğıda geçirilmesiyle oluşturulan ebru, negatif enerjiyi de yok ediyor.

Çağımızın stresli ortamında rahatlamak için ebru sanatına olan ilginin gün geçtikçe arttığı belirtiliyor.

Ebru sadece kâğıt üzerine değil, farklı tekniklerle kıyafet ve aksesuarlara da uygulanabiliyor. Kravat, ayakkabı, çanta, sedef kolye, şal, başörtüsü veya kitap ayracı görebileceğiniz farklı ebru uygulamaları arasında yer alıyor.

Firat TUR

Şekil:2

MEB yayınlarının 5. sınıf çalışma kitabında bulunan haber metinleri

6. Etkinlik: Aşağıdaki soruları gazete haberine göre cevaplayınız.

350 ESERE İMZA ATTI

Doğum tarihi tam bilinmemekle birlikte 1490 tarihinde dünyaya geldiği tahmin edilen Mimar Sinan 1588'de vefat ettiği Osmanlı Devleti'nin mimarbaşı idi. Osmanlı'nın en güçlü döneminde yaşamıştır. Geride 84 cami, 52 mescit, 57 medrese, 7 okul, 22 türbe, 17 imaret, 3 darüşşifa, 7 su yolu kemeri, 8 köprü, 20 kervansaray, 35 köşk ve saray, 6 ambar ve mahzen, 48 hamam ile 350'yi aşan eser bırakmıştır. Bunların dışında onarımını yaptığı eserler de vardı.

Süleymaniye, Selimiye, Şehzade Mehmet, Rüstem Paşa, Mıhrıban Sultan, Valide Sultan Külliyesi, Barbaros Hayrettin Paşa Türbesi, Büyük Çekmece Köprüsü, Sultan II. Selim Türbesi bunlardan bazılarıdır.

Haberin konusu nedir?

Mimar Sinan hangi mimari eserleri yapmıştır?

Mimar Sinan'ın en ünlü eserleri hangileridir?

Eserlerinden kaç medrese, kaç kervansaray, kaç köprüdür?

Bir mimar olsaydınız ne tür mimari eserler yapmak isterdiniz?

180

9. Etkinlik: Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz.

Mimar Sinan'ın Notu

Süleymaniye Camisi'nin yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı anlaşılmış. Bir çözüm bulunamazsa koca cami kısa bir zaman içinde yıkılacaktır. Caminin bütün ağırlığı kemerleri üzerindeymiş. Bu kemerlerin ortasında bulunan kilit taşları zamanla aşınmış ama nasıl değiştirileceği bilinmiyordu.

Hemen Türkiye'nin en yetkin mühendis ve mimarlarından oluşan bir heyet oluşturulmuş. Ortaya bir sürü fikir atılmış ama sonuç alınamamış. Tartışmalar sürerken caminin içinde büyük bir karmaşa sürüyordu. Mimar ve mühendisler kemerleri inceliyorlardı. Bu adamlardan biri kazara gizli bir bölme bulmuş. Bölmede üzerinde eski yazı olan bir not varmış. Uzmanlara incelenen kağıdın orijinal olduğu belgelenmiş. Bu kağıt parçası bizzat Mimar Sinan'ın imzasını taşıyan bir mektupmuş.

Mimar Sinan mektubunda "Bu notu bulduğunuza göre kemerlerden birinin kilit taşı aşındı ve nasıl değiştirileceğini bilmiyorsunuz." diyerek kilit taşının nasıl değiştirileceğini anlatıyor.

Bu metinden hareketle Mimar Sinan'a bir mektup yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Etkinlik: Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Haberle ilgili soruları cevaplayarak metinle ilişkilendiriniz.

Haberin konusu nedir?

Projenin amacı nedir?

Proje ile ne kadar öğrenci ulaşılabilecektir?

2,5 Milyon Öğrenciye e-posta

İnternet, Türkiye'de de 16 milyonun üstünde kullanıcıya ulaştı. Toplumun tüm bireylerine İnternetin yayılması için çabalar sürerken Millî Eğitim Bakanlığı ülkemizde büyük bir adım attı.

Millî Eğitim Bakanlığı daha önce okullarda bilgisayar derslikleri kurulması ve İnternet bağlantısı sağlanması çalışmaları yapıyordu. Şimdi de ilköğretim öğrencilerine ücretsiz elektronik posta hizmeti sağlamaya hazırlanıyor. Bu projeye göre öncelikle ilköğretim okullarının 4 ve 5. sınıflarında okuyan 2 milyon 530 bin öğrenci İnternet kullanacak.

Elektronik posta hizmeti; okul, öğrenci ve ebeveynler arasındaki ilişkiyi güçlendirirken eğitimsel ve bilgilendirme amaçlı da kullanılacak. Proje gelecek yıllarda 10 milyon öğrenciyi kapsayacak şekilde genişletilecek ve dünyanın en önemli elektronik posta dağıtım ağlarından biri kurulmuş olacak. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı eğitimsel ve bilgilendirme amaçlı çalışmalarını, anket veya İnternet yoluyla gerçekleştireceği etkinliklerini bu hizmet üzerinden sunabilecek.

MEB e-posta adresleri ile hangi hizmetleri vermeyi planlıyor?

Haber okuyunca neler düşündünüz?

Bu proje sizin okulunuzda nasıl uygulandı?

163

8. Etkinlik: Aşağıdaki gazete haberini okuyup ilgili soruları cevaplayınız.

Haberin konusu nedir?

Buluş ne zaman gerçekleştirilmiştir?

Bu gelişme dünyadaki enerji sorununu nasıl çözebilir?

TÜRK ARAŞTIRMACILAR ALTERNATİF IŞIK KAYNAĞI ÜRETTİ

"Ayarlanabilir Beyaz Işık" teknoloji ile Edison'un icat ettiği ampuller tarih olacak.

Edison'un keşfi olan ampuller ısıyı ışığa dönüştürüyordu. Türk imzası taşıyan buluş ise elektrik enerjisini direkt ışığa çeviriyor. Bu ışık kaynağının ömrü 23 yıl sürecek.

Bu buluş dünyanın en prestijli dergileri arasında bulunan "Nano Teknoloji" dergisinin 14 Şubat 2007 baskısında da kapak oldu.

Müthiş buluş, Bilkent Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Hilmi Volkan Demir ve öğrencilerinin imzasını taşıyor. Yeni ışık kaynağı yüzde doksan oranında

Buluş kimler gerçekleştirmiştir?

Işık kaynağının özellikleri nelerdir?

Buluş tüm dünyada nasıl duyulmuştur?

Şekil:3

3 numaralı özel yayınların 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan haber metni

KÜRESELLEŞTİK ISINIYORUZ

İnsan aktivitelerinden kaynaklanan iklim değişiklikleri, emanetçisi olduğumuz dünyayı tehdit ediyor. İklim artık, bir yerde uzun yıllar boyunca aynı karakteristik özelliği gösteren hava durumu anlamına gelmiyor.

Son yıllarda, değişen hava koşullarının karşısında nasıl giyineceğimize karar veremez olduk. Zira sabah yüzünü gösteren güneş, öğleden sonra yerini yağmura bırakmakta, akşama doğru da gökyüzü yine parlak görünümünü almakta. Havalarda bariz bir sıcaklık artışı, her mevsimde kendini belli ettiriyor. Yıllardır ilk ve orta öğrenim kitaplarında defalarca öğretilen, "İklim, bir yerde uzun yıllar boyunca aynı karakteristik özelliği gösteren hava durumudur." kuralı geçerliliğini yitirdi mi? İklimlerin uzun yıllar boyunca gösterdiği özelliklerin değişmesi, bu kuralın geçerliliğini yitirdiğini doğruluyor. Fosil yakıtların kullanımının sınırlandırılmaması, canlıların yaşamında kökten değişimlere sebep oluyor.

Emanete ihanet ediyoruz

Elbette sorun, sabah giydiğimiz kıyafetin, öğleye doğru etkisini gösteren hava koşullarına uygun olup olmaması değil. İnsan aktivitelerinden kaynaklanan iklim değişiklikleri, emanetçisi olduğumuz dünyayı tehdit ediyor. Hayvan ve bitki türleri, besin ürünleri, yakıt kaynakları vs. yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor. Politik, ekonomik meselelerden daha önce çözülmesi gereken "küresel ısınma" sorunu, siyasi yönetimler tarafından göz ardı ediliyor. Bunun sonucunda dengesi bozulan dünyamızda şimdiden yok olan türlerin haberleri gazete ve televizyonlarda yer almaya başladı bile...

Şekil:4

6. sınıf MEB yayınlarının öğretmen kılavuz kitabında bulunan haber metinleri

Öğrencilerinize "Derse Hazırlık" bölümünde sizden istenilen kütüphane veya kitaplarla ilgili gazete ve dergi yazılarından birini ya da aşağıdaki metni okuyunuz. Buradan hareketle öğrencilerinizin bir konudaki duygu, düşünce ve hayallerini sözlü olarak ifade etme güçlerini geliştirmek amacıyla **serbest konuşma yöntemini** uygulayınız (K.3.12).

Evdaki Kitap Sayısı Çocukların Başarısını Belirliyor!

Eğitimciler yıllardır çocukların eğitim seviyesinin derecesini belirleyen en önemli etkenin yüksek eğitim almış ebeveynler olduğunu düşündüler. Fakat Nevada

53

Aşağıdaki gazete haberlerini farklı kâğıtlara yazınız. Bu haberleri yazdığınız kâğıtlar ile öğrencilerinizle birlikte seçtiğiniz gazete haberlerini katlayarak bir kabin içine atınız.

Türkiye'deki 42 bitki ve hayvan türünün, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu bildirildi. Geçmişte sadece Türkiye'de yaşayan Anadolu parsı ile Anadolu topraklarında görülen Asya fil, yabani siçir, yaban eşeği, aslan, çita, kunduz, yılanboyun, kelaynak ve kaplanın ülkedeki nesilleri tamamen tükendi.

Göçmen kuşlar, göçecek yer bulamıyor. Manyas Kuş Cenneti'nin doğal konukları, birkaç yıldır gelmiyorlar artık. Çünkü geldiklerinde hiçbir şey bulamıyorlar. Kuş Cenneti, çoktan cehennem döndü bile.

Doğa Demeği'nin Türkiye'deki su kuşları sayımı, kuraklık tehlikesinin kuşlar üzerinde yarattığı tehlikeyi gündeme getirdi. Araştırma, Türkiye'de 1990'da 6 bin olarak tespit edilen ve bu yıl sayılan 860'a düşen dikkuş türünün acilen koruma altına alınması gerektiğini ortaya koydu.

Bugün bütün Akdeniz havzasında 350 Akdeniz fokusu kaldı. Bunlar da daha çok Türkiye-Yunanistan kıyı şeridi ile Kuzey Afrika kıyı çizgisinin küçük bölümünde varlıklarını sürdürüyorlar. Akdeniz foklarının korunmasının gerçekleştirilmesi için yılda 5 milyon avro gerekiyor. Akdeniz fokuna zarar veren en büyük tehlikelerin başında balıkçılık ve iklim değişikliği geliyor. Burada gerçekleştirdiğimiz toplantılarda bir komisyon kurulmasını ve Akdeniz fokunun korunması için gerekli fonu, kurulacak komisyonun kullanmasını tavsiye kararı olarak aldık.

Anadolu'daki göl ve akarsulara özgü (endemik) 62 balık türü bulunduğu, bu türlerin 41'inin "tehdit altında", 18'inin "kırmızı hat"ta bulunduğu, 11'inin ise önlem alınmaması durumunda birkaç yıl içinde "yok olacağı" belirtildi. Doğa Demeği Önemli Doğa Alanları Sorumlusu Murat Bozdoğan, Türkiye'nin korunması gereken doğal alanlarının belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışmada, göl ve akarsu balıklarının, ülkemizde en fazla tehlike altında olan canlı grubu olduğunu ortaya çıktığını söyledi.

Öğrencilerinizi gruplara ayırınız. Her gruptan bir kâğıt seçmesini isteyiniz. Gruplara seçtikleri konu hakkında konuşacaklarını söyleyiniz.

Gruplardan konuşmaların öncesinde konuyla ilgili açıklamalar yapmalarını isteyiniz (K.3.8).

Öğrencilerinize aşağıdaki gazete haberini okuyarak dikkatlerini deyim ve atasözlerini kullanmanın önemine çekiniz (O.5.3):

Şarkılarında deyim kullanan Tarkan'a TDK'dan teşekkür

Tarkan, 'Metamorfoz' adını verdiği son albümünde kullandığı atasözü ve deyimlerinden dolayı Türk Dil Kurumu Başkanı Ş. Haluk Akalın'dan övgü aldı. Akalın, unutulmuş deyimlerin Tarkan şarkılarıyla yeniden hatırlandığını belirtti. Türk Dil Kurumu (TDK), son albümünde 50'ye yakın deyim ve atasözüne yer veren ünlü sanatçı Tarkan'ı takdir etti. Müzik dilinde çokça kullanılan argo sözler ve yabancı kelimeleri eleştiren TDK Başkanı Şükrü Haluk Akalın, bu olumsuz örnekler

karşısında Tarkan'ın atasözlerini ve deyimleri ustaca harmanladığını söyledi. Akalın, "Konuşmaları ve yazılarında atasözleri ile deyimlere yer veren kişiler, Türkçeyi daha etkili kullanır." dedi. Başş Manço'nun yaşarken yaptığı şarkılarda atasözlerine ve deyimlere sıkça yer verdiğini aktaran TDK Başkanı Akalın, o günlerde Manço'nun şarkılarında kullandığı atasözleri ve deyimlerin çocukların ve gençlerin dilinden düşmediğini hatırlattı. "Tarkan'ın yeni şarkılarında atasözlerimizi ve deyimlerimizi kullanmasına çok sevindik." diyen Akalın, Tarkan'ın son albümünde yer alan 'Dilli Dülüğ'te 15, 'Hop Hop'ta 11, 'Dedikodu'da 6 atasözü ve deyimlere yer verdiğini belirtti. Tarkan'ın deyimler kadar atasözlerini de ustalıkla kullandığına dikkati çeken Akalın, "Bunlar içerisinde 'al elmaya taş atan çok olur', 'dışı eli yakar içi beni' gibi genç kuşakların çok az kullandığı atasözleri de var." şeklinde konuştu. Akalın, kullanılan her atasözü ve deyim unutulmaya ve yok olmaya mahkûm olduğunu belirterek, "Tarkan'ın yeni şarkılarında atasözleri ve deyimlerimize yer vermesi, söz varlığımızın bu zenginliklerinin yaşatılmasına ve genç kuşaklara aktarılmasına katkıda bulunacaktır." değerlendirmesini yaptı.

Aslihan AYDIN

Şekil:5

MEB yayınlarının 6. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında bulunan haber metinleri

UZAY

8. Etkinlik: Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz.

En büyük hayal astronom olmaktı. Astronot olamadı ama Türkiye’de bir ilki başardı.

6 yıllık fizik öğretmeni Tahsin Demirciler Denizli’deki Nalan Kaynak Anadolu Lisesini Türkiye’de gözlemevi olan ilk devlet okulu yaptı. Her şey Tahsin öğretmenin teleskop alma düşüncesiyle başladı. Okul idarecileriyle birlikte kapı kapı kentteki iş adamlarını ziyaret edip macdi destek istediler. Olmayınca koruyu velilere açtı. Veliler "Vanlı" dedi. 15 günde gerekli miktar toplandı. Teleskobu alıp okulun bahçesinde gözlemlere başladıklarında ise halkın ilgisini daha da çektiler. Tahsin öğretmenin gözlem günleri ayarlayıp halkı davet etti. Broşürlerle gözlemleri duyurdu. Teleskobun ünü tüm Denizli’ye yayıldı. Sonunda Denizli Vailiğinden ce destek geldi. Üç yıl sonunda gözlemevi kuruldu. Tüm bu süreçte ise okulda astronomi dersini saçı öğrenci sayısı arttı. Astronomi Kulübü kuruldu. İlk ve ortaöğretimde astronominin yaygınlaşması için sempozyum yapıldı. Denizli astronomi ile tanıştı. İdışından pek çok eğilim kurumu gözlemevi kurmak istediklerini söyleyerek okulu ziyarete geliyor...

Bu başarı hikâyesi Tahsin öğretmenin astronomiye olan ilgisine başlıyor. Demirciler’in astronomiye olan ilgisi ise çocukluğuna kadar uzanıyor. Denizli’nin Çal ilçesinde büyüyen 39 yaşındaki Demirciler, ailesine ait bağlarda, üzümleri kurutmak için gözlemler gökyüzüyle haşır neşir olmaya başlamış. Gökyüzünü sayarak uyurken astronot olma hayalleri kurmuş, küçük teleskoplarla gözlem yapmış. Üniversitede ise içindeki astronomi merakı sebebiyle Marmara Üniversitesi Elektronik Bölümünü bırakıp astronomiye yakın olan Fizik Bölümü’ne geçmiş. İstanbul Kültür Üniversitesi ve TÜBİTAK gibi kurumların da astronomiyle ilgili sempozyumlarına eğitim programlarına katılmış.

a. Bu haberden en az beş anahtar kelime belirleyiniz.

b. Bu kelimeleri kullanarak günlük hayatınızdan bir olay anlatınız.

9. Etkinlik: Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Bu haberi "Kınalı Keklik" hikâyesi ile karşılaştırarak benzer yönlerini yazınız.

Bin Adet Keklik Doğaya Bırakıldı

Kırkkale’de yanlış avlanma ve bazı nedenlerle nesli tükenmekte olan kekliklerin nesillerinin devamını sağlamak amacıyla bin adet keklik doğaya bırakılacak. Tanım İl Müdürlüğü tarafından yetiştirilen bin adet keklik, önümüzdeki günlerde Kırkkale’nin çeşitli bölgelerine bırakılarak koruma altına alınacak. Türkülere dahi konu olan, güzel sesi ile insanların en sevdiği kuş türünden biri olan kekliğin Kırkkale’de tekrar sesinin yükselmesi için Tanım İl Müdürlüğü harekete geçti. Kırkkale Tanım İl Müdürlüğü tarafından il genel meclisinin desteği ile yapılan bir çalışmaya Kırkkale’nin çeşitli noktalarına bin adet keklik bırakılması planlanırken kekliklerin bilinçsiz avcılar tarafından vurulmaması için alınacak önlemler belirlenmeye çalışılıyor. Tanım İl Müdürü, "Vatandaşlarımızdan ricamız bu hayvanları vurulmamasıdır. Zaten bu konuda jandarma ve muhtarlarla görüşeceğiz." dedi.

160

KINALI KEKLIK

9. Etkinlik: Aşağıdaki haberi okuyunuz. Bu haberden hareketle siz de soyu tükenmekte olan kuş türleri ile ilgili bir haber yazınız.

SULTAN SAZLIĞI KUŞ CENNETİ

Sultan Sazlığı, tatlı ve tuzlu su ekosistemini bir arada barındıran ve nadir bir sulak alan olması nedeniyle Avrupa Konseyi tarafından koruma altına alınmıştır. Nesli tehlike altında olduğu belirlenen kuş türleri başta olmak üzere 130.000 civarında su kuşunun bu alanda bulunduğu belirlenmiştir. 2006 yılında Sultan Sazlığı Milli Parkı olarak ilan edilmiştir.

Sultan Sazlığı, İç Anadolu step ekosistemi içerisinde kapalı bir havzada yer alan, uluslararası öneme sahip bir sulak alandır. Sultan Sazlığı’ndaki sulak alan ekosisteminin nadir karşılaşılan bir örnek olarak bulunan tatlı ve tuzlu su ekosistemini bir arada bünyesinde barındırması ise bu alanın ekolojik önemini daha da artırmaktadır. Tatlı ve tuzlu su ekosisteminin etrafında ise tuzcul çayır ve meralar hâkimdir.

Birden fazla ekosistemin bir arada bulunması ise buradaki biyolojik çeşitliliğin zenginleşmesinde önemli unsurlardan biridir. Sultan Sazlığı’nın farklı ekosisteme sahip olması, birçok fauna (hayvan) türüne üreme, konaklama ve beslenme imkânı sunmaktadır.

Fauna zenginliği içerisinde, kuş türlerinin Sultan Sazlığı için ayrı bir önemi bulunmaktadır. Çünkü Sultan Sazlığı, her yıl Afrika-Avrupa-Asya arasında göç eden göçmen kuş yolunun en önemli uğrak yerlerinden biridir. Bu yönlü ile kuşlar için farklı kuluçka, beslenme, üreme, konaklama ve sığınma yeri sağlama sebebiyle fauna içerisinde en zengin tür çeşitliliğine sahip bölgedir.

Sultan Sazlığı’nda bu zamana kadar yapılan kuş sayım sonuçlarına göre toplam 301 kuş türü sayılmıştır.

www.kayseri.gov.tr

10. Etkinlik: Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz.

a. Bu haberle ilgili soruları cevaplayınız.

Başkan, İçerinin sorunu için neler söylüyor?

.....

Habere göre şehir için gösteren nedir?

.....

"Yıldırım'ın En Büyük Sorunu Kaçak Yapılaşma"

Mimarlar Odası Bursa Şubesi Başkanı Nizamettin Kaya ve Yönetim Kurulu Üyeleri, Yıldırım Belediye Başkanı Özgen Keskin'i ziyaret etti. Yıldırım'ın sorunlarının tartışıldığı ziyarette, ortak akıl ile ortak projeler üretilmesi gerektiğinin altı çizildi.

Yıldırım Belediye Başkanı Özgen Keskin, Yıldırım'ın kaçak yapılaşma konusunda kötü bir imaja sahip olduğunu belirterek "Kaçak yapılaşma ne yazık ki hızlı gelişen tüm kentlerin ortak sorunu. Yıldırım Belediyesi olarak kaçak yapılaşma konusunda kararlı bir mücadele sergiliyoruz." dedi.

Yıldırım'ın kentlin en yoğun göç alan ilçesi olduğunu vurgulayan Keskin, göçle Bursa'ya yerleşen ailelerin kent yaşamına uyum sağlama konusunda bir süre sıkıntı çektiklerini dile getirdi.

Mimarlar Odası Bursa Şubesi Başkanı Nizamettin Kaya ise Yıldırım'ın dışarıdan aldığı yoğun göç sebebiyle Bursa'ya yakışmayan bir görüntüye büründüğünü kaydetti. Dünyada kabul edilen belli bir yerleşim sistemi olduğunu belirten Kaya şunları söyledi:

"Şehrin içinde yüksek katlı blokları yapılmaması mimari açıdan kötü bir görüntü oluşturmaktadır. Binalarımız inşa ederken estetik açıdan güzel görümlerini sağlamalıyız. Bu da mimarların işidir. Kentleri marka yapan, kente değer katan içerisinde farklı mimarileri barındırmasıdır." diye konuştu.

Yıldırım Belediyesi'nin sorunu nedir?

.....

Habere göre bu sorunun nedenleri nelerdir?

.....

Belediye başkanının yerinde olsaydınız ne tür projeler geliştirdiniz?

.....

b. Yukarıdaki haberi okuduktan sonra çevrenizdeki yapılaşma hakkında ne düşündünüz?

.....

c. Yukarıdaki gazete haberi ile okuduğunuz metin arasında ortak olan sorunları yazınız.

.....

Şekil:6

MEB yayınlarının 7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında bulunan haber metinleri

Aşağıdaki hikâyeyi veya gazete haberini öğrencilerinize okuyunuz.

Martı Dede

Süleyman dede 70 yaşında. Her gün yüzlerce martıyı besliyor. Gemilerde 30 yıl aşçılık yapan Süleyman dede, İtalya'dan peşine takılan martılar bile olduğunu söylüyor.

O bir hayvan sevdalısı. Her gün yüzlerce martısıyla buluşuyor. Ordu'nun Ünye ilçesinde oturan 70 yaşındaki Süleyman Kızılboğa, onları besliyor ve bu buluşma yıllardır devam ediyor. Süleyman dede, uluslararası yük gemilerinde 30 yıl aşçılık yaptıktan sonra 7 yıl önce emekli olarak Ünye'ye yerleşmiş. Gemilerde çalıştığı dönemlerde martılara olan sevgisi yüzünden arkadaşları tarafından, "Martı Süleyman" diye lakap takılan Süleyman dede, emekli olduktan sonra da martılara olan ilgisini sürdürmüştü. Süleyman dede, günde 3 kez martılara yem vermek için sahile indiğinde, martıların adeta hücumuna uğruyor. Bu buluşma görenleri hayrete düşürüyor.

"Martı Dede" Süleyman Kızılboğa, "Gemilerde aşçılık yaptığım dönemlerde boş kaldığımda martıları doyurmakla günlerimi geçirirdim. Bu nedenle 30 yıl boyunca onlarla arkadaş oldum. İtalya'dan dönerken benimle birlikte sürekli seyahat eden 2 martı da Ünye Limanı'na geldi. Benim sahile geleceğim saatleri biliyorlar. Bazıları evime kadar beni uğurluyor. Gelemezsem merak edip evime kadar geliyorlar." diyor. (Ünye)

Öğrencilerinize "Sizin çevrenizde de hayvanlarla iletişim kuran insanlar var mı?" sorusunu sorunuz. Örnek vermemenizi isteyiniz.

B. Metne Hazırlık

Öğrencilerinizin ön bilgilerini harekete geçirmek ve onları metne hazırlamak amacıyla aşağıdaki gazete haberini okuyunuz.

134 Hayvan ve Bitki Türü Yok Olabilir!

Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) Türkiye Şubesi'nin yayımladığı yeni araştırmaya göre Türkiye'de deniz kaplumbağaları, boz ayılar, orfozlar, peygamber çiçekleri tehlike altında. Türkiye'de kelaynak kuşları ve Akdeniz foklarının nesli tamamen tükenmiş durumda. Yakın zamanda onlara katılabilecek türlerin listesi de kabarıyor. Deniz kaplumbağaları, saz kedileri, kum köpekbalıkları, boz ayılar, çengel boynuzlu dağ keçileri, yaban koyunu, flamingolar, ağaç kurbacıları, orfozlar... Ayrıca balık türlerinin yüzde 50'si de tükenme tehlikesiyle karşı karşıya. Sonuçlar, Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) Türkiye Şubesi'nin yaptığı araştırmadan. Bu araştırmaya göre, Türkiye'de küresel ölçekte tehlike altındaki tür ve alt tür sayısı 134'ü buldu. Liste sadece hayvanlardan oluşmuyor. Rapor, her sekiz bitkiden birinin neslinin tükenebileceği konusunda da uyardı. Datça hurması, sığa, peygamber çiçeğinin de aralarında bulunduğu çok sayıda bitki tehdit altında. Vakfın Türkiye Şubesi konuyla ilgili alınacak acil önlemleri şöyle sıraladı: "Türkiye'de acil olarak tabiatı ve biyolojik çeşitliliği koruma yasası çıkartılmalı; devlet desteği ile sulak alanlarla ilgili çalışmalar yapılmalı.

III. KONUŞMA

Öğrencilerinizi konuşmaya hazırlamak için Türk müziği ile ilgili "Batılı Çocuklar Türk Müziği Dinleyecek" adlı gazete haberini onlara okuyunuz ve haber hakkında onları konuş- turunuz.

Batılı Çocuklar Türk Müziği Dinleyecek

Batılı çocuklar artık rast makamıyla neşelenip hüseyini makamıyla sakinleşecek. Çünkü çocuklar için özel olarak üretilen Türk müziği albümleri Amerika, Almanya, Avusturya ve İsviçre'ye gönderiliyor.

Çocuklar için özel olarak üretilen Türk musikisi albümleri, Batılı çocuklara gönderilmek üzere hazırlanıyor. Balina, kuş, kurbağa, at ve su gibi doğadan seslerle ve geleneksel Türk çalgılarıyla hazırlanan albümlerin çocuk, bebek ve hamilelere dinletilmesi tavsiye ediliyor.

Neşe veren rast makamı, yaratıcı zekâyı canlandıran acemaşiran makamı, duyguları sakinleştiren hüseyini, kahramanlık duygusu veren uşşak, yüksek sevgi ve kişilik gelişimi sağlayan minör pentatonik ve liderlik vasıflarını geliştiren İsfahan makamlarından oluşan 6 CD, talep üzerine Amerika, Almanya, Avusturya ve İsviçre'ye gönderiliyor. "Dahi Bebek'in kurucusu Alhan Yılmaz, amaçlarının Türk musikisini Batılı çocuklara da tanıtmak olduğunu belirterek, "Türk müziğinin birçok olumlu pedagojik ve iyileştirici özelliği var. Dünya çocuklarının da bundan faydalanabilmesini isteriz. Hem de bizim çocuklarımız nasıl Batı klasik müziğini biliyorsa onlar da bizim klasik müziğimizi tanısinlar istiyoruz." Her albüm içerdiği makama uygun bir Türk büyüğü ile adlandırılıyor. Örneğin yaratıcı zekâyı geliştiren acemaşiran makamı Mimar Sinan, liderlik yeteneğini öne çıkaran İsfahan makamı Mustafa Kemal adıyla sunuluyor ve bu isimlerin hayatları da albüm kapağında anlatılıyor.

Basından

Şekil:7

5 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabındaki haber metni

Bu sayfada verilen “Suyunu Arayan Su Kaplumbağası” başlıklı dergi haberini öğrencilerinize resmi göstererek okuyunuz.

SULTANSAZLIĞI

Suyunu Arayan Su kaplumbağası

Yer Kayseri, Sultansazlığı'nda bir su kanalı. Tarih, 2007 Haziran başı. Kanalın ortasında bir su kaplumbağası başka bir gezegene düşmüş kadar şaşkın. Çünkü kanalın suyu çekilmiş; büyük olasılıkla yüzerken birdenbire kendini susuz bir ortamda buluvermiş. Zeminin durumundan kanalın hızla kurumaya başladığı anlaşılıyor. Kafasını kaldırmış havaya bakar gibi, yağmuru gözler gibi. O, Sultansazlığı'nın “sulama yatırımlarına” kurban gitmesinin ve bu yılki yağışsızlığın acısını çekiyor. Şaşkın ve çaresiz suyunu arıyor.

Benekli kaplumbağalar (*Emys Orbicularis*) gündüzü su kenarlarında, geceyi de suyun üstünde yatarak geçirirler. Ama bu beneklinin akşama kadar bir suya ulaşabilmesi mümkün değil. Çünkü çevresinde böyle bir yer yok! Ona kim, nasıl yardım edecek?

Şekil:8

6 numaralı özel yayınların 7. sınıf öğretmen kılavuz kitabında bulunan haber metni

Onlar için ağaç kesimi durduruldu

ERZİNCAN-Şivas Karayolu'nun 70'inci kilometresindeki Köroğlu Deresi yakınlarında bulunan dağlık alanda yaşayan ayılar, Orman İşletme Müdürlüğü'nce koruma altına alındı. Çoğunlukla sarçam ve meşe ağaçlarının bulunduğu bölgede her yıl yaklaşık 20 bin metreküp ağaç kesimi yapan Orman İşletme Müdürlüğü, bu yıl ayı yavrularının artması üzerine Refahiye İlçesi Orman İşletme Şefliği'ne bir yazı göndererek, bölgedeki 100 hektarlık alanda ağaç kesimi yapılmamasını istedi. Orman İşletme Müdürü Ali Osman Sertbaş, "Bu yıl Köroğlu Deresi bölgesinde yaklaşık 70 bin YTL gelir getirecek olan bin metreküplük ağaç kesimi yapacaktık. Ancak bölgede 4'ü yavru 6 ayı olunca, onların iş makinalarından rahatsız olmamaları için kesim çalışmalarını iptal ettik. Ayıların nesillerini sürdürmesi ve doğal hayatın korunması bizim için daha önemli. diye konuştu. ■ Recep DEMİRCİ

Şekil:9

MEB yayınlarının 7. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan haber metinleri

7. Etimoloji

a. Aşağıdaki haberi okuyunuz. Habere ilgili soruların cevaplayınız.

Haberde anlatılan olay nedir?	
Sizce doğal afetlere karşı nasıl tedbirler alınabilir?	Orman Denize Aktı Ordu'da dün gece yarısı başlayan şiddetli sağanak sele ve heyelana neden oldu. Çok sayıda ev ve işyerini su bastı. Perşembe'de iki katlı ev içindeki iki kişiyle toprak altında kaldı. Ordu'da sağanak yağış hayatı felç etti. Dereler taştı, yüzlerce ev ve işyerini su bastı. Perşembe ilçesinde iki katlı bir ev, içindeki iki kişiyle toprak altında kaldı. Kentte etkili olan sağanak yağış dün saat 02.00 sıralarında başladı. Sabaha kadar devam eden yağmur nedeniyle Aziziye ve Şahincili dereleri taştı. Şehir içi yollarda taşkınlar meydana geldi. Şehir merkezindeki tüm mahalle, cadde ve sokaklar sel sularına teslim oldu. Yüzlerce ev ve işyerini su bastı. Bir özel hastanenin zemin katındaki Acil Servis bölümünü su basınca hastalar üst katlara tahliye edildi.
Olay nasıl olmuştur?	Haberde anlatılan olay nerede meydana gelmiştir?
Sel meydana gelmesinin nedeni nedir?	Haberde anlatılan olay ne zaman olmuştur?
.....	Heyelan sırasında neler yapılabilir?

b. Haberde anlatılan olayları okuduğunuz şehir karşılaştırarak aralarındaki ilişkiyi yazınız.

9. Etimoloji

a. Aşağıdaki haberi okuyunuz. Haberde kullanılan yabancı kelimelerin altlarını çiziniz

Uluborlu 35. Kiraz Festivali Düzenlendi

Türkiye'deki kiraz üretiminin yüzde 15'ini karşılayan Isparta'nın Uluborlu ilçesinde geleneksel kiraz festivali 35. kez düzenlendi. Türkiye'nin kiraz borsasının belirlenmesinde önemli yeri olan Uluborlu festival alanında düzenlenen törenin ardından halk oyunları gösterisi yapılarak yarışmalara geçildi. Tarım İl Müdürlüğü tarafından düzenlenen yarışmada bahçe düzenlenmesi, meyve tutumu, temizlik, gübreleme, ilaçlama, kalite ve aroma dallarında dereceye giren üreticilere ödülleri dağıldı.

b. Yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarını yazarak bunları birer cümlede kullanınız.

Kelimelerin Türkçe Karşılıkları	Cümleleim

a. Aşağıdaki gazete haberini ve "Son Kuşlar" metninden alınan bölümü okuyunuz.

Göçmen kuşlar artık gelmiyor, her yıl 40 bin tür yok oluyor.

40 bin canlı ve bitki türü, insanlığın hayatini sürdürülebilmesi için gerekli oysa. Küresel ısınma ve bunun sonuçları, canlı türlerini de yok ediyor ne yazık ki. Manyas Kuş Cenneti'nin doğal konukları, birkaç yıldır gelmiyorlar artık. Çünkü geldiklerinde hiçbir şey bulamıyorlar. Kuş Cenneti, çoktan cehenneme döndü bile.

Göçmen kuşlar göçecek yer bulamıyor. Prof. Dr. Celal Şengör, "Küresel ısınmanın canlı türleri üzerindeki etkisi çok büyük. Mesela her sene 40 bin canlı ve bitki türü yok oluyor. Bu jeoloji tarihindeki en büyük evrensel yok oluşlarından biri anlamına geliyor." diyor.

40 bin canlı ve bitki türü, insanlığın hayatini sürdürülebilmesi için gerekli oysa. Kıyamet senaryoları da buradan yola çıkıyor zaten. İnsan türü, doğal beslenme ve barınma imkânlarını kaybedince ne olacak dersiniz?

Son Kuşlar

...
Seneler var ki kuşlar gelmiyor. Daha doğrusu ben göremiyorum. Güzün o günlerini pencereden görür görmeyiz Konstantin Efendi'nin bulunabileceği sirtları hesaplayarak yollara çıkıyorum.

Bir kuş civıltısı duysam kanım donuyor, yüreğim atmıyor. Hâlbuki sonbahar koca yemişleri, beyaz esmer bulutları, yakmayan güneşi, durgun maviliği, bol yeşilli ile kuşlarla beraber olunca insana; sulh, şir, edebiyat, resim, musiki, mesut insanlarla dolu, anlaşmış, açsız, hırssız bir dünya düşündürüyor. Her memlekette kıra çıkan her insan, kuş sesleriyle böyle düşünecektir. Konstantin Efendi mâni oluyor. Zaten kuşlar da pek gelmiyorlar artık.

Belki birkaç seneye kadar nesilleri de tükenecek. Her memlekette kaç tane Konstantin Efendi var kim bilir? Kuşlardan sonra şimdi de milletin yeşilliğine musallat oldular. Geçen gün yol kenarındaki yeşilliklere basmaya kıyamayarak yola çıkmışım. Konstantin Efendi'nin günlerinden bir gündü. Gökte hiç kuş gözüküyordu. Evden çıkarken isketemin kafesine bir incir yapıştırdım. İsketem tek gözünü verip bana dostlukta bakmış. İncir çekirdeğini karmaya çalışıyordu.

...

b. Gazete haberi ile verilen bölümü içerik bakımından karşılaştırınız.

Benzer Yönler

Farklı Yönler

10. Etimoloji

Aşağıdaki gazete haberinden hareketle bir hikâye yazınız.

Allı Turnalar Tuz Gölü'nde

Ülkemizde "allı turna" olarak bilinen flamingolar, Tuz Gölü'nde kuluçkaya yatmaya başladı. Dünyanın en büyük flamingo kolonisine ev sahipliği yapan göl kıyısında, bu yıl da binlerce allı turna gözlerini dünyaya açacak. Eski Ağaçlandıma, Kalkındırma ve Tuz Gölü'nü Koruma Demeği (AKATDER) eski Başkanı Hakan Arif Yıldız yaptığı açıklamada, flamingoların Akdeniz Havzası'ndaki en önemli konaklama noktalarından birinin Tuz Gölü olduğunu söyledi. Flamingoların yaşam alanı olarak tuzlu ve sulak alanları seçtiğini belirten Yıldız, "Akdeniz Havzası'nda Tuz Gölü, tuz oranı ve çevresindeki tatlı su kaynaklarıyla birlikte flamingolar için en önemli kuluçka alanıdır" dedi. "Mart ayından itibaren

göle gelen flamingolar kuluçkaya yattıktan sonra yavrularını büyütecekler. Yaklaşık 2 aydan bu yana Tuz Gölü çevresindeki diğer sulak alanlarda flamingoları gözlemliyoruz. Göl ve çevresindeki sayıları giderek artan flamingolar, yavrularını büyüttükten sonra Eylül ayından itibaren güneye göç etmeye başlayacaklar." Tuz Gölü'ne gelen flamingo sayısının yıllara göre değiştiğini vurgulayan Yıldız, "...Bu değişimin nedeni henüz bilinmiyor" diye konuştu. Yıldız, Tuz Gölü'nün kuruma tehdidinde de dikkat çekerek tabiat için böylesi öne sahip olan bölgenin korunması gerektiğini sözlerine ekledi.

Şekil:10

5 numaralı özel yayınların 7. sınıf Türkçe çalışma kitabında bulunan haber metinleri

8. ETKİNLİK

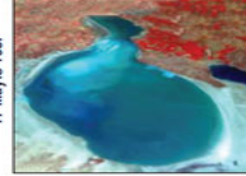
Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Haberin sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri yazınız.

Tuz Gölü küme düştü

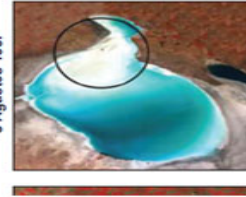
AKSARAY (AA) — Küresel ısınma ve bilinçsiz tarımsal sulama yüzünden Tuz Gölü'nün 90 yılda yüzde 85 küçülmesi nedeniyle Beyşehir Gölü, Türkiye'nin ikinci büyük gölü oldu.

Aksaray Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Semih Ekercin, doktora tezi çalışmaları kapsamında Tuz Gölü ve Beyşehir Gölü'nün kıyı çizgilerinde yaşanan değişimleri incelediğini söyledi. Bu çalışma kapsamında NASA'dan destek aldığı vurgulayan Ekercin, son yüzyıla ait ABD, Japonya ve Fransa uydu görüntüleri ile askeri haritaları inceleyerek göllerdeki küçülmeyi tespit ettiğini bildirdi. Ekercin, şunları kaydetti: "Tuz Gölü'nde suyla kaplı alan 30 bin hektara kadar geriledi. Türkiye'nin üçüncü büyük gölü olarak bilinen Beyşehir Gölü'nün kapladığı alan ise 65 bin hektardan 50 bin hektara geriledi. Buna göre suyla kaplı alanlar olarak ele alındığında Beyşehir Gölü 50 bin hektarlık alanıyla Tuz Gölü'nden oldukça büyük.

(Bir gazeteden alınmıştır.)

17 Mayıs 1967

3 Ağustos 1987

5. ETKİNLİK

Gazete haberini okuyunuz ve haberte ilgili soruları cevaplayınız.

Merak etmeyin yenisi dikilecek

Cevrecileri tedirgin eden Atatürk Orman Çiftliği'ndeki ağaç kesimi için yürekleri su serpen açıklamaya geldi: Yerine 1 milyon ağaç dikilecek, 10 milyon lira bütçe ayrıldı

ANKARA'ya "işleri" Atatürk Orman Çiftliği'nde çevreciler, "Ağaç kesimleri yenileyecek" diye ifade kullandı. AOC Genel Müdür Yardımcısı Cevat Şenarç, "Büyük orman mah. çirpi kesiliyor. 1 milyon ağaç dikilecek" dedi.

Atatürk'ün kurup miras bıraktığı Bakanlık "işleri" Atatürk Orman Çiftliği, yine gündemde. Mevcut orman alanı için "Büyük orman mah. çirpi kesiliyor" diye ifade kullandı. AOC Genel Müdür Yardımcısı Cevat Şenarç, "Büyük orman mah. çirpi kesiliyor. 1 milyon ağaç dikilecek" dedi.

güvenleştirmek için binaların yapıldıkları ve halihazırda bazı yapılar arındırılmaya başlandı. Ağaçları kesmediklerini belirten Şenarç, "Büyük orman mah. çirpi kesiliyor" dedi. Bakanlık'ta 1 milyon hektarlık ağaç dikme çalışmaları başlatıldı. "Atatürk 2009 yılında ağaçlandırmaya başlayacak. Atatürk Orman Çiftliği'nin AOC'de 13 bin 700 hektar alanı var. 1 bin dönümlük alanı da Orman Bakanlığına ağaçlandırmak üzere verildi. Çam, kayın, ıhlamur ve diğ. ağaçları dikilecek. Ağaçlar bize 10 milyon lira mal olacak. Şu an 4 milyon verildi."

Atatürk Orman Çiftliği yamaçları, çok parçalanarak bölgelere ayrılmış durumda.

Yukarıdaki haberin konusu nedir?

Haberde ortaya konan sorun nedir? Bu soruna hangi çözümleri üretirsiniz?

Bu haber hakkında ne düşünüyorsunuz?

Haber siz yazsaydınız hangi başlığı kullanırdınız?

Şekil:11

MEB yayınlarının 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki haber metinleri

BASINDAN TEKNOLOJİ HABERLERİ

Başboş hayvanlar vücutlarına yerleştirilecek çiple takip edilecek

Büyük şehirlerin başlıca sorunlarından olan başboş kedi ve köpekler, vücutlarına yerleştirilecek çip yardımıyla İnternet ortamından takip edilecek.

Konuyla ilgili olarak bir proje hazırlayan Ankara Büyükşehir Belediyesi, başboş hayvanlardan sonra, evlerdeki hayvanların da aynı projeye dâhil edilmesini hedefliyor. Uluslararası bir barkod sistemi olma özelliğini de taşıyacak olan yöntem sayesinde, hayvanların kimlik bilgilerine rahatlıkla ulaşılabilecek.

Hayvanlardan insana geçen 250 civarında hastalığın bulunması insan yararı için hayvan sağlığının ne kadar önemli olduğunu ortaya koyuyor. Her gün parklarda, bahçelerde başboş gezen hayvanlardan bu ortamlara bırakılan atıklardan insanlara, özellikle de çocuklara bulaşması muhtemel hastalıkların önüne geçilmesi yerel yönetimlerin önemli görevlerinden. Yeni çıkarılan Büyükşehir Yasası ile bu konuda ağırlıklı yük büyükşehir belediyelerine bırakılmış durumdadır. Mücavir olan sınırları genişletmeden önce başkent sokaklarında 35 bin civarında olduğu tahmin edilen sahihsiz hayvanları (kedi-köpek) kontrol altına almayı planlayan Büyükşehir Belediyesi, sahipli hayvanları da ortak bir sistemde toplamaya hazırlanıyor. Bu sistem sayesinde yakalanıp kısırlaştırılan ve varsa hastalığı tedavi edildikten sonra (saldırgan değilse) yasa nedeniyle şehrin sokaklarına geri bırakılan hayvanların deri altına bir çip yerleştirilecek.

Bu çipe hayvanın uluslararası formda kimlik ve sağlık bilgileri yüklenerek İnternet ortamından takip etme imkânı sağlanacak. Proje çalışması ile ilgili bilgi veren Büyükşehir Belediyesi Veteriner Müdürü, bu konuda karşılama çıkacak en büyük sorunun maliyet olduğunu söyledi. Hayvan sağlığına önem vermenin hayvanseverlik olarak değerlendirilmemesi gerektiğine işaret eden veteriner müdür, hayvanlardan insanlara 250 civarında hastalık bulaştığını, bu yüzden insan sağlığı açısından da düşünülerek yatırımların yapılması gerektiğini bildirdi. Sahipsiz kedi ve köpeklerin park, bahçe demeden dolaştığını ve buralarda bıraktıkları atıkların insan sağlığını tehdit ettiğini aktaran veteriner müdür, hastalık bulaştıktan sonra tedavisinin çok daha masraflı olduğunu belirtti. Avrupa Birliği'nde (AB) bu işler için ayrılmış fonlar bulunduğunu kaydeden veteriner müdür, bir proje hazırlayıp hibe krediden yararlanma yoluna gideceklerini vurguladı. Bu çip sayesinde başkentteki bütün hayvanları takip etme imkânı bulabileceklerini dile getiren veteriner müdür, belediyeler, bazı bakanlıklar ve gümrüklere kurulacak sistemle İnternet'ten hayvanın numarası girilerek her türlü bilgiye ulaşılabileceğini söyledi. Veteriner müdür, bu sistemin, sahiplenilen hayvanların sokağa terk edilmesinin de önüne geçeceğini sözlerine ekledi.

Özcan YAĞMUR

Nesli tükenen balıklara çipli takip

İstanbul Üniversitesi (İÜ) Su Ürünleri Fakültesi İşsu Ürünleri Üretimi Araştırma ve Uygulama Birimi tarafından üretilen 100 mersinbalığı, Sakarya Nehri ağzından Karadeniz'e bırakıldı.

Nesli tükenen bu balıkların bilimsel takibinin yapılması için kuyruklarında bulunan süzgeçlere özel bir cihazla çip takıldı. 20. Kültür Turizm ve Fındık Festivali kapsamında Sapanca İlçesinde üretilen mersinbalıklarının Karadeniz'e bırakılması için düzenlenen törende İÜ Su Ürünleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Bayram Öztürk, balıkların bu balıkları avlamaları konusunda uyararak vatandaşlardan balıkları avlayanları şikâyet etmelerini istedi. Daha sonra 100 civarında mersinbalığı teknelerle Karadeniz'e bırakıldı. Karadeniz'de 2 milyon yıldır yaşayan ve dünyada nesli tükenmekte olduğu için koruma altına alınarak avlanması yasaklanan mersinbalıklarının Türkiye'de neslinin tükendiğini söyleyen Öztürk, 2001'de Rusya'dan döllenmiş yumurta getirdiklerini anlattı. Öztürk, "Havuzlarımızda yetiştirdiğimiz mersinbalıklarının üzerine taktığımız çiplerde üniversitemizin telefon numarası var. Balıklar bu numaradan bize ulaşabilecek. Çipler sayesinde bu balıkların göç, büyüme ve beslenme alanlarını takip edeceğiz." dedi.

Salih HAMURCU

Caretalara uydudan çipli takip

Muğla'nın Dalaman İlçesinde, Çevre ve Orman Bakanlığının desteğiyle "Caretta Caretta"ları koruma çalışmalarına başkanlık eden Doç. Dr. Yakup Kaska, uydudan kaplumbağa takibine başladıklarını söyledi.

Pamukkale Üniversitesi Öğretim Üyesi Yakup Kaska, deneme amaçlı olarak bir kaplumbağaya çip taktıklarını ve başarılı olduklarını, bu uygulamayı diğer kaplumbağalara yayacaklarını belirtti. İlk çip geçtiğimiz nisan ayında akciğer solumunu yaptığın için dolayı su yüzeyine çıkan bir carettaya taktığı, Kaplumbağada 3 ay takılı kalan bu çiple kaplumbağanın nerelere gelip gittiği, ne kadar sürede nefes alıp verdiği tespit edildi. Ayrıca hızlı yüzmeye, uyku, gezme ve nefes alma sıklığı araştırıldı.

Uygulamadan olumlu sonuç alan Kaska ve ekibi, uydudan takip sistemini kullanmaya devam edecek.

Mehmet YATKIN

Dünyada yaygın

Yurtdışında pek çok evcil hayvanlar için şart koşulan mikroçip uygulaması, minik bir çip yardımı ile kalıcı bir kimlik sağlamayı ve hayvana ait bilgileri ortak bir veri tabanında toplamayı hedefliyor. Kedi ve köpekler için bu minik çipler, sadece o hayvana özel bir numara barındırıyor ve mikroçip ortak veri tabanına kaydedilen kedi ya da köpeğin her yerde tanınmasını sağlıyor. Kısacası bu mikroçip dostunuzun size ait olduğunu dünyanın her yerinde kanıtlayabilen bir elektronik nüfus cüzdanı olarak çalışıyor. Hayvanla ilgili her türlü bilgiye bu numaraya ulaşmak mümkün. Ülkemizde mikroçip hizmetini bir firma veriyor. Firma yetkilisi bu yöntemin dünyadaki pek çok ülkede yaygın olarak uygulandığını ve Avrupa Birliği'nde hayvanların ülkeler arasında seyahat edebilmesi için mikroçip takılmasının zorunlu tutulduğunu söylüyor: "Türkiye'de yapılan bu uygulama yurtdışında da geçerli oluyor. Ayrıca farklı ülkelerin kendi içlerinde kurdukları veri tabanlarının bir araya getirilmesi amaçlı bir proje başlatıldı. Biz de bu projenin içerisindeyiz. Yakında bu veri tabanlarının hepsi birleşecek ve dünyanın neresine giderse gitsin hayvan görüntülenebilecek."

Şekil:12

7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe ders kitabında okuma parçası olarak bulunan haber metni

GÜNEY VE BATI ANADOLU ORMANLARI

Yanıyoruz!

Orman Genel Müdürlüğü kayıtlarına göre 2007'de şu ana kadar gerçekleşen 1300 yangında, 3 bin 200 hektar orman alanı kaybedildi. Yazın meydana gelen yangınlar, henüz mevsim sona ermeden geçen yılın iki katına ulaştı. Bu yükselişte kuraklığın da payı var. Ancak yangınların yüzde 93'ünün nedeni insan.

Her yaz olduğu gibi güney ve batı bölgelerimiz yine yanıyor, ormanlar kül olup gidiyor. Daha önceleri çok az yangına şahit olduğumuz Karadeniz bölgemizde de orman yangınları görülmeye başlandı. Hatay'da 2007 yılında şu ana kadar 200 hektar, Alanya ve Mersin'de 358 hektar, Antalya'da 300 hektar, İzmir ve civarında yaklaşık 450 hektar ve Bodrum'da 650 hektar orman kül oldu. Bodrum'da kaybedilen alanda, dünyanın koruma altındaki en büyük Halep çamı ormanının bir kısmı da bulunuyor.

Kuraklık Mucizeler Tükeniyor

Türkiye'nin su kaynakları hızla azalıyor. Üç büyük kente İstanbul, Ankara ve İzmir'deki barajlarda su seviyesi daha yaz mevsimi sona ermeden kritik duruma gelirken sadece barajların besleyen akarsular değil, ülkenin birçok yerindeki göl ve dereler kurumaya başladı.

İstanbul'daki Alibeyköy Barajı'nın 21 Temmuz 2007'de çekilen fotoğrafında sulamın tamamen çekildiği, tabanının kuruyarak çatladığı görülüyor. Barajda bulunan Mimar Sinan yapısı Mağlova Kemeri'nin 13 Ağustos 2006'da çekilen fotoğrafında ise su, iki katlı kemerin ilk katını neredeyse örtüyor. Bu, 11 ay önce suyun yüksekliğinin yaklaşık altı metre olduğu anlamına geliyor. İSKİ, yılda metrekareye ortalama 389 kilogram su düşen İstanbul'da bu miktarın kurak yıllarda 219 kilograma düştüğünü ancak son bir yıl içindeki yağışların 121 kilogram seviyesinde olduğunu bildiriyor.

Kuraklığın İç Anadolu'da en belirgin biçimde gözlemlendiği yerlerden biri de Konya Karapınar'daki Meke Gölü. Doğa harikası bu göl binlerce yıl önce oluşan dev bir kraterin içinde, daha küçük ve daha yüksek bir kraterin yükselmesiyle meydana gelmişti.

Meke, kraterlerin arasında oluşan gölüyle olağanüstü bir görüntü sunuyordu. Ancak 9 Temmuz 2007'de çekilen fotoğrafta gölün 1999 yılında 800 metreyi bulan çapının daraldığı, sulamının kurumaya yüz tuttuğu görülüyor. Karapınar Belediye Başkanı Mehmet Mugaytoğlu gölün sulamının her yıl bir öncekine göre yan yana azaldığını ve bu gidişle gölün tamamen kuruyabileceğini ifade ediyor.

Tükenişimizin Sağları

	Yangın Sayısı	Yanan Alan (Hektar)
1997	1339	6316
1998	1932	6764
1999	2075	1999
2000	2353	5804
2001	2631	26353
2002	1471	7394
2003	2177	6644
2004	1762	4876
2005	1530	2821
2006	2227	7762

İlköğretim Türkçe Ders Kitabı - 8

Ayhan ATAKOL

Şekil 13:

MEB yayınlarının 8. sınıf öğrenci çalışma kitabında bulunan 2 haber metni

3. Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyup düşünceyi geliştirme yollarının kullanıldığı cümleleri yazınız.

MİNİK YÖNETMENİN BÜYÜK BAŞARISI

Konya'da bir beldedeki ilköğretim okulunda öğrenim gören 4. sınıf öğrencisi, imkânsızlıklar içinde çektiği filmle Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali'nde birinci oldu.

Konya'da bir beldedeki ilköğretim okulunda öğrenim gören 4. sınıf öğrencisi, imkânsızlıklar içinde çektiği kısa filmle Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali'nde birinci oldu.

imkânsızlıklar içinde çekildiğini söyleyen öğretmen Karaca, « Filmde kol saati yüzünden iki arkadaşın önce kavga edip ardından barışmalarını konu ettik. Filmde, arkadaşlar arasındaki dostluğun önemini vurgulamaya çalıştık. » dedi.

Mehmet ise film çekmekten büyük keyif aldığını ve büyüyünce yönetmenliği meslek olarak seçmeyi düşünceğini ifade etti.

Düşünceyi Geliştirme Yolları

- tanımlama
- betimleme
- benzetme
- karşılaştırma
- örnekleme
- sayısal verilerden yararlanma

Metinde.....

5.Etkinlik: Aşağıdaki metni okuyunuz. Siz de bu metinden hareketle bir metin yazınız.

Türkçe sözlük, cep telefonlarına taşınıyor.

Türk Dil Kurumunun (TDK) yeni uygulaması kapsamında Güncel Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu ve Kişi Adları Sözlüğü cep telefonlarına taşınıyor. TDK'nin, Türkçenin bütün ortamlarda geliştirilmesi ve kaynakların herkesin kullanımına açılmasına yönelik girişimleri kapsamında geliştirilen çalışmayla merak edilen kelime ve kişi adları, cep telefonu ile öğrenilebilecek. TDK Başkanı Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın, uygulamanın WAP olarak bilinen ancak TDK tarafından Kablosuz Erişim Düzeni (KED) şeklinde adlandırılan sistem aracılığıyla kullanıldığını anlattı. İnternet bağlantısı gerçekleştirilebilen telefonlardan "ked.tdk.org.tr" ya da "wap.tdk.org.tr" adresine girildiğinde kurumun özel sayfasına bağlanıldığını belirten Akalın, seçenekler yardımıyla Güncel Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu ya da Kişi Adları Sözlüğü'ne giriş yapılabildiğini söyledi. Akalın aranan kelimenin ekrana yazılarak "ara" seçeneği yardımıyla kısa sürede bilgiye ulaşıldığını kaydetti.

Şekil:14

7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında bulunan haber metinleri

GÜNEY VE BATI ANADOLU ORMANLARI

5. Etkinlik: Aşağıda, haber yazısı türünde iki metin verilmiştir. Metinleri okuyup sorulan sorulara sözlü olarak yanıtlayınız.

SYDNEY(SİDNEY)'LER KARIŞTI TURİST ÇİFT KENDİNİ KANADA'DA BULDU!

Avustralya'nın Sydney şehrine gitmek niyetiyle uçağa binen İtalyan çift Valerio Toressi (Valeryo Toresi) ve Serena Tavoloni (Serena Tavloni), kendilerini dünyanın öbür ucunda buldu. Seyahat acentesinin yaptığı yanlışlık nedeniyle Avustralya'nın Sydney kenti yerine Kanada'nın Sydney kentine giden uçağa binen turistler, ilk kez Avrupa dışına seyahate çıkıyordu. Yapılan büyük yanlış tüm uçuş boyunca fark etmeyen çift, uçak Kanada'ya indiğinde de aktarma yapılacağını sandı. Ancak sonunda gerçeklerle yüzleşen çiftten Toressi, "İlk hissettiğimiz şey korkuydu. İkinci tepkimiz ise 'Bu bir şaka olmalı.' oldu. Ancak gerçekti." dedi. İtalyan turistler şimdi acentenin kendilerini Avustralya'ya yollamasını bekliyor. Toressi ve Tavoloni, iki Sydney'in karışmasıyla kendilerini yanlış noktasının 16 bin 898 kilometre uzağında bulan ilk kişiler değil. 2008'de Arjantinli bir kadın ve 2002'de İngiliz bir çift de aynı hata nedeniyle dünyanın diğer ucuna yollanmıştı.

KAÇMAK İSTERKEN DELİĞE SIKIŞTI

İngiltere'nin Luton kasabasında iki gün boyunca evde yalnız bırakılan Rottweiler (Rotvaylır) cinsi Nikita isimli köpek, dışarı çıkmak için evin duvarındaki atık deliğine kafasını sokunca 15 santimetrelik alanda sıkıştı. Komşuların, köpeğin durumunu fark ederek yetkililere haber vermesi üzerine köpek delikten kurtarıldı. Eğlenmeye gidip köpeğini evde yalnız bırakan Montgomery Wandera'ya (Montgomeri Vandera) 5 yıl boyunca evcil hayvan besleme yasağı, 100 saatlik kamu hizmeti ve 500 sterlin (1150 TL) para cezası verildi.

Basından

- Bu haber yazılarındaki olayı, 5N + 1K ilkesine göre açıklayınız.
- Bu haber yazıları, "bilinen" ve "beklenmeyen" haber yazısı örneklerinden hangisine uygundur? Niçin?

Odası Adıyaman İl Temsilcisi Türker Yener, kenelerin artması ile başlayan ciddi uyarının, anların esrarengiz biçimde yok olmasıyla devam ettiğini söyledi.

Şekil:15

8 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında bulunan tek haber metni

6. etkinlik

1. Köşkün kaydırılması olayı, 10 Ağustos 1930 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde aşağıdaki şekilde yer almıştır. Bu haberi okuyunuz.

Gazi Hazretlerinin Köşkü Nakledildi.

Gazi Hazretlerinin Yalova'daki köşkünün yürütülme ameliyesi dün muvaffakiyetle icra ve ikmal edilmiştir.

Kendileri de bu ameliyeye bizzat nezaret etmişlerdir.

2. Bu gazete haberini, sözlükten de yararlanarak günümüz Türkçesi ile aşağıya yazınız.

Gazi Hazretlerinin Köşkü

Tasındı.

Gazi Hazretlerinin Yalova'daki köşkünün yürütülmesi ise dün başarıyla yapılmış ve bitirilmiştir.

Kendileri de bu işlemi şahsen denetlemişlerdir.

Şekil:16

7 numaralı özel yayınların 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında yer alan haber metinleri

2. KONUŞMA

a. Konuşmaya Hazırlık

Bu işleniş sürecinde **katılımlı konuşma** yöntemi uygulanacaktır.

Uygulanacak yöntemi öğrencilerinize açıkladıktan sonra konusu aynı olan haber metinleri okuyacağınızı daha sonra bunların içeriğiyle ilgili olarak konuşacaklarını söyleyiniz.

Aşağıdaki haber yazılarını okuyunuz.

Basından Haberler...

Gün yok ki kene konusunda bir haber olmasın.

“Havaların ısınmasıyla yeniden ortaya çıkan kene ısırması vakalarının bir örneği de başkent Ankara’da Esenboğa Havalimanı’nda yaşandı. Dışişleri Bakanı Ali Babacan’ın Esenboğa Havalimanı VIP salonundaki basın toplantısını izlemek üzere havaalanına giden gazetecilerden birini kene ısırıldı. Yapılan incelemelerde kenenin tehlikeli olmadığı belirlendi. Olay, Esenboğa Havalimanı’nda kısa süreli bir hareketliliğe neden oldu.”

“15 Mayıs’ta ilçeye bağlı Çavuşlu köyünde hayvanları otlattığı sırada kene tarafından ısırılan Doğan, rahatsızlanması nedeniyle iki gün sonra Safranbolu Devlet Hastanesine başvurdu.

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı şüphesiyle Ankara’da Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinde tedavi gören Hasan Doğan (76), yaşamını yitirdi (20.05.2008 Milliyet).”

“Alaca ilçesi Bahçeli köyünde oturan Sati Deve 15 gün önce madımak otu toplarken bir kene tarafından boynundan ısırıldı. Keneyi çıkaran Deve, birkaç gün sonra ateşlenince yakınları tarafından Alaca Devlet Hastanesine kaldırıldı. (KKKA) hastalığı şüphesiyle Ankara Numune Hastanesine kaldırılan 3 çocuk annesi Deve, buradaki müdahalelere rağmen kurtarılamadı.” (24.05.2008 gazetevatan.com)

“Durağan’a bağlı Alpaşlı köyünde oturan Hüseyin Yurtseven, tıraş olmak için berbere gitti. Tıraş olurken, berber Faruk Adıgüzel, Yurtseven’in çene altındaki sakallarının arasında keneyi fark etti. Hemen Durağan Devlet Hastanesine götürülen Hüseyin Yurtseven’in çenesindeki kene, doktor tarafından operasyonla çıkarıldı, ardından da kan örneği alındı.” (25.05.2008 hürriyet.com)